

ŽELEZAR

JESENICE, 5. SEPTEMBER 1985

ŠTEVILKA 35 • XXXIV

PRIPRAVE ZA OBLIKOVANJE PREDLOGOV PLANOV ZA LETO 1986

Jesen je čas, ko v Železarni pričnemo z izdelovanjem predlogov planov za naslednje leto. V Železarni predstavlja oblikovanje planskih dokumentov zaradi njihove obsežnosti in vsebine dolgotrajno in zahtevno nalogo, zato smo v mesecu avgustu z izdelavo preliminarne plana že pričeli z delom na tem področju. Z današnjim uvodnikom želimo vse nosilce planiranja, ki so odgovorni za pripravo predlogov planov, vzbuditi k aktivnosti. Pričnemo namreč s podrobno izdelavo predlogov družbenih planov TOZD, delovnih skupnosti in delovne organizacije, ki vsebujejo plane proizvodnje, prodaje, izvoza, nabave, uvoza, medsebojnih dobav temeljnih organizacij, zaposlenih, remontov, investicij, koriščenja AZ (amortizacijska zamenjava) in IV (investicijsko vzdrževanje) sredstev itd. in iz tega izpeljan plan celotnega prihodka in dohodka ter njune delitve.

Prvi korak v fazi planiranja je izdelava poslovne politike, ki mora biti končana že v tem mesecu. Z njo je potrebno po posameznih področjih delovanja oceniti naše možnosti in si zastaviti cilje poslovanja in poti k uresničevanju teh ciljev. Poslovni politiki sledi izdelava strokovnih podlag za pripravo predlogov planov za konkretizacijo teh ciljev. Strokovne podlage bodo skupaj s cilji osnova za razgovore o oblikovanju predlogov planov v posameznih TOZD, vsebujejo pa podatke in izračune o proizvodnji po vrsti, obsegu, kakovosti in stroških, o izpolnitvi, porabljeni energiji. Uskladiti jih moramo z razpoložljivimi zmogljivostmi in potrebami po kadrih, možnostmi nabave in prodaje itd.

Računovodske informacije so za planiranje izrednega pomena. Informacije o preteklih poslovnih dogodkih so ena izmed osnov za planiranje prihodnjih elementov poslovanja. Skupaj z informacijami z drugih poslovnih področij (razvoj, nabava, proizvodnja, analiza tržišča, kadrovska in finančna služba itd.) predstavljajo temelj planiranja v OZD. Pri tem je pomembno, da sistem deluje usklajeno in omogoča hiter pretok informacij.

Iz navedenega je razvidno, da imajo poleg planske službe pri pripravi plana aktivno vlogo praktično vsa področja poslovanja v Železarni. Naloga planske službe pa je, da razvija metodologijo, organizira, koordinira in nadzira postopke planiranja, zbira in analizira vnaprejšnje in povratne informacije o dosežkih OZD in drugo ter dobljene strokovne podlage obdelava in konkretizira v posameznih predlogih planov od plana proizvodnje do plana dohodka. Vendar pa ni niti njena pravica niti dolžnost planirati vse elemente reprodukcijskega procesa. Tu imajo pomembno vlogo poslovodni in drugi delavci, ki morajo pripraviti strokovne podlage za plane TOZD, delovnih skupnosti in OZD, vsak za svoje področje.

Dejstvo je, da je planiranje začetna faza vsakega delovnega postopka, zato je planiranje ena osnovnih nalog poslovodnih organov in drugih delavcev, ki imajo planiranje za sestavni del svojih delovnih nalog. Vsak delovni postopek se začne s planiranjem in se konča s kontrolo doseženih učinkov. Informacije o odklonih in njihovih vzrokih so osnova za ukrepe, s katerimi krmilimo sistem proti cilju.

Za medsebojno usklajenost strokovnih podlag med posameznimi področji mora skrbeti vsako posamezno področje, za celovito usklajenost vseh področij pa mora skrbeti planska služba. Prav tu naletijo planska služba na največje probleme pri izdelavi predlogov planskih dokumentov. Pogoj za to, da bo postopek izdelave plana, predvsem pa njegova vsebina, pripravljen v skladu z našimi dejanskimi možnostmi, je dobra funkcionalna povezava planske službe s službami, ki sodelujejo pri pripravi plana. Velika pomanjkljivost je tudi v dejstvu, da imamo pri izdelavi planov uradno določen samo rok sprejemanja plana, ne spoštujemo pa se vedno določenih rokov iz delovnega programa za pripravo plana, kjer so opredeljene vse posamezne vmesne funkcije z odgovornimi nosilci posameznih faz. Le dosledno spoštovanje navedenih rokov omogoča planski službi normalno delo in pravočasno izdelavo planskih aktov. Plan Železarn je namreč rezultat posameznih faz planiranja tako na nivoju TOZD kot tudi skupnih področij na nivoju Železarn. Izpad ali sprememba enega od podatkov vpliva na spremembo cele vrste planskih izračunov in s tem na kasnitve pri izdelavi dokončnih predlogov planov. Pri tem je pomanjkljivost predvsem v tem, da ne obstajajo nobene sankcije v primeru, da posamezni nosilci dela ne opravijo, ali da s svojim delom kasnjijo. Težave pri planiranju izhajajo tudi iz zakoreninjenega miselnosti, da je za plan odgovorna le planska služba in da smo z organiziranjem te službe že naredili vse, kar je bilo za dobro planiranje v Železarni potrebno.

Da bomo ob koncu leta sprejemali planske dokumente za prihodnje leto pravočasno, je planska služba pripravila delovni program postopka izdelave predloga plana za leto 1986 z vsemi nosilci in roki.

Izpolnjevanje postavljenega programa predstavlja pogoj za kvaliteto in pravočasno izdelavo predlogov planskih dokumentov, katerih vsebina dobi svoj pomen šele v razpravi na zborih delavcev in dokončnem sprejemu na delavskih svetih.

Tej razpravi pa bo namenjen ves december letošnjega leta.

OEAP

KRVODAJALSKA AKCIJA

Od 2. do 9. septembra, in sicer ves teden od ponedeljka do petka in še v ponedeljek, poteka na Jesenicah krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi iz Ljubljane organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice.

Odvzemni prostori so v Delavskem domu pri Jelenu vse dni od 6. do 14. ure.

Kri je nenadomestljivo zdravilo, ki ga lahko dajo le prostovoljni krvodajalci, ki z nesebičnim darovanjem pomagajo rešiti marsikatero življenje. Namen krvodajalskih akcij je zbrati vsaj toliko krvi, kolikor jo potrebuje regionalna bolnica — pri nas je to Splošna bolnica Jesenice. Da bi bilo krvi dovolj za jeseniške potrebe, bi moralo na vsak odvzemni dan darovati kri 300 krvodajalcev.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici TOZD, ki bo spisek krvodajalcev oddala oddelku za zdravstveno in socialno varstvo. Krvodajalci naše delovne organizacije imajo na osnovi 137. člena pravilnika o delovnih razmerjih na dan odvzema krvi prosti dan in v preventivne namene, da po odvzemu ne bi prišlo do morebitnih nesreč. Če je krvodajalec iz zdravstvenih razlogov odklonjen, se mora po opravljenem zdravniškem pregledu vrniti na delo.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj jo prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Krvodajalstvo je izraz globoke solidarnosti in humanizma do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri. Je prostovoljno, brezplačno in anonimno. In prav te humane akcije se delavci Železarn udeležijo vsa leta v velikem številu. Pričakujemo, da bo tako tudi letos in da bo še več novih krvodajalcev.

PRIPRAVA PLANSKIH AKTOV V GOSPODARSKIH OZD

Izvršni svet SO Jesenice je v času pred obravnavo osnutka dolgoročnega plana občine Jesenice na zborih SO Jesenice organiziral posvet s poslovnimi organi gospodarskih OZD in samoupravnih organizacij s področja negospodarstva, na katerem so dobili kompleksno informacijo o pripravi dokumentov družbenih planov v občini, kakor tudi informacijo o sočasni pripravi planskih dokumentov samoupravnih organizacij in skupnosti ter usklajevanju teh med seboj ter seveda z družbenim planom.

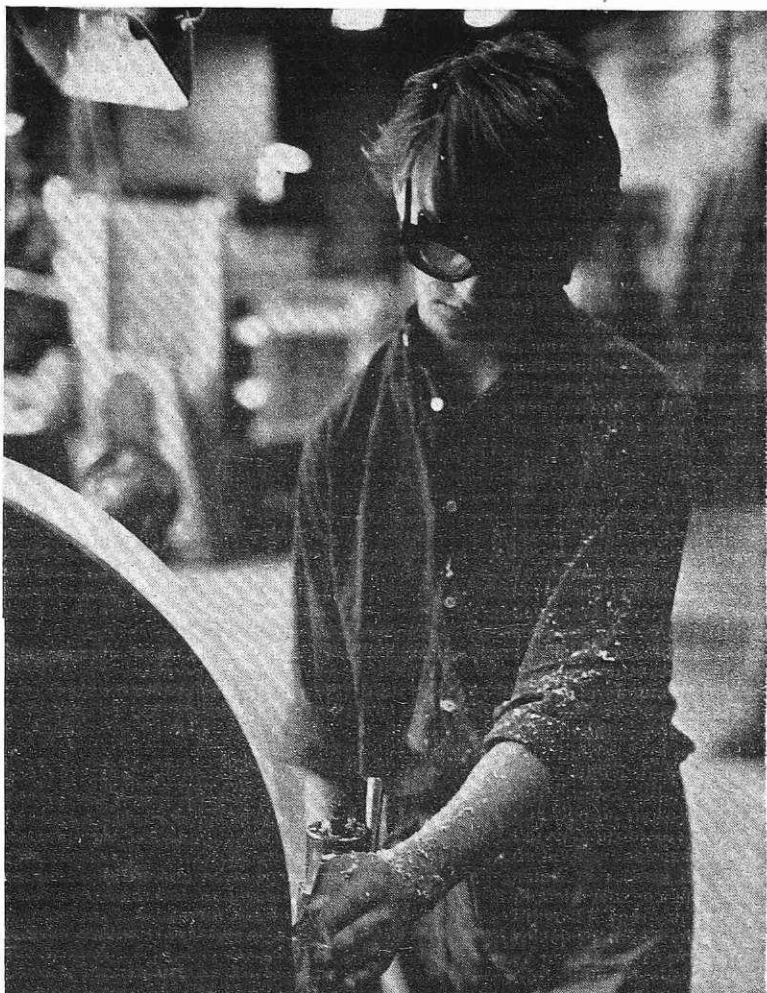
V tem obdobju je komite za gospodarstvo in družbeno planiranje SO Jesenice organiziral posvet s planerji gospodarskih OZD in SIS, na katerem so bile planerjem posredovane omenjene informacije, namen pa je bil predvsem dobiti pregled nad pripravo dolgoročnih in srednjeročnih planskih dokumentov v gospodarstvu.

Izkazalo se je, kar smo že domnevali, da položaj na splošno ni zadovoljiv. V večini OZD je priprava dokumentov v zamudi (prehitvejo jih tudi v SIS), kar seveda negativno vpliva na pripravo družbenih planov. Staviteljci teh so namreč v neprijetnem položaju, ko se morajo zanašati bolj sami nase in nimajo ustrezne podpore iz tako imenovane baze, to je s strani temeljnih nosilcev planiranja. Načelo sočasnega in srečujočega se planiranja tako ni uresničeno, prave iniciative, ki bi morala izvirati iz gospodarstva, ni in zadeva je tako praktično obrnjena na glavo.

Velike težave so že pri samem zbiranju podatkov, ki služijo kot eden izmed virov za oblikovanje globalnih bilančnih prikazov za gospodarstvo občine. Te težave ne izvirajo samo iz kroničnega zamujanja anketirancev, čeprav so roki za predložitev odgovorov zadosti dolgi, temveč tudi iz brezbrčnosti ali celo iz ignorance (so OZD, ki kljub pisnim in telefonskim urgencam do danes niso vrnila izpolnjenega vprašalnika, ki jim je bil posredovan v mesecu marcu letos, in to celo brez pojasnila). Velik problem predstavlja tudi površnost pri izpolnjevanju ankete, ki v določenih primerih prehaja v že pravo malomarnost, očitna pa je tudi nezadostna strokovnost nekaterih. Pregled vprašalnikov je pokazal, da ponekod anketiranci ne obvladajo osnovne

ekonomske terminologije, da ne obvladajo metod projiciranja in določenih najosnovnejših statističnih operacij, kakor tudi, da ne ločijo med nominalnimi in realnimi kategorijami. Položaj je resen, še posebej, ker

(Nadaljevanje na 3. strani)

Prvi delovni dan (foto: B. Grce)

POSLOVANJE SLOVENSКИH ŽELEZARN

Nekoliko pozno smo prejeli informativni bilten o poslovanju Slovenskih železn s podatki za mesec junij. Ker pa so zajeti tudi podatki in ocene za prvo polletje 1985, smo se odločili, da informacijo posredujemo v nekoliko skrajšani obliki.

I. PRIKAZ PROIZVODNJE PO DELOVNIH ORGANIZACIJAH

1. Železarna Jesenice

Junjska proizvodnja ni bila posebno uspešna in je zaostala za operativnim proizvodnim planom. Sicer smo pa o proizvodnji v Železarni Jesenice že poročali in ne bi ponavljali že znanih rezultatov.

2. Železarna Ravne

TOZD Jeklarna je v juniju dosegla dokaj dobre rezultate, čeprav je imela precejšnje proizvodne težave.

TOZD Jeklolivarna je obratovala v izjemno težkih pogojih, saj je že deseti mesec v rekonstrukciji.

TOZD Valjarna je presegla načrtovano proizvodnjo gredic, čeprav so imeli velike težave s klesčnim žerjavom, grabilecem in transportnimi trčnicami.

TOZD Kovačnica je dosegla junija dobre proizvodne rezultate. Večjih zastojev niso imeli, razen krčinskih strojev, ki so že dalj časa v popravilu.

TOZD Jeklovlek je imela veliko proizvodnih zastojev, zato planskih obveznosti ni izpolnila.

TOZD Orodjarna ni imela posebnih težav in je planske obveznosti izpolnila.

TOZD Stroj in deli je zaostala za planirano proizvodnjo iz več vzrokov: zaradi slabe litine je ostal v obratu del valjev, osi za vagonne niso bile prevzete zaradi neurejenih šaržnih števk, neopremljene so ostale torzijske osi za FAMOS.

Asortiment nožev in brzoreznega orodja v TOZD Industrijski noži je bil izredno droben, zato niso dosegli planirane proizvodnje.

TOZD Pnevmatični stroji se je zelo približala planirani proizvodnji. Imeli so težave zaradi pomanjkanja votlosvedrnega jekla.

TOZD Vzmetarna je zaradi neugodnega asortimenta vzmeti za izvoz v ZDA zaostala za načrtom. TOZD Rezalno orodje in TOZD Kovinarstvo sta v juniju dosegla dobre proizvodne rezultate, prav tako TOZD Armature, ki je imela precej težav z vložkom, uvozom, pomanjkanjem delavcev in okvarami obdelovalnih strojev.

Junjska proizvodnja TOZD Bratstvo je bila precej večja od majske in je dosegla približno tri četrtine planiranega obsega proizvodnje.

(Nadaljevanje na 2. strani)

AVGUST JE BIL USPEŠEN

Po prvih, še nedokončnih podatkih statistične službe smo v avgustu izdelali 115.254,3 tone skupne proizvodnje, kar je 95 % družbenega plana in 95,4 % operativnega programa. Operativni program izpolnjujejo TOZD: Livarna (106,7 %), Valjarna žice (104,7 %), Valjarna debele pločevine (101,8 %), HV Jesenice (102 %) in Žebljarna (100 %).

V TOZD Plavž so izdelali 14.408 ton grodlja. Zastoji zaradi slabega odvzema grodlja in okvar so vzrok, da operativni program izpolnjujejo le 91,8 %.

Tudi v TOZD Jeklarna so imeli težave zaradi zastojev. Vili so 36.330,7 tone jekla, kar je 94,1 % operativnega programa. Elektro-jeklarna s 13.948 tonami dosega operativni program 93 %, SM jeklarna pa z 22.382,7 tone 94,8 %.

V avgustu smo odpremili 32.608 ton končnih izdelkov in storitev ter presegli družbeni plan za 2,2 %, operativni program pa za 4,4 %. Operativni program odpreme izpolnjujejo TOZD: Livarna (103,8 %), Valjarna blumingštel (105,2 %), Valjarna žice (177,8 %), HV Bela (122,3 %), HV Jesenice (115,8 %), Vratni podboji (140,6 %), Jeklovlek (106 %) in Žebljarna (104,8 %). Plana odpreme ne izpolnjujejo štiri TOZD: Valjarna debele pločevine, Žičarna, Profilarna in Elektrode.

POSLOVANJE SLOVENSKE ŽELEZARNE

(Nadaljevanje s 1. strani)

3. Železarna Štore

V TOZD Elektroplavž je 24. junija prišlo do okvare pečnega transformatorja, zaradi česar je izpadlo 539 ton proizvodnje. TOZD Jeklarna je junija izdelala 9827 ton jekla, kar je manj, kot so planirali.

TOZD Valjarna I je v juniju izdelala 2939 ton skupne proizvodnje valjanih izdelkov, od tega 2515 ton blagovne proizvodnje in 423 ton za predelavo. Dosežena proizvodnja je nekaj nižja od planirane.

TOZD Valjarna II je dosegla 9868 ton proizvodnje, kar je več, kot so planirali.

TOZD Jeklovlek je dosegla plan proizvodnje 100 %.

TOZD Livarna I je dosegla nekoliko manjšo proizvodnjo, kot so planirali.

TOZD Livarna II večjih proizvodnih težav ni imela.

TOZD Mehanska obdelava — obdelovalnica valjev je dosegla plan proizvodnje in opravila tudi 810 ur storitev, kar predstavlja 31 ton nadomestne proizvodnje.

TOZD Tovarna traktorjev je v juniju izdelala 277 traktorjev. Zaradi prevelikih zalog v skladišču gotove proizvodnje so po sklepu SO proizvodnjo reducirali in ustavili. Večjih proizvodnih težav razen zastojev in problema oskrbe z materialom niso imeli.

4. Plamen Kropa

Plamen je v juniju izdelal 649 ton izdelkov in zaostal za mesečnim planom za 6 %. V prvi polovici letošnjega leta so izdelali 3916 izdelkov, kar je 6 % manj, kot so planirali za to obdobje in 8 % manj, kot je znašala proizvodnja enakega obdobja preteklega leta. Slabše, kot so planirali, je tekla proizvodnja vijakov in zakovic, medtem ko so s proizvodnjo odkovkov in matic presegli plan. Obseg prodaje je za 5 % presegel obseg proizvodnje.

5. Tovil Ljubljana

Tovil je v maju izdelal 215 ton izdelkov in s tem za 8 % presegel sorazmerni mesečni plan.

V polovici letošnjega leta je dosegel proizvodnjo 1158 ton, kar je 3 % manj od konjunktivnega plana in prav toliko manj od proizvodnje enakega obdobja preteklega leta. Obseg prodaje je bil enak obsegu proizvodnje.

Proizvodnja kovinskih vijakov in zakovic je bila tudi v juniju uspešna, lesnih in sponkskih vijakov pa so izdelali manj, kot so planirali.

6. Veriga Lesce

V Verigi so junija izdelali 1126 ton izdelkov, kar je toliko, kot znaša sorazmerni mesečni plan. Letošnja proizvodnja v višini 6726 ton je na nivoju planirane in za 1 % presega proizvodnjo enakega obdobja preteklega leta. Obseg prodaje je za 1 % manjši od obsega proizvodnje.

TOZD Vijakarna ni dosegla proizvodnega plana pri vijakih z žaganim navojem zaradi pomanjkanja naročil ter pri lesnih vijakih zaradi tekočih okvar stroja in zaradi pomanjkanja kapacitet pri krovnih vijakih.

TOZD Verigarna je proizvodni plan presegla, medtem ko je TOZD Sidrne verige za njim zaostala zaradi težav, ki so jih povzročale okvare strojev ter pomanjkanje kapacitet cementacije. TOZD Kovačnica proizvodnega plana ni dosegla. Odstopanja so največja pri kavljih zaradi pomanjkanja naročil in pri opremljenih visokoodpornih bremenskih verigah.

TOZD TIO ni dosegla proizvodnega plana osnovnega programa zaradi slabe kvalitete materiala in pomanjkanja kapacitet.

7. Žična Celje

V juniju je Žična dosegla proizvodnjo v višini 1754 ton. S tem je izpolnila proizvodni plan 97 %. V prvi polovici leta znaša proizvodnja 8300 ton, kar je skoraj četrtino manj, kot so planirali in 19 % več kot v enakem obdobju preteklega leta. Največji izpad proizvodnje so imeli na področju izdelave pletiv, ker so proizvodnjo ustavili.

II. POSLOVANJE PO POSAMEZNIH POSLOVNIH FUNKCIJAH

1. Proizvodnja surovega jekla in surovega železa

Junija smo v SŽ izdelali 17804 tone surovega železa. S tem smo izpol-

nili mesečni proizvodni plan s 94 %. Belega surovega železa smo izdelali 14193 ton ali 5 % manj, kot smo planirali, sivega pa 3611 ton ali 8 % manj, kot smo planirali.

V prvi polovici letošnjega leta smo izdelali 99326 ton surovega železa. Za kumulativnim planom smo zaostali za 12 %, za proizvodnjo enakega obdobja preteklega leta pa 1 %. Zaostanek gre na račun sivega surovega železa, kjer smo dosegli 62 % plana zaradi okvare pečnega transformatorja, za proizvodnjo enakega obdobja preteklega leta pa smo zaostali 40 %.

Proizvodnja belega surovega železa je v prvi polovici leta za 12 % presegla lanskoletno proizvodnjo istega obdobja, za letošnjim kumulativnim planom pa je zaostala za 6 %.

Proizvodnja jekla je v juniju dosegla 69303 tone, s čimer smo dosegli mesečni plan. Železarna Ravne je mesečni plan presegla za 5 %, Železarna Jesenice se je planu približala na 99 %, Železarna Štore pa na 94 %. Od celotne količine je bilo 24100 ton jekla izdelanega v SM pečeh, 45203 tone pa v elektropečeh.

Kumulativna proizvodnja jekla je v prvi polovici leta dosegla 418861 ton, kar je toliko kot lani v enakem obdobju in toliko, kot smo planirali v letošnjem letu. SM jekla smo izdelali 3 % več, kot smo planirali, elektrojekla pa toliko, kot smo planirali in 6 % več kot v prvi polovici preteklega leta. Železarna Jesenice je za 1 % zaostala za kumulativnim planom proizvodnje, Ravne in Štore pa ga presegata za 3 oziroma 1 %.

2. Proizvodnja končnih izdelkov

Junija so železarne izdelale 57.126 ton končnih izdelkov. S tem so zaostale za sorazmernim mesečnim planom za 4 %. Železarna Ravne je mesečni plan presegla za 9 %, Jesenice — Štore pa so zaostale za 6 oziroma 11 %.

V letošnjem letu je proizvodnja končnih izdelkov železarn dosegla 358.917 ton, kar je toliko, kot smo planirali in 1 % več kot lani v enakem obdobju. Železarna Ravne je plan presegla za 15 %, Jesenice in Štore pa so zaostale za 3 oziroma 5 %. Obseg prodaje je v letošnjem letu za 1 % večji od obsega proizvodnje.

Predelovalne organizacije so junija izdelale 3744 ton končnih izdelkov in dosegle 98 % mesečnega plana. Tovil je plan presegel za 8 %, Veriga je dosegla, Plamen in Žična pa sta zaostala za 6 oziroma 3 %. V prvi polovici leta so predelovalne organizacije dosegle proizvodnjo 20.100 ton, kar je 13 % manj od kumulativnega plana in 5 % več kot lani v enakem obdobju. Kumulativni plan izpolnjuje le Veriga, medtem ko ostale organizacije zaostajajo za nekaj odstotkov, Žična pa kar za 24 %, čeprav v največji meri (19 %) presega proizvodnjo preteklega leta.

Obseg prodaje predelovalnih organizacij je za 4 % manjši od obsega proizvodnje.

3. Prodaja končnih proizvodov

Količinska prodaja

V juniju smo v SŽ prodali 60.935 ton jekla in jeklenih izdelkov, kar je 5 % manj od sorazmernega mesečnega plana.

Prodaja na domačem trgu je 6 % manjša od planirane in dosegla 47.642 ton, izvozili pa smo 3 % manj, kot smo planirali. Na konvertibilno tržišče smo prodali 11.518 ton izdelkov, toliko, kot smo planirali, na klirinškopu 1774 ton ali 79 % plana.

V letošnjem letu smo v SŽ prodali 383.852 ton jekla in jeklenih izdelkov, kar je toliko, kot smo planirali s sorazmernim planom in toliko, kot smo prodali v enakem obdobju preteklega leta. Večino izdelkov smo prodali na domačem trgu (304.794 t), izvozili pa smo 79.058 ton izdelkov. S tem smo na domačem trgu dosegli prodajo prve polovice preteklega leta, letošnji sorazmerni plan pa smo presegli za 1 %. Izvoz je bil nekoliko slabši, kot smo planirali in je za 1 % presegel izvoz prve polovice preteklega leta. Zaostaja zlasti izvoz na klirinško področje, kamor smo izvozili le 59 % planirane količine ali 1973 ton, izvoz na konvertibilno tržišče pa je 3 % večji od planiranega in dosegla 71085 ton.

Vrednostna prodaja

V vrednostnem pogledu smo v prvi polovici letošnjega leta prodali še enkrat več kot lani in toliko, kot smo planirali za prvo polovico letošnjega leta. Na domačem trgu so indeksi še malenkost višji. Vrednostni izvoz, izražen v dolarjih, je manjši od izvoza, ki smo ga dosegli v prvi polovici preteklega leta in zaostaja za letošnjim kumulativnim planom. Zaostajanje je pomembnejše pri železarnah Jesenice in Štore, ki dosegata le dobre tri četrtine planiranega vrednostnega izvoza v dolarjih. Tudi izvoz pre-

delovalnih organizacij je v letošnjem letu precej manjši, kot smo planirali, presega pa vrednostni obseg izvoza, doseženega v prvi polovici preteklega leta.

4. Medsebojne dobave

Železarna Jesenice je v prvi polovici letošnjega leta dobavila delovnim organizacijam v SOZD 4818 ton jekla in izdelkov in s tem izpolnila 43 % letnega plan medsebojnih dobav. Dobave Plamenu so izpolnili 76 %, Žični 51 %, Verigi 36 %, Tovilu 35 %, Ravnam in Štoram pa le 25 oziroma 22 %.

Železarna Ravne je v letošnjem letu dobavila delovnim organizacijam v SŽ 11.454 ton jekla in jeklenih izdelkov. S tem je presegla letni plan za 60 %. V največji meri so presegli plan dobav Železarna Štore (187 %) zaradi večje dobave gredic.

Letne obveznosti do Železarnes Jesenice so izpolnjene 80 %, do Žične 68 %, do Verige pa 37 %.

Železarna Štore je dobavila delovnim organizacijam v SOZD 13.721 ton jekla in jeklenih izdelkov, kar je 61 % planiranih letnih obveznosti. Letne dobave Verigi so izpolnili že 100 %, Ravnam 81 % in Jesenicam 47 %.

5. Kadri in osebni dohodki

Poprečni neto OD za 182 ur je v SOZD SŽ v juniju dosegel 52.536 din in je za 10 % presegel majsko poprečje. Vse delovne organizacije, razen Tovila, so v tem mesecu imele večja izplačila OD kot v maju. Železarna so dosegle poprečje 53.327 din, kar je dober odstotek več od poprečja SOZD, predelovalne delovne organizacije so dosegle 46.072 din. Njihov zaostanek za poprečjem SOZD se iz meseca v mesec povečuje in dosegla že 12 %. Storitvene organizacije s poprečjem 81.607 din in DSSS SŽ z 79.767 din presegajo poprečje SOZD za več kot polovico.

V letošnjem letu so OD v SOZD dosegli 44.984 din in so se v primerjavi s poprečjem enakega obdobja preteklega leta povečali za 89 %. Železarna so v istem obdobju povečale OD za 90 % in dosegle poprečje 45.628 din, predelovalne organizacije pa dosegajo poprečje 40.014 din in s tem 78 % rast.

Storitvene organizacije so v prvi polovici letošnjega leta dosegle poprečje 64.171 din in imajo letno rast 100 %, DSSS SŽ pa s poprečjem 62.092 din dosegajo rast 87 %.

Poprečno rast v SOZD presegajo Železarna Ravne in Metalurški inštitut (za 14 indeksnih točk) ter Železarna Jesenice (za 1 indeksno točko), ostale delovne organizacije in DSSS pa za njo bolj ali manj zaostajajo, najmanj Tovil (za 1 indeksno točko), najbolj pa Železarna Štore in Plamen (za 18 oziroma 5 indeksnih točk).

Primerjava z gibanjem osebnih dohodkov v republiki kaže, da so v SŽ v letošnjem letu naraščali nekoliko hitreje kot v republiki, čeprav z republiškim podatkom, ki se nanaša na prvo polovico leta, še ne razpolagamo. Rast OD je v obdobju januar—april 1985 glede na enako obdobje preteklega leta 81 %, v gospodarstvu pa 80 %. Ugotovimo lahko, da so razlike iz meseca v mesec manjše ter da za republiškim poprečjem zlasti zaostaja rast OD v predelovalnih organizacijah.

Konec junija je bilo v SŽ zaposlenih 18.427 delavcev, od tega v železarnah 15.703, v predelovalnih organizacijah 2577 in v storitvenih organizacijah in DSSS 147 delavcev. Glede na maj se je število zaposlenih povečalo za 37 delavcev. Železarna so zaposlile 39 delavcev več, predelovalci 19, v storitvenih organizacijah pa je zaposlen en delavec manj.

6. Zunanjetrgovinska bilanca

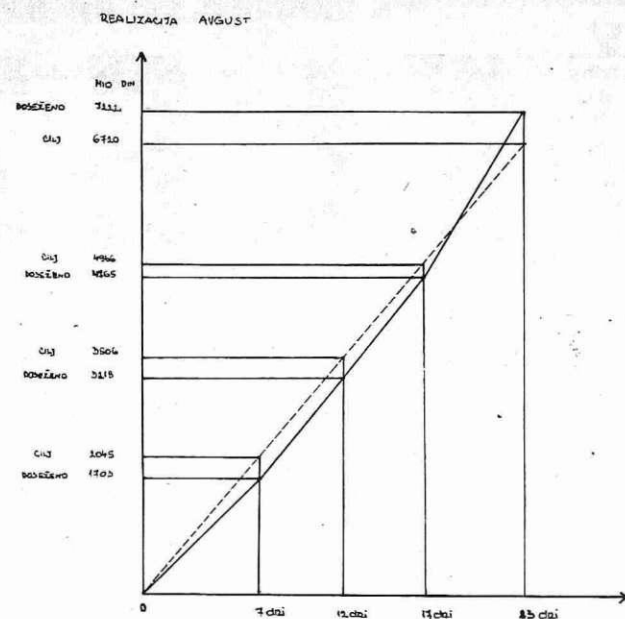
V prvi polovici letošnjega leta smo v SŽ izvozili za 38,5 mio dolarjev jekla in jeklenih izdelkov, uvozili pa smo za 44,9 mio dolarjev surovin in reprovromateriala. Kritje uvoza z izvozom je 86 %. Na konvertibilno tržišče smo izvozili za 29,6 mio dolarjev izdelkov, uvozili pa smo za 30,6 mio dolarjev. Uvoz s konvertibilnega trga je bil pokrit z izvozom 97 %. Na klirinško področje smo izvozili za 8,9 mio dolarjev izdelkov in uvozili za 14,3 mio dolarjev surovin in reprovromateriala. Z vrednostjo izvoza smo tako pokrili 62 % uvoza.

HM, HM...

Toliko časa bomo branili plotove svojih vrtičkov, da nam bo plevel uničil ves pridelek.

mikro

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA POSLOVANJA

Akcija za doseg čimvečje prodaje v avgustu je uspela. Podatki še sicer niso dokončni, vendar je očitno, da nam je uspelo postavljeno cilje preseči najmanj za 7 %. Ta podatek lahko podkrepimo še z naslednjimi primerjavami.

Dosežena realizacija 7,22 milijarde din predstavlja kar 54 % večji iztržek od julijskega, razlika za maj oziroma junij pa znaša 39 % oziroma 34 %. Vrednost prodaje je celo glede na izjemni mesec april kar za 26 % večja.

K večji realizaciji je nesporno prispeval dvig cen naših izdelkov za nekaj manj kot 20 %. Razlika glede na prejšnje mesece pa kaže, da ima tokrat na uspešnost prodaje večji vpliv delo železarjev. Krepko se je namreč povečala količina prodaje, boljša kot v prvem polletju pa je tudi struktura prodanih izdelkov.

Oddelek za nagrajevanje

DELOVNA SKUPNOST SOZD V PRVEM POLLETJU

Pol leta poslovanja je za nami in v glavnem so že znani rezultati našega dela. Del tega poslovanja predstavlja tudi delovna skupnost SOZD in si zato ogledimo njene glavne dejavnosti v prvem polletju.

Komercialna služba je v veliki meri sodelovala pri reševanju devizne problematike in s tem povezanim financiranjem uvoza surovin. Tudi letos smo večino uvoza surovin financirali z lastnim izvozom, predvsem v okviru blagovne menjave z državami SEV in z združevanjem deviz na osnovi naših dobav kupcem. Kupci so združili 14,7 mio \$, kar je nekaj manj kot v preteklem letu v istem obdobju. Tesnejše sodelovanje s kupci (in tudi z njihove strani najeti blagovni krediti) je omogočilo, da kljub temu, da nov devizni sistem ni zaživel, ni prišlo do zastojev zaradi pomanjkanja deviz. Obseg komercialnih poslov je v prvem polletju v okviru planiranega. Delovne organizacije so bile zadovoljivo oskrbljene z uvoznimi materiali, čeprav so bili pogoji za zagotovitev oskrbe bistveno slabši kot v preteklem razdobju. Tako je komerciala morala precej več časa in pozornosti posvetiti oskrbi in nabavnim pogojem posameznih pomembnih surovin, da je oskrba tekla kolikor toliko nemoteno. Komerciala je usklajevala nastop delovnih organizacij SŽ pri nabavi in sporazumevanju z dobavitelji. Stanje na tržišču je boljše kot lani in je zato oskrbljenost železarn s posameznimi surovinami in reprovromateriali izboljšana. Usklajevanje nastopa na tržišču SEV je potekalo v redu in smo v okviru predvidevanj zaključili pogodbe, predvsem v Poljski, ČSSR in Bolgariji. Realizacija teh pogodb teče v redu.

Služba za planiranje je delala predvsem na pripravi srednjeročnih in dolgoročnih planskih dokumentov. V široki razpravi so bile zlasti

dolgoročne usmeritve SOZD, ki so bile sredi polletja sprejete tudi na delavskem svetu SOZD. V senci teh usmeritev je bila pripravljena tudi analiza srednjeročnih razvojnih možnosti; srednjeročno planiranje se nadaljuje s pripravljanjem samoupravnega sporazuma o temeljnih plana SOZD. Izvajanje letnega plana, sprejetega v začetku leta, smo spremljali z Informativnim biltenom. Izdelanih je bilo tudi več ekonomskih analiz in pregledov.

Služba za razvoj je delala na nalogah, povezanih s tehnološkim razvojem, znanstveno raziskovalnim delom, investicijam in inženiringom. V tehnološkem razvoju SOZD SŽ so bili opredeljeni ključni problemi razvoja ter pripravljeni predlogi in programi raznih analiz, nalog in projektov. O posameznih področjih so tekla razprave in so z njimi že okvirno zasnovane dolgoročne tehnološke usmeritve. Tudi o znanstveno-raziskovalnem delu je tekla vrsta pravil v okviru SOZD za čim boljše sodelovanje med delovnimi organizacijami kakor tudi v zvezi s povezavo s fakultetami in instituti. S področja investicij so bila izdelana ustrezna poročila, v obdelavi sta bila dva projekta, za nekaj projektov pa so bile izdelane ocene. Za delovanje inženiringa v okviru SOZD je bil izdelan predlog samoupravnega sporazuma o sodelovanju Inženiringa Bled s SOZD SŽ v smislu koordiniranja inženiring dejavnosti ter izvedenih nekaj drugih pripravljalnih nalog. Služba je organizirala vrsto sestankov strokovnih timov, komisij in odborov.

Po stopnicah navzdol (foto B. Grce)

PRIPRAVA PLANSKIH AKTOV V GOSPODARSKIH OZD

(Nadaljevanje s 1. strani)

so zadeve, ki jih vsebuje anketa, potrebne tudi za pripravo njihovih lastnih planskih dokumentov. Tako lahko ob pregledu teh anket že sedaj približno ocenimo kvaliteto bodočih planov.

Zelo raznolik je tudi sam organizacijski pristop k pripravi planskih dokumentov v posameznih OZD. Ponekod se s tem ukvarjajo planerji, ponekod računovodje, ponekod pa kar poslovodni organi, torej večinoma ni pravega kompleksnega integralnega intersektorskega pristopa k planiranju. Prave povezave med posameznimi službami torej ni, plane pa pripravljajo tudi kadri, ki za to funkcijo pravzaprav logično ne morejo biti zadolženi (namreč za samo izdelavo), saj imajo že drugo področje dela, ki ga določa delovno mesto, katerega zasedajo, večinoma pa tudi strokovno sploh niso ali pa vsaj ne dovolj podkovani za ta posel. Planiranje se na ta način nujno sprevrže v goli tehničizem in formalizem, to je v planiranje zaradi planiranja z mizerno kvaliteto. Namen tak gotovo ni in tudi ne more biti dosežen.

Pri vsem tem velja poudariti, da je planiranje faza, ki sledi analiziranju in iz njega izhaja. S tem želimo predvsem opozoriti, da analiza razvojnih možnosti, ki jo morajo pripraviti v začetni fazi izdelave srednjeročnih oziroma dolgoročnih planskih dokumentov v OZD, nikakor ne sme biti edina podlaga za planiranje, še posebej ne zato, ker je enkratna, ponavadi nekompleksna in bolj ali manj površna, tako da pravi vzroki za nastanek določenega stanja samo na tej podlagi niso razvidni. To pomeni, da mora predstavljati analiza poslovanja neprekinjen proces, sestavljeni pa jo morajo analize posameznih segmentov poslovanja, ločeno po poslovnih funkcijah (prodajna, nabavna, finančna, proizvodna, ...). Šele take, poglobljene analize odkrijejo prave vzroke za določeno stanje in na tej podlagi lahko analitiki oz. planerji v sodelovanju z ostalimi zaposlenimi v kolektivu z vseh ravni oz. instanc sugerirajo ustrezne rešitve (zgolj tako imenovan ex cathedra pristop torej ne more zadostiti namenu).

Skratka, gre za tako imenovane marketing analize, ki so v današnjih kriznih časih še toliko bolj potrebne (nujne), čeprav si v večini OZD domišljajo, da so te zgolj nepotreben produkt teoretskih razglabljanj (v stilu »ah, kaj ta teorija, samo praksa, praksa, le ta nekaj pomeni«) in da se da poslovati tudi brez njih. Take prave analize (v praksi imamo opraviti tudi s kvazi analizami, ki niso niti analize, kaj šele elaborati, s čimer označujejo ponekod svoje skromne analitične poskuse) so podlaga za pravilno, argumentirano odločanje, torej so nekakšen kompas za poslovanje. In končno, take analize so tudi edina realna podlaga za uresničitev razglašene parole »poskusi in aktivirati je treba notranje rezerv«.

Za tak analitičen pristop je seveda potreben nekaj pogojev.

Prvič, že sama računovodska funkcija in v tem okviru tudi zbiranje podatkov, ki služijo kot vložek za

izdelavo potrebnih analiz, mora biti organizirana na tak način, da omejeni pristop omogoča, da pride do izraza tudi upravljalni vidik računovodstva, vidik, ki je bil še celo v naši teoriji do pred nekaj leti zelo zastavljen, v praksi pa je še danes skoraj nepoznan, in pa, kar je obsojanja vredno, neupoštevano. Podrobno opisovanje, kaj ta upravljalni vidik obsega, oz. kaj to je, presega okvir tega sestavka.

Drugič, prednosti uporabe spoznanj, ki izhajajo iz marketinškega koncepta poslovanja in iz upravljalnega vidika računovodstva za kvaliteto odločanje, morajo poznati najprej in predvsem vodstveni in vodilni delavci v okviru računovodske in finančne funkcije, da bi jih lahko ustrezno predstavili zaposlenim v kolektivu in tako ustvarili podlago oziroma ugodnejšo klimo za hitrejšo uvajanje tega v vsakdanjo prakso. Kot eden izmed uporabnikov teh informacij bi morali biti poleg tega še posebno dobro usposobljeni za odločanje na njihovi podlagi; da bi morali biti, pravim zato, ker praksa pozna v tem pogledu veliko preveč izjem. Za take ljudi torej ne sme biti prostora med vodstvenimi in vodilnimi kadri, ki so zadolženi za strateške in ali taktične ekonomske odločitve v okviru gospodarske celice, še predvsem pa ne za tiste, ki delujejo izključno ali skoraj izključno samo na področju svoje stroke — to je ekonomije. Drugačen pristop k upravljanju (ki je bil značilen za našo preteklo, žal pa je tudi še za sedanjost) je krepko prispeval k skrajno nestabilnemu položaju, v katerem smo (navedeno velja tudi širše — izven okvira naše družbenopolitične skupnosti). Odgovornost za nastalo stanje je pa na vseh ravneh seveda kolektivna.

Tretjič, analitiki v organizacijah združenega dela (računovodske, finančne) morajo obvladati metode, ki so za obravnavani pristop potrebne (npr. direct costing method, cost-benefit analyses, metode vrednotenja in optimizacije zalog, metode za tehtanje investicijskih odločitev itd.). Če v organizacijah združenega dela takih kadrov nimamo, ali pa če jim ni omogočeno delati na obravnavani način, ne moremo pričakovati racionalnih odločitev in optimalnih poslovnih rezultatov. Brez tega bomo še naprej poslušali govore o notranjih rezervah, ki da še niso izčrpane in ki da jih je treba aktivirati, vse to seveda kar na pamet, odločitve pa bodo še naprej slonele bolj ali manj na intuiciji in pa seveda na dolgotrajnih bogatih izkušnjah zapriseženih praktikov oziroma na tako imenovani tradiciji.

Iz navedenega sledi, da težav pri pripravi planskih aktov v gospodarskih OZD sploh ne manjka; ravno nasprotno, teh je preveč. Zdi se mi, da bodo sedanjost zamudno pri pripravi posameznih faznih dokumentov v gospodarstvu še nekoliko premostili, hkrati pa se bojim, da bo pri tem trpela njihova kvaliteta. To pomeni, da bodo to le popisani kupi papirja ali plani želja (tako, kot so bili večinoma doslej); ki se nerealizirano ponavljajo iz obdobja v obdobje. Krivda za to bo seveda kot ponavadi v ce-

loti odpadla na objektivne težave oz. okoliščine. Glede na to, da kadri po nepisanem pravilu nikoli niso odgovorni (če pa že, pa seveda le kolektivno — krivda oziroma odgovornost se solidarizirata), da celotno breme odpade na objektivne, zunanje okoliščine (te so definirane različno, po potrebi, odvisno od nivoja ugotavljanja odgovornosti) ter da se položaj še kar naprej slabša, s tem pa vedno bolj povečuje razkorak med skrajno optimističnimi zgodbami, zapisanimi v poplavi naših najrazličnejših uradnih dokumentov (npr. od dokumentov, ki sestavljajo dolgoročni program gospodarske stabilizacije naprej), in dejansko stvarnostjo, ki jo zato bogato krasimo z raznimi frazami, floskulami in parolami, se vsiljuje domneva, da kanimo stanje še naprej »spreminjati« z goljz z besedičenjem ne pa z dejanji. Za ta dejanja pa sta nujno potrebni strokovnost in odločnost, s katero se lahko pohvali le manjšina (posledica negativne kadrovske selekcije).

Pri vsem tem ne moremo mimo dejstva, da so strokovni kadri premalo cenjeni oz. da so zapostavljeni, na drugi strani pa tudi, da marsikateremu človeku danes pomeni diploma na univerzi le zagotovilo za duhovni počitek (tako na delovne mestu kot tudi doma) do upokojitve. Verjetno ni treba posebej nakazati, kaj je treba s takimi kadri storiti. Pri tem je treba opozoriti tudi na tiste vodstvene in vodilne kadre, ki po načelu dvojne morale strokovnost in znanost navidezno podpirajo, dejansko pa prizadevne strokovnjake ovirajo in vsakem koraku, saj pomenijo ti potencialno nevarnost zanje.

Kakorkoli torej pogledamo, se vedno znova vračamo na kadre in na njihovo strokovnost. Ti lahko pomenijo bližnjico k razvitejši gospodarski strukturi in k večji ekonomski moči ter s tem k povečanju kvalitete življenja v najširšem pomenu besede, prav tako pa lahko seveda pomenijo tudi cokol razvoju, kar se pri nas dogaja precej pogostejše. Razvoj zahteva torej tudi reorganizacije, ki pa spet najprej in predvsem zahtevajo kadre. Praksa kaže, da se navdušujemo predvsem za tiste reorganizacije, ki prinesejo večini nezasluzeno boljši položaj (osebni dohodek), ne da bi se povečala njihova strokovnost, storilnost ali podobno. Take spremembe organizacijske strukture pomenijo seveda korak nazaj ne naprej.

Vse to so stvari, na katere je boljše opozoriti pozno kot nikoli, kakor pa o njih vztrajno molčati ali le s strahom šepetati, saj so ključnega pomena za nadaljnji razvoj. Razvoj zahteva tako predvsem strogo in brez-kompromisno pozitivno kadrovske selekcije, selekcije, ki bo privedla na odgovorna in tudi na vsa ostala delovna mesta ljudi, katera si glede na svoje dejanske zmožnosti oziroma sposobnosti tudi zaslužijo. Upam, da je malo takih, ki ne verjamejo, da pomeni vsako nadaljnje odlašanje s spremembami na tem področju (še nadaljnje vodenje dosedanjega politike) realno nevarnost, da postane povečanje gospodarske rasti in s tem moči ter izboljšanje kvalitete življenja le še gola utvara. Sašo Vrdoljak

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 9. DO 15. SEPTEMBRA

9. septembra, Emil AŽMAN, vodja sektorja novogradenj, Žirovnica, Breg 129, tel. št. 80-243.
10. septembra, Božidar BARTELJ, podpredsednik PO, Žirovnica, Zabreznica 44/b, tel. št. 80-726.
11. septembra, Janez BEGEŠ, vodja TOZD Elektrode, Lesce, Na trati 59, tel. št. 74-766.
12. septembra, Janez BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarca 9, tel. št. 83-193.
13. septembra, Romana BRADIČ, vodja TOZD Družb. prehrana, Jesenice, Titova 22, tel. št. 83-276.
14. septembra, Stanko ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90/a, tel. št. 80-036.
15. septembra, Zdravko ČRV, vodja invest. razvoja, Jesenice, Cesta 1. maja 32, tel. doma 2660.
Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. do 6. ure naslednjega dne.
V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovodnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 9. 9.	JANKO CERKOVNIK	JANEZ FALETIČ
TOREK — 10. 9.	BOŽIDAR ČERNE	IVAN MEŽIK
SREDA — 11. 9.	PRIMOŽ ŽVAB	SAŠO DOLŽAN
ČETRTEK — 12. 9.	MARJAN ROBIČ	ALOJZ VARL
PETEK — 13. 9.	MARKO SUŠNIK	MATJAZ KELVIŠAR
SOBOTA — 14. 9.	FRANC NOVAK	DUŠAN BAK
NEDELJA — 15. 9.	MIRKO ZUPAN	PETER SEKLOČA

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3551
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 9. do 14. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.
POPOLDNE: IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
ZA BORCE: od 13.30 do 14.30.
V soboto, 14. septembra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.
ZA BORCE: od 7. do 8. ure.
III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.
ZA VATROSTALNO od 9.30 do 10.30.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.
V soboto, 14. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.

RAZPORED DEŽURSTVA V VATROSTALNI ZENICA TOZD JESENICE

7. in 8. septembra, Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4/a, telefonska številka 83-596.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne 34-65.
V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

RAZPIS ZA ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

V jesenskem času bomo organizirali ŽERJAVOVODSKI TEČAJ za delavce TOZD in del. skup. Železarne Jesenice. Pogoji za vpis so naslednji:

- kandidati morajo
- biti vsaj eno leto zaposleni v Železarni Jesenice,
- imeti najmanj šest razredov osnovne šole,
- imeti odslužen vojaški rok,
- izpolnjevati psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijave) pri personalnih delavkah TOZD in delovnih skupnosti. Obrazce pravilno in čitljivo izpolnijo in jih nato vrnejo personalnim delavkam do 13. septembra.

Prosimo, da kandidati upoštevajo navedeni rok, ker poznejših prijav zaradi organiziranih zdravniških in psiholoških pregledov ne moremo upoštevati.

KADROVSKI SEKTOR

OBVESTILO

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja TOZD Vzdrževanje z dne 22. avgusta zbiramo informativne prijave kandidatov za delo v jeklarni 2.

V poštev pridejo kandidati z dokončano IV. stopnjo izobraževanja (poklicna šola) smer ključavničar, električar in vodovodni instalater. Dela na področju vzdrževanja jeklarne 2 bodo potekala v sistemu 4 + 1. Posebne prijavnice, ki jih dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja ter na vseh področnih vodstvih vzdrževanja, pošljite najkasneje do 8. septembra na kadrovske sektor, C. železarjev 8 (soba 14).

DELO IN NALOGE STALNE AKCIJSKE KONFERENCE ZK

Stalna akcijska konferenca ZK Železarne Jesenice je bila ustanovljena kot metoda dela osnovnih organizacij ZK v Železarni. Deluje po programu ZKJ in ZKS ter v skladu s statutarim sklepom o organiziranosti in delovanju občinskih organizacij ZKS. Skupaj z osnovnimi organizacijami ter občinskim komitejem ZK organizira posvetovanja, konference in druge oblike akcijskega povezovanja OO ZK v Železarni.

Sestavljajo jo sekretarji osnovnih organizacij ZK v Železarni ali drugi člani, izvoljeni v osnovnih organizacijah. Stalna akcijska konferenca ima svoje predsedstvo, katerega osnovne naloge so, da organizira delo stalne akcijske konference, da sodeluje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, in samoupravnimi organi v delovni organizaciji in da skrbi za izvajanje sklepov stalne akcijske konference ZK.

Stalna akcijska konferenca ZK obravnava vprašanja, ki so temeljnega pomena za posamezno TOZD ali delovne skupnosti v Železarni, ureja odnose med TOZD, delovnimi skupnostmi in poslovnim odborom ter sprejema stališča in ukrepe komunistov pri reševanju družbenopolitičnih in družbenoeconomičnih vprašanj, kadrovske problematike ter pri organizacijskih in idejnih problemih.

Delo stalne akcijske konference ZK je javno. To pomeni, da ga lahko spremljajo tudi ostali člani ZK, ki združujejo svoje delo v Železarni.

Problemske konference, ki jih organizira stalna akcijska konferenca vsaj enkrat letno, so ena od dejavnosti, s katerimi si prizadeva uskladiti interese delavcev pri uveljavljanju samoupravnih odnosov, združenega dela in sredstev, oblikovanju in izva-

janju skupnih razvojnih programov, pri delitvi po delu, ... Problemska konferenca naj bi bila stalna oblika povezovanja interesov in pobud komunistov, njeno osnovno področje pa je ocena aktivnosti in doseženih rezultatov pri uresničevanju družbenoeconomičnih odnosov v Železarni.

Stalna akcijska konferenca ZK spremlja in se aktivno vključuje v reševanje problematike na področju nagajevanja po delu in rezultatih dela. Skrbi za idejno usposabljanje delavcev v Železarni Jesenice, saj je lastno znanje edina podlaga za povečanje družbene produktivnosti dela in usposabljanje za trajno in enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela. Zato je seveda potrebno aktivirati vse razpoložljivo znanje in ustvarjalnost naših raziskovalcev in strokovnjakov in jih usposobiti, da bodo rezultate njihovih raziskav delavci lahko uporabili pri odločanju o svojem nadaljnjem razvoju in zagotavljanju socialne varnosti.

Razvijala in krepila naj bi tudi informacijsko in komunikacijsko dejavnost v Železarni in posredovala informacije vsem članom in delavcem ter spremljala delovanje vseh družbenopolitičnih organizacij v Železarni in delovanje samoupravnega in delegatskega sistema.

Reorganizacija Železarne, s katero naj bi povečali uspešnost poslovanja, pa je naloga, s katero se stalna akcijska konferenca srečuje sedaj.

Prizadeva si, da bi se ukrepi, ki jih je predlagal ZOP in s katerimi naj bi se izboljšala učinkovitost poslovanja Železarne, v kar največji meri uresničili.

Poudarjajo potrebo, da se pozornost in dejavnost vseh družbenih subjektivnih sil usmeri na dajanje podpore in pomoči delavcem pri aktiviranju njihovih lastnih moči v OZD in pri njihovem uveljavljanju kot nosilcev odločanja v OZD in celotni družbeni reprodukciji. Menijo, da je aktiviranje lastnih moči in uveljavljanje prednosti sistema socialističnega samoupravljanja odločilnega pomena in da je zato nujno, da ZK spodbudi dejavnost družbenih subjektivnih sil v temeljnih celicah družbene reprodukcije in mobilizira delavce za boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, dela in znanja in za doseganje večjih rezultatov gospodarjenja z družbenimi sredstvi v okviru uresničevanja ekonomskega in družbenega razvoja.

Stališča, sklepi in priporočila, sprejeta v vseh oblikah akcijskega povezovanja in delovanja komunistov v stalni akcijski konferenci ZK Železarne, so obvezna za vse komuniste, zaposlene v Železarni, in sicer takrat, ko jih sprejme vsaka osnovna organizacija ZK v Železarni.

Suzana Potočki

ŽELEZAR

TOZD Hladna valjarna Bela

V TOZD Hladna valjarna Bela nameravajo v septembru izdelati 8.500 ton izdelkov, od česar jih bo šlo v izvoz 1.900 ton. Po oceni odbora za gospodarstvo te TOZD — sestal se je 27. avgusta — bo ta operativni program mogoče sprejeti, če bo realiziran spremenjeni program v Valjarni bluming-štel.

Obraunal je tudi inovacijsko problematiko. Za idejo »Idejna rešitev problema doziranja olja v valjavsko emulzijo Sendzimir ogrođja«, ki naj bi jo čimprej izvedli, je nagradil Mira Eržena in Janeza Kunstlja. Za idejo »Izdelava komore za naoljenje pločevine z oljno meglo na liniji za vzdolžni razrez št. 2 (SSSL)« sta bila nagrajena avtorja Peter Muhar in Bruno Bremc, za idejo »Nabava novega kompenzatorja za peskarski stroj PANG-BORN« pa avtor Vojko Bernard. Za idejo »Nova izvedba sklopke za prenos axialnega pomika l. vmesnih valjev ZRM ogodja HV Bela«, avtorjev Matija Urha in Bojana Finca, je sklenil, da se izdelava in vgraditev sklopke izvede in da se jih

preizkusi v enem letu. Obravnaval je še izračun III. rente tehnične izboljšave »Zaščita emulzijskega filtra na Sendzimir ogrođju« avtorjev Antona Novaka, Jožeta Renka, Jožeta Pernuša in Alojza Rabiča. Avtorjem tehnične izboljšave »Zmanjšanje specifične porabe zemeljskega plina na liniji CRNO« Dušanu Thalerju, Klemenču Klemencu in Branetu Divjaku so odobrili tretjo rento.

Odbor je sprejel tudi predlog cenika izdelkov Železarne Jesenice na mali prodaji. Veljati je začel s 1. septembrom.

Hokeyskemu klubu Jesenice je podaril 3 kose nerjavnih plošč debeline 1,5 milimetra, Bolnici Jesenice 18 kosov plošč debeline 1 milimeter, vaškemu odboru Zgornja Radovna (za izdelavo TV pretvornika) pa 3 kose plošč debeline 0,5 milimetra.

Ker sta bili že dve seji odbora ne-sklepčni, je odbor sprejel tudi sklep, da se je treba s člani, ki ne prihajajo na seje, pogovoriti, naj spremene svoj odnos do dela v odboru.

TOZD Hladna valjarna Jesenice

Odbor za gospodarstvo TOZD Hladna valjarna Jesenice je na tretji redni seji 30. avgusta ugotovil, da bo plan 2.200 ton v mesecu septembru mogoče izpolniti, če ne bo remonta Siemag valjavskega stroja.

Ugotovil je tudi, da je bilo v juliju pet upravičenih reklamacij in da odstotek reklamiranega materiala znaša 2,75 % prodane vrednosti vsega

materiala, kar je najmanj v zadnjih šestih mesecih.

Na predlog vodje proizvodnje so delovodje Slavka Grumerca in Alojza Urbanca nagradili s po 3.000 din, Teda Trifkovića in Borisa Jekliča pa s po 2.000 din, ker so z neposrednim delom na Siemagu pomagali, da so v TOZD dosegli mesečni plan.

TOZD Vratni podboji

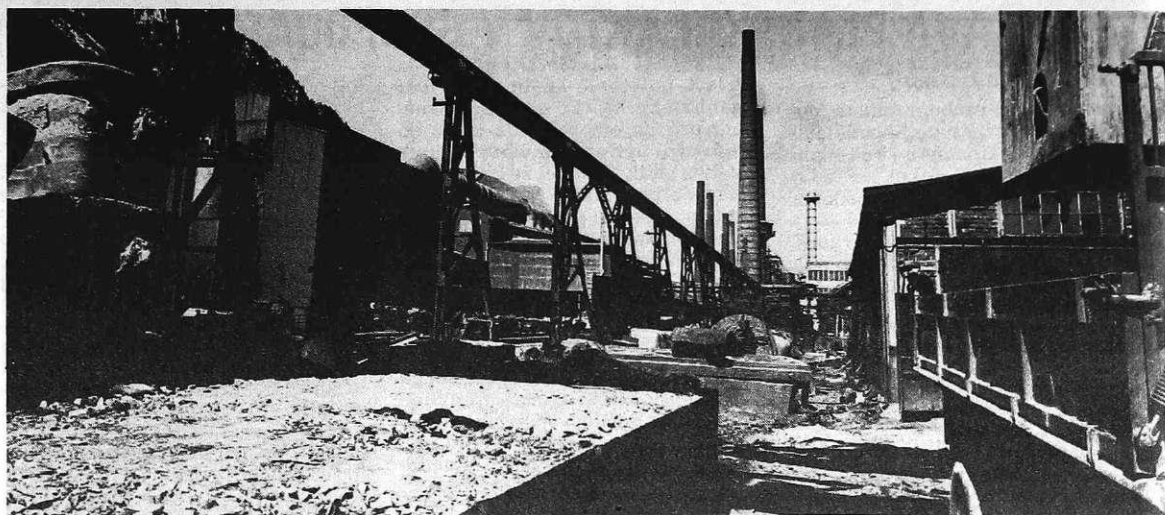
Odbor za gospodarstvo v TOZD Vratni podboji je že na seji 29. avgusta ugotovil, da mesečnega plana 130 ton ne bodo dosegli.

Med vzroki navajajo, da delo za izvoz zahteva več dela kot redna proizvodnja, izredno razdrobljena naročila, prekasno dobavo profila ter veliko odstotnost z dela (letni dopusti). Sklicujejo se tudi na »nalaganje izdelkov na kontejnerje, ki niso bili odpremljeni pravočasno, oziroma so ostali še iz prejšnjih naročil (skupno 136 ton)« in na to, da so posodili šest delavcev za deset dni v druge TOZD (Žičarna in Valjarna debele pločevine). Plan za mesec september, ki

znaša prav tako 130 ton, se jim zdi sprejemljiv kljub težavam, ki jih prinašajo razdrobljena naročila.

Člani odbora so menili, da so si v avgustu kar najbolj prizadevali, da bi plan izpolnili, saj so v proizvodnji delali tudi režijski delavci, od vodje TOZD do čistilke. Sklenili so, naj se odboru za gospodarstvo pri DS Železarne posreduje analiza stanja, da bi se delavcem zagotovil normalni osebni dohodek, ker rezultati niso najbolj vzpodbudni.

Seznanjeni so bili tudi, da sta bila Turističnemu društvu Žirovnica dodeljena dva vratna podboja za gradnjo objekta v Žirovnici. BL

Perspektiva (foto B. Grce)

TOZD Vzdrževanje

Odbor za gospodarstvo v TOZD Vzdrževanje je na tretji redni seji 5. avgusta obravnaval polletne poslovne rezultate in predlog za povečanje ravni osebnega dohodka. Pri-pomb ni bilo.

Ugotovil je, da so sklepi zadnje seje odbora uresničeni. Strinjal pa se je tudi s pobudo, da bi vzdrževalci HVŽ opravili delo po pogodbi na pocinkovalni liniji Žičarne — s tem, da delo financira TOZD Žičarna.

TOZD Žebljarna

Odbor za gospodarstvo v TOZD Žebljarna je na četrti redni seji 20. avgusta potrdil operativni in družbeni plan za mesec september v višini 750 ton žebeljev. 730 ton jih bodo izvozili v ZDA, ZRN in Avstrijo, 20 ton pa jih bodo prodali na domačem tržišču. V juliju so izdelali 710,9 tone žebeljev, kar pomeni, da so družbeni plan presegli za 0,13 %.

Vodja TOZD je člane odbora seznanil s poročilom o izvajanju stabilizacijskih ukrepov. Opozoril je na podatek, da je bilo v juliju zaradi pomanjkanja delavcev (dopusti in bolovanja) izdelanih le 13 ton navojnikov ter da je bilo v 1 lbs embalažo zapakiranih le 40,12 tone žebeljev, kar še vedno ni dovolj glede na potrebe tržišča.

Informiral jih je tudi o osebnih dohodkih v juliju. Medtem ko je bil povprečni osebni dohodek v Železarni v juliju za 6 % višji kot v juniju in je znašal 51.834 din na zaposlenega delavca, je povprečni osebni dohodek v Žebljarni ostal na junijski ravni (41.747 din) zaradi zelo nizke stimulacije za izvoz in nizke storilnosti v TOZD.

Kot prispevek za srečelov ob krajevnem prazniku so Gasilskemu društvu Zasi in DPD Svoboda podarili po 20 kilogramov nesortiranih žebeljev.

DS za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje

Odbor za gospodarstvo v delovni skupnosti za splošne in kadrovske zadeve ter informiranje je na prvi seji 23. avgusta soglašal z nabavo namiznega digitrona, ki ga zaradi povečanega obsega del potrebuje odsek za socialno varstvo in zavarovanje kot tudi s predlogom za odpis iztrošenega pisarniškega materiala pri referatu za ljudsko obrambo (dve pisalni mizi in ena omara).

Digitron potrebujejo delavci odseka za socialno varstvo in zavarovanje pri obračunih nadomestil osebnega dohodka za bolniško odsotnost delavcev z dela. Pri obračunu nado-

mestil je namreč prišlo do sprememb v mesečni procentni valorizaciji osnov (te se ne obračunavajo avtomatično pri računalniškem obračunu osebnih dohodkov) in pri ugotavljanju razmerij med obračunanimi nadomestili in zajamčenim osebnim dohodkom za vsak posamezni primer. Predračunska vrednost namiznega digitrona znaša po informaciji nabavnega referenta 38.000 din oziroma 96.000 din (dva različna tipa). Odbor je glede na obširnost in zahtevnost dela predlagal nabavo popolnejšega in kvalitetnejšega namiznega digitrona.

ODBOR SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

TOZD Vratni podboji

Odbor samoupravne delavske kontrole v TOZD Vratni podboji se je na seji 15. avgusta seznanil s poslovnim poročilom za prvo polletje, z izpolnjevanjem ukrepov za boljše gospodarjenje v TOZD, pa tudi z izpolnjevanjem sklepov samoupravnih organov TOZD.

V zvezi s poslovanjem v prvem polletju so člani odbora menili, da je treba v Železarni urediti problematiko planskih cen ter povečati vhodno kontrolo pri materialu, v TOZD Vratni podboji pa je treba proučiti predelavo točkovnega stroja in v lakirnici vgraditi merilec za merjenje porabe tople vode.

Seznanil se je tudi z nabavo novega avtomobila. Stari avtomobil LADA karavan je bil že večkrat v popravilu in je bil, kot menijo, skrajni čas, da se nabavi novega, starega pa da v likvidacijo. Pri novem je treba voditi točno evidenco porabe goriva in omejiti kratke vožnje. Enkrat tedensko se ga (lahko) rabi za nabavo materiala na Jesenicah.

Na porabo sredstev za reprezentanco (ta v prvem polletju znaša 1.900 din) in glede službenih potovanj odbor ni imel pripomb.

Odbor se bo ponovno sestal, ko bo na dnevnem redu razprava o sanacijskem programu. BL

PREGLED SESTANKOV SDS

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD + tehnične službe, ključavničarji 1 in 2, instalacija 1 in 2, montaža 1 in 2, HIP, žerjavni 1 in 2, elektrodelavnica, delavnica elektrostrojev 1 in 2, elektrožerjavni oddelki, tesarji, mizarji, kleparji, zidarji, plastika, GRD Javornik ter RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6. SDS vodstvo TOZD + tehnične službe v zvezi s poslovanjem v prvem polletju predlaga, naj bi se zaradi težav pri obračunu delovnih nalogov in prevzema nedovršene proizvodnje naredil konkreten dogovor z Vzdrževanjem, Strojnim delavnicami in Energetiko glede sprotnega obračunavanja remontov, tehnične službe pa bi morale zaradi boljšega pregleda nad nedovršeno proizvodnjo dobiti na razpolago terminal. Na sestanku SDS instalacija 1 in 2 so se pod razno pogovarjali tudi o možnostih za napredovanje mlajših delavcev. SDS montaža 1 se ob poslovnem poročilu sprašuje, »kako to, da je stalež delavcev v naši TOZD višji, če dobro vemo, da manjkajo delavci v skoraj vseh oddelkih (ključavničarji, varilci itd.)«. Delovodja in vodja izmene sta člane te SDS opozorila, da premalo uporabljajo zaščitna sredstva. SDS elektrodelavnica, delavnica elektrostrojev 1 in elektrožerjavni ugotavljajo, da še niso prejeli odgovora na vprašanje, zakaj je njihova ura najdražja. Predlagale so tudi, naj bi se pred leti vpeljane premije za večjo produktivnost dela v njihovi TOZD dvigale procentualno, v skladu z rastjo osebnih dohodkov. Na sestanku SDS GRD Javornik so se delavci pod »razno« menili o tem, kako bi skrajšali čas za dohod na remonte in za ostala dela. SDS RTA 1 vprašuje, kaj je s požarno vodo v stavbi RTA Bela. SDS RTA 2 se pritožuje, da na vprašanja s prejšnjega sestanka še ni prejela odgovor. Na sestanku SDS RTA 3 in 4 je bilo v zvezi s poravnavo in povečanjem ravni osebnih dohodkov postavljeno naslednje delegatsko vprašanje (komentar je bil objavljen v prejšnji številki Železarja pod naslovom »Pogled v sosedov lonec«): »Med delavci se širijo govorice, da zaposleni v občinskih upravnih organih in občinskih družbenopolitičnih organizacijah dvigajo osebne dohodke in izplačujejo poravnave, kar še povečuje že tako nenormalen razpon v osebnih dohodkih. Ali je to res in kakšne so lahko osnove za takšna početja, ker se tako povečuje razkorak med proizvodnim in administrativnim delom in veča nezadovoljstvo delavcev v proizvodnji, ki jih pesti padec življenjskega standarda.« Seznanili so se, da bo sindikat RTA prispeval posebej po 1000 din za permanentne karte ljubiteljem hokeyja. Delavci tehnične pa so opozorili, da je treba urediti problem tople sanitarne vode. SDS RTA 5 meni, da »sestanki izgubljajo pomen, ker na zastavljena vprašanja ni odgo-

vorov«. Vseeno pa postavlja novo vprašanje: »Zakaj se po desetih letih samoprispevka za gradnjo šol spet prehaja na dvoizmenski pouk?« Pritožuje se tudi nad slabo kvaliteto obrokov v kantini na Beli (moti jo predvsem slaba izbira suhih obrokov).

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vzdrževanje plavž 1 in 2, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje HVŽ, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2, vzdrževanje Bela 1, 3, 4 in 5 ter vzdrževanje HVB 1 in 2. SDS vzdrževanje plavž 1 in 3 se pritožujeta (2. avgusta), da še nista prejeli odgovora na vprašanje glede načina kadrovanja delavcev za novo jeklaro. SDS vzdrževanje jeklarne 1 in 2 opozarjata (2. avgusta), da je treba popraviti kopalnice v delavnici elektricarjev, da je streha nad trafo prostorom jeklarne in elektrodelavnice dotrajana in potrebna obnova, da je treba urgirati na nabavo, ker v skladišču občasno manjka standardnih rezervnih delov ter da je zaradi slabo izvedenega remonta na 8-tonskem žerjavu št. 1 treba urgirati pri inšpekcijski službi Remontnih delavnic. SDS vzdrževanje HVŽ 1 in 2 se je pod razno seznanila s poročilom zdravstvene službe o preventivnih pregledih ter s predstavami in popravili strojev ter linij v Žičarni, pa tudi o možnostih za sklenitev pogodbenega dela. Opozorili so na problem s kadri v mazilni službi ter na zanemarjenost žerjavov in HVJ in Žičarni. Zahtevajo, da se žerjave očisti, tako da bo delo vzdrževalcev na žerjavih lahko potekalo varno. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 menita, da je treba kvaliteto toplega obroka še izboljšati, predlagata pa, naj bi se tudi solato in pol klobase dajalo za bon. Pod razno predlagata, naj prevzem garderob po sanaciji opravi strokovna komisija. SDS vzdrževanje Bela 1 in 5 opozarjata (2. avgusta) na kritično pomanjkanje rezervnih delov. Člani SDS vzdrževanje Bela 4 so pod točko »Pregled izvajanja sklepov prejšnjega sestanka« ponovili (2. avgusta) pripombe, ki so jih sicer dali že na prejšnjih sestankih: »Na podestih žerjavovnih prog manjkajo deske. Prehodi do strojev in naprav so zatrpani. Na več straneh pušča streha, zaradi česar ob nalivih v delavnico in strojnico zamaka. Klima naprave za kabine strojne še niso montirane.« Pod razno je bilo govora o varnosti pri delu. »Posebno problematično je«, pravijo, »gašenje požara na blumingu, ko gori odpadna mast in se kliče dežurnega mazilnega, namesto da bi se požar pogasil takoj, ko se opazi.« Vodstvo vzdrževanje Bela pa vprašuje, kdaj bodo dobili smetalne naprave, s katerimi bi omogočili hitrejšo menjavo sklopov in razsajanje valjev. SDS vzdrževanje HVB 1 in 2 v zvezi s poslovanjem v prvem polletju vprašujeta, zakaj TIDN vsako leto prekoračuje planirane ure. Po njihovem mišljenju se večje število zaposlenih na TIDN lahko planira že v začetku leta (»Kadrovska služba mora vedeti, kakšni profili strokovnjakov so predvideni za sprejem v delovno organizacijo.«) Pod razno opozarjata, da je vzdrževalcev v delovni organizaciji vsako leto manj, še posebej pa na problem nagrajevanja: »Vzdrževalci HVB ugotavljamo, da smo v primerjavi s proizvodnimi delavci slabo stimulirani. Razlike so prevelike (na primer vzdrževalec in valjavec na ZRM: 30 tisoč din —

mesec junij). Po eni strani ugotavljamo, da je vsako leto manj ključavničarjev, da je potrebno vedno bolj strokovno vzdrževati, po drugi strani pa si ne znamo ustvariti lastne cene. Ta problem je bil že velikokrat obravnavan. Odgovor je vedno bil, da bo to stvar rešil katalog. Zato SDS 1 in 2 zahtevata, da smo stimulirani ravno tako kot proizvodni delavci, saj je rezultat v največji meri odvisen od sposobnosti strojev za normalno obratovanje. Edino osebni dohodek je merilo za pridobitev kvalitetnega kadra.«

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, energetiki 1 in 4, parne naprave 1, 2, 3 in 4, delavnica elektroenergetike, delavnica toplotne energije, delavnica PIV energije ter PIV energija 1, 2, 3 in 4. SDS energetiki 1 v zvezi s točko »Pregled izvajanja sklepov prejšnjih sestankov« ponovno opozarja sindikat, naj nekaj ukrene, saj je standard delavca iz dneva v dan močnejše načeti. Ugotavljajo pa tudi (4. avgusta), da niso obveščeni, ali pa da se nič ne dela na razvidu delovnih nalog in opravil. Vprašanje osebnih dohodkov postavljajo tudi v zvezi s poslovnim poročilom: »Kaj je z osebnimi dohodki železarjev? Del čistega dohodka za OD se je z 61 % v prvem četrtletju nižal v drugem na 59%! Kako je to možno, če se je dohodek, katerega dobimo, ko od celotnega prihodka odštejemo stroške proizvodnje in zaloge, v drugem četrtletju povečal napram prvemu za 79 %, čisti OD pa samo za 13%! Glede na prikazane dobre rezultate v drugem četrtletju bi osebne dohodke realno lahko povišali za najmanj 50%!« Pod razno pa jih zanima, »koliko daleč je rešena »PREDVIDENA« kadrovska problematika, ki bo nastala z dograditvijo jeklarne 2, v obratu in za potrebe elektroenergetike«. Tudi SDS energetiki 4 opozarja, da jim glede kataloga ni znano nič novega, ter da se sindikat glede njihove zahteve še ni odzval, zanima pa jih tudi, kakšne so »konkretna sprememba malic v kantinah«. Vprašujejo tudi (4. avgusta), kakšne so ovire pri odstranjevanju napake na 35 KV daljnovodu Jesenice — Javornik (»Popravilo traja še od 11. julija 1985.«). SDS delavnica elektroenergetike opozarja, da so še vedno nerešena vprašanja, ki so jih postavili na sestankih 13. maja (točka 4.1.) in 15. junija (točka 2.1. in 3.3.) letos. SDS delavnica PIV energije opozarja, da v delavnicah TOZD Energetika še vedno ni rešeno vprašanje uskladitve ocene delovnih nalog in opravil. Prav tako še ni rešeno vprašanje beneficiranja staža v delavnici.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, lokomotivna delavnica, vozovna delavnica, delavnica motornih vozil, elektromehanična delavnica in vzdrževanje proge. Te SDS izražajo nezadovoljstvo (sestaneč je bil 10. avgusta) s sedanjim načinom izplačevanja regresa, hkrati pa opozarjajo, da ga dobe premalo v primerjavi z drugimi podjetji. Zapisnike smo prejeli tudi od SDS promet + vleka 1, 2 in 4, garaže, tovor in tehtalci, ki pa v zvezi z obravnavano problematiko niso imele nikakršnih pripomb ali vprašanj.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

POROČILO O MDA »JESENICE '85«

Čas mladinskih delovnih akcij v letošnjem letu se končuje. Zapirajo se vrata v brigadirskih naseljih po Jugoslaviji in med brigadirji ostanejo le še spomini na prijetno (ali neprijetno) preživeti čas na mladinskih delovnih akcijah od Bitole do Jesenice, kjer je bila akcija letos prvič.

Ko se ne bodo več slišali gromki brigadirski pozdravi Z-D-R-A-V-O, bo potrebno še oceniti vsako mladinsko delovno akcijo posebej. V republiških forumih pa bo nato sledila tudi ocena celotnega petletnega obdobja, ker se letos izteka petletni program (oziroma družbeni dogovor) o mladinskih delovnih akcijah v Sloveniji.

Ker je mladinska delovna akcija Jesenice '85 trajala le eno izmeno, so te ocene, vsaj s strani organizatorja, to je koordinacijskega sveta ZSMS Železarne Jesenice, že izdelane. Pred akcijo in med samo akcijo se je marsikdo spraševal o smotnosti in upravičenosti te MDA, zato bomo v tej in v prihodnjih številkah objavili celotno poročilo.

MLADINSKO DELOVNO AKCIJO »JESENICE '85« je organiziral koordinacijski svet ZSMS Železarne Jesenice z namenom, da nadaljuje kontinuiteto in tradicijo mladinskega prostovoljnega dela v Železnici in občini Jesenice. Hkrati z organizacijo MDA JESENICE '85 je bila pokazana pripravljenost mladih z Jesenic in iz vse Slovenije (Ravne, Štore, Celje, Velenje) in Jugoslavije (Beograd, Valjevo, Bosanska Gradiska), da s svojim prostovoljnim delom na konkretnen način pomagamo pri gradnji najpotrebnejšega gospodarskega objekta v Sloveniji, to je pri gradnji jeklarne 2.

PRIPRAVA NA MDA

S pripravi na MDA Jesenice '85 je koordinacijski svet ZSMS Železarne začel že konec leta 1984, ko so bile izdelane prve smernice za organizacijo ter opravljeni tudi prvi pogovori z investitorjem. Sledili so pogovori s predstavniki centra za MDA pri RK ZSM Slovenije ter kontakt z mladinskimi organizacijami o zagotovitvi števila brigadirjev. Moram poudariti, da smo si uspeli zagotoviti dovolj brigadirjev, kar je plod dobrega sodelovanja koordinacijskega sveta ZSMS Železarne Jesenice in OK ZSMS Jesenice z drugimi mladinskimi organizacijami tako v Sloveniji kot Jugoslaviji.

Število mladincev — brigadirjev je bilo naslednje: Dom Dragoljub Milovanović Beograd — 29 brigadirjev, OK ZSMS Bosanska Gradiska in DO METAL iz Bosanske Gradiske — 22 brigadirjev, DO CELIK Beograd — 6 brigadirjev, KS ZSMS Železarne Ravne — 10 brigadirjev, KS ZSMS Železarne Štore ter DO Rakovica Beograd — 7 brigadirjev, OO ZSMS Žična Celje — 2 brigadirja, AK ZSM Krušik Valjevo — 2 brigadirja, Gorenje Velenje — 1 brigadir, OK ZSMS Jesenice — 20 brigadirjev, od tega Železarne Jesenice — 14 brigadirjev, Gradbinec Jesenice

— 1 brigadir, Vatrostalna Jesenice — 1 brigadir, ZTP — TOZD Jesenice — 1 brigadir, Kovinoservis (naknadno) — 1 brigadir, ostalo — 2 brigadirja.

Brigadirji so bili formirani v dve MDB, in sicer:

MDB JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED — organizator je bila OK ZSMS Jesenice. MDB so sestavljali mladi iz Doma D. Milovanović, Kruška Valjevo in Jesenic. V brigadi je bilo 40 brigadirjev, od tega 34 fantov in 6 deklet. Poprečna starost brigadirjev je bila 17 let.

MDB ŽELEZAR — organizator je bil koordinacijski svet ZSMS Železarne Jesenice in svet ZSMS SOZD Slovenske železarne. Brigado so sestavljali mladi iz SOZD Slovenske železarne, Bosanske Gradiske, Celika Beograd in Jesenic. V brigadi je bilo 54 brigadirjev, od tega 42 fantov in 12 deklet. Poprečna starost brigadirjev je bila 20 let.

Naselje MDA Jesenice '85 je bilo v samem centru Jesenic, in sicer v prostorih osnovne šole Prežihov Voranc, kjer so bili tudi vsi ostali objekti od kuhinje, prostorov za družbene aktivnosti, športnih terenov za košarko, rokomet, mali nogomet, neposredna bližina bazena, telovadnice. Naselje je imelo tudi svojo razglasno postajo ter pitno in toplo vodo in je bilo eno najboljših, kar jih MDA v Sloveniji in Jugoslaviji premorejo.

DELOVIŠČA

Vsa dela so brigadirji opravljali predvsem na gradbišču jeklarne 2, in sicer ureditev platoja za začasni sedež Hidromontaže in Gradisa, vodovod za začasne potrebe delovišča, ureditev površin dotoka in iztoka potoka Javornik, zasip in ureditev elektrovođa za potrebe HC Trebež, popravilo in dodelava obvozne ceste od pomožnih prostorov do RTP, ureditev začasne kanalizacije za delovišče, odkrivanje oziroma izkop obstoječega plinovoda, izkop za fiksni

vodovod in telefon, ureditev platoja pred blumingom ter izkop za električno, ureditev površin in cestišča na Poljanah.

Od načrtovanih 10.000 norma ur pred akcijo je bilo izvršenih od 1. do 20. julija v 18 delovnih dneh 14.500 norma ur, kar je 45 % več, kot je bilo predvideno.

Glede na težavnost in nepripravljenost obeh brigad, saj sta se oblikovali šele na Jesenicah, sta MDB dosegali zelo dobre rezultate, in sicer:

1. **MDB JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED** je imela v prvi dekadi 120 %, v drugi pa 131 %, kar je skupaj 126 % izvršitev nalog.

2. **MDB ŽELEZAR** je imela v prvi dekadi poprečno 126 % in v drugi 136 %, kar je skupaj 131,5 % izvršitev nalog.

Poprečje obeh mladinskih delovnih brigad je tako 128 %. K temu pa je potrebno prišteti še dvodnevno delo pripadnikov Jugoslovanske armade, in sicer iz VP Radovljica in VP Bohinjska Bela. Omembe vredna je tudi pomoč domačinov ter članov stalne MDB Železar.

Kljub začetnim težavam na gradbišču (nezaupljivost, strah pred deževjem, del, ki so bila načrtovana, zaradi objektivnih razlogov — postopne faze gradnje jeklarne 2, nismo opravljali), smo uspeli s korektnim odnosom ter odličnim sodelovanjem z nadzornim organom (sektor novogradenj) uspešno organizirati ter izvajati vsa zemeljska dela, za katera smo se dogovorili na področju gradbišča jeklarne 2.

Nemimo, da smo brigadirji uspešno opravili svoje delovne dolžnosti. Z boljšo pripravo in organizacijo ter z večjim zaupanjem širšega kroga Jeseničanov bi bil uspeh MDA še večji; obenem pa ne smemo pozabiti, da je bila MDA Jesenice '85 na tak način prvič organizirana ter da smo si vsi skupaj nabirali ob akciji nove brigadirske in življenjske izkušnje, kar je eden od ciljev mladinskega prostovoljnega dela.

Zamešnjave ne bo (foto: B. Grce)

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

·TITO

KORAKOMA DO ZAŠČITNE OPREME

Oproščeni nabave minimuma osebne opreme so:

- osebe na vojaški dolžnosti v JLA,
 - osebe, ki opravljajo delovne dolžnosti v službah civilne zaščite,
 - osebe, ki delajo v službah za opazovanje in obveščanje.
- Čitalnike in osebne termoluminiscenčne dozimetre morajo nabaviti naslednje ustanove:
- vse TOZD, kjer je v eni izmeni hkrati zaposleno 1000 delavcev,
 - vse krajevne skupnosti z več kot 2000 prebivalci,
 - vse mestne RBK enote
 - vse stalne in začasne ustanove osnovne in bolnišnične zdravstvene službe (postaje za splošno medicinsko pomoč, zdravstvene postaje, kirurške postaje, bolnišnice).

Delovni ljudje, temeljne in druge organizacije združenega dela morajo sredstva za osebno in kolektivno zaščito hraniti v ustreznih prostorih ter skrbeti za njihovo redno vzdrževanje v skladu z navodili izdelovalcev teh sredstev.

Kaporit je treba hraniti v ustrezni embalaži in v suhih prostorih. Porabljeni ali uničena sredstva je treba takoj nadomestiti z novimi. Servisiranje zaščitnih sredstev opravlja enkrat letno izdelovalec opreme po naročilu.

Uničevanje neuporabnih sredstev ter sredstev, ki jim je potekel rok uporabe, organizirajo ustrezni občinski organi za ljudsko obrambo.

Vir: Uradni list SFRJ št. 3/83

Uradni list SRS št. 19/83

GOJITEV VRTNIN V IZJEMNIH POGOJIH

Koncepcija splošne ljudske obrambe narekuje zagotavljanje potrebnih množin hrane ne samo za biološki obstoj prebivalstva, temveč tudi za potrebe oboroženih sil. Pri teh prizadevanjih imajo vrtni veliki vlogi, kajti vrtnine poleg prijetnega okusa vsebujejo dovolj vitaminov, mineralov in fermentov.

Človek je že od davnine uporabljal za prehrano vrtnine in užival različne gomolje in liste. Brez zadostne uporabe vrtnin človekova hrana ne bi mogla zadovoljevati fizioloških potreb organizma. Avtorja RANDOINE in DUCHENNE sta menila, da so dnevne potrebe srednje aktivnega človeka po vrtninah naslednje:

- 300 gr krompirja
- 300 gr svežih vrtnin
- 25 gr suhih vrtnin

Vrtnine ne delujejo le kvantitativno, t. j. da s polnjenjem želodca povzročajo občutek sitosti, temveč s svojim okusom in vonjem blagodejno vplivajo na naša čutila in prebavne organe. So vrtnine, ki niso toliko hranljive, kot so pomembne za prebavo in izmenjavo (metabolizem) življenjskih potreb živalskega izvora. Vrtnine se odlikujejo z visokim odstotkom vode (80—94 %), manjšo množino beljakovin (cca 3 %) — razen pri stročnicah, manjšo množino ogljikovih hidratov (cca 3 %) in neznatno množino maščob. So pa pomemben vir mineralnih snovi, vitaminov (zlasti A, B in C) ter fermentov.

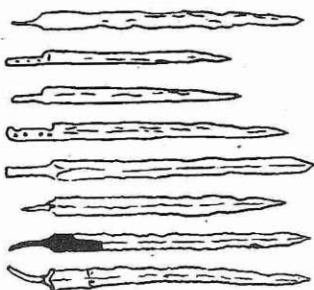
Partizanom je vrtnin primanjkovalo, kar velja zlasti takrat, ko so delovali v pasivnih predelih in v obdobju velikih sovražnih ofenziv. Gospodarski oddelek pri centralnem štabu NOV je izdal ukrep, da se enotam zagotovijo vrtnine, ki bi jih pridobivali na novo vzpostavljenih »partizanskih« vrtovih. Taki vrtni so spomladi leta 1944 nastajali ob ostankih požganih in porušeni hiš, na mestih, kjer so bili prej vrtni nekdanjih ustanov, bolnic in partizanskih šol. Na parcelah partizanskih vrtov v Banji so do konca leta 1944 pridelali 14 vagonov, na Kordunu 23 vagonov, v Hrvatskem primorju 8 vagonov in v gorskem Kotarju 6 vagonov svežih vrtnin.

Med NOV so vrhovni štab in glavni štabi pokrajnih predpisali tablice pripadajoče hrane. Vsakemu borcu je pripadalo 170 gr fižola, 500 gr krompirja, 500 gr zelja in 10 gr čebule. Preskrba je bila seveda odvisna od gospodarske moči ozemlja, kjer so delovale partizanske enote. Narodno osvobodilni odbori v Srbiji so leta 1941 organizirali zbiranje hrane za partizane in nepreskrbljeno prebivalstvo kot prostovoljni prispevki, odkup in zaplomba zalog.

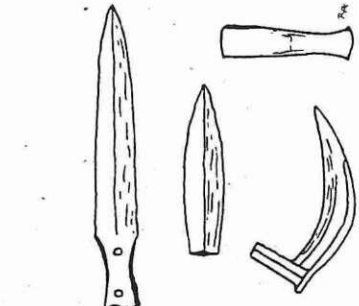
Tomaž Iskra OD RUDE DO JEKLA Ilustriral: Rudolf Arh

KAMEN, KI SE TALI

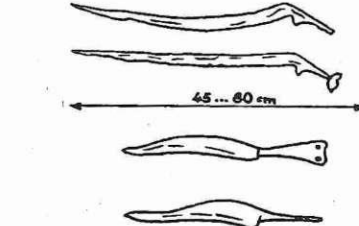
Bilo je v pradednih časih. Takrat ni bilo ne vlakov, ne letal, ne ladij. Takrat so se naši predniki še gredli pri ognju v mrzlih votlinah. Ubijali so živali s silno preprostim orodjem: palico, kamnom, kamnito sekuro, da bi se nahranili in tako ohranili v gozdovih, v stepah, puščavi, džunglah.

V pradedni je človek spoznal, da se rdečkasto rjav kamen zelo dobro topi. Takrat je spoznal bakrovo rudo. Vsi poznajo baker. Je rdečkasto rjave barve in ne posebno trd. Kos bakrene žice, posebej drobne, z lahkoto ovijete okrog prsta, nekoliko debelejši kos bakra pa nekoliko močnejšim udarcem hitro preoblikuješ.

In takrat, ob ognju, ki ga je zavaroval z vsemi mogočimi kamni pred vetrom, vlago, je pračlovek spoznal, da se določene vrste kamen topi. Spoznal je tudi, da ima ta kamen posebno barvo, obliko, in kar je bilo najvažnejše: posebno lastnost. Danes takemu kamnu pravimo ruda.

Ko je pračlovek tako spoznal, da se mu ob ognju rdeč kamen stali in dobi čisto novo obliko, ko se ohladi, si je napravil sulico, sekuro iz te nove snovi. Kamnito sekuro je zamenjala bakrena. Človek začne izdelovati svoje orodje, posode in lonce ter orožje (sulice, nože, sekire) iz bakra. Takrat, pravimo, da je človek prestopil iz kamene dobe v bakreno dobo.

Toda človek je skozi svoj razvoj iskal boljše, trdnjše snovi, kot je baker. Z bakrenim orodjem si ni najbolje opomogel, vendar ga je poljubno oblikoval. Iz bakrene dobe poznamo nešteto lepih okraskov. Le-ti so krasili zaplestja, vratove plemenskih poglavarjev, njihovih žena, otrok, deklic in dečkov, takšnih, kot si ti.

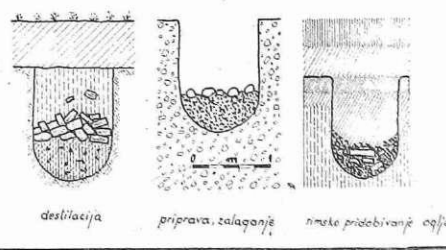
Ko je človek pridobil bakro, se eno sivkasto kovino, po imenu kositer, in obe stalili v ognju, je dobil posebno zlitino, ki ji pravimo bron. Dobi, v kateri je človek začel uporabljati bron, pravimo bronasta doba. Tudi iz tistih časov poznamo zelo lepe izdelke: posode, vrče, žlice, vilice, nože, sekire, meče, sulice, ki so krasili domove naših prednikov.

Od ene do druge dobe so minila tisočletja. In tisočletja so minila, preden je človek odkril takšno kovino, ki je bila trdnj-

ša od bakra, brona. To je bila sivkasto črna kovina. Naši predniki so pred več tisočletji v preprostih pečeh v hribku talili rudo bobovec in pridobivali uporabno železo. Ponekod v Srednji Aziji pa so dobili celo železo v naravni obliki in ga na ognju oblikovali. Zdaj, ko človek uporabi za orodje železo, se nahajamo v železni dobi. Z uporabo železnih izdelkov si prihrani mnogo truda, saj je obdelovanje neprimerno lažje kot z bakrom in bronom in še prej s kamnom in lesom.

Polaganje lesa v jamo

ENERGIJA V ŽELEZARSTVU

Na pobudo uredništva revije ČELIK (revija Opšteg združenja crne metalurgije Jugoslavije) je bila aprila v železarni MK Smederevo okrogla miza o porabi energije v jugoslovanski črni metalurgiji ter o možnostih zmanjšanja porabe. Poleg strokovnjakov z energetskega področja in delovnih organizacij ter delovne skupnosti OUCMJ je v razpravi na okrogli mizi sodelovalo še dvajset strokovnjakov in znanstvenikov, delavcev z univerz, institutov in delovnih organizacij klovinskopredelovalne industrije, bank ter družbenopolitičnih delavcev. V uvodnem delu okrogle mize so bile predstavljene tri uvodne razprave ter osem poročil o prispelih referatih, ki so se nanašali na stanje in perspektive porabe energije v železarnah Zenica, Sisak, Slovenske železarne, Štore, Smederevo, Nikšić in Skopje kot tudi o tehnoloških in ekonomskih dejavnikih porabe energije tako v jugoslovanski črni metalurgiji kot v ostalih panogah.

V današnji številki Železarja predstavljamo prispevek Petra Kunca o energiji v železarstvu.

Energija, primarna ali sekundarna, je v industrijski proizvodnji enako pomembna kot osnovne surovine, ki jih industrija predeluje. Z razvojem tehnologije in proizvodnje se znižuje specifična potrošnja energije na enoto proizvoda, vendar delež potrošene energije v industriji že desetletja ostaja v razmerju 40–50 %. Bolj ko je posamezna dežela industrijsko razvita, večji je presežek industrijske proizvodnje in večji je tudi delež energije, ki jo porabi industrija v primerjavi s celotno porabljenjo energije dežele. V mednarodni delitvi dela tako industrijsko razvite dežele izvažajo opremo in večina za te devize uvaža surovino in energijo. Njihova prednost postane tako lahko tudi zelo vprašljiva, kot se je to pokazalo v letih 1973/74 in 1978/79, ko je nenadni skok cen nafte in nato še bistveno znižanje dnevnega načrpane nafte do temeljev pretresel njihovo gospodarstvo.

Med vsemi industrijskimi vejami je železarstvo največji porabnik energije. Delež energije, porabljene v železarstvu, je še v letih med 1950 in 1960 bil preko 9 % (9,3 % v letu 1950), nato pa je začel padati. V letih med 1965 in 1975 se je gibal okrog 8 % (8,0 % v letu 1973), danes pa je le še okrog 7 % (7,2 % v letu 1981). Kljub temu pa je železarstvo kot kipec različnih vrst energije pomemben dejavnik na energetskem trgu in močno vpliva na razvoj energije; obratno pa ima tudi energetika močan vpliv na proizvodnjo jekla.

V nekaterih deželah, kjer je železarstvo že prav visoko razvito in razpolaga tudi s presežki samega jekla, pa tudi sicer je njihov izvoz naslonjen na proizvodnjo, ki ji je osnova prav ta kovina, je delež energije, porabljene v železarstvu, bistveno večji od poprečja. Tako Belgija in Luksemburg porabita med 25 in 30 % energije v železarstvu in tudi Japonska ima visok delež, kar med 14 in 19 %. Zvezna republika Nemčija ne zaostaja mnogo, saj porabi med 11 in 16 % celotne energije prav v železarstvu in tudi Francija je visoko z deležem med 9 in 14 %. Združene države Amerike, ki jeklo uvažajo, pa čeprav so industrijsko razvite, že izkazujejo nižji delež, saj se energija, porabljena v železarstvu, giblje med 5 in 7 %. Res pa je tudi, da v ZDA zelo razpisno ravna z energijo v go-

spodinjstvu, javni razsvetljavi in prevozu. Razlog je predvsem v relativni cenenosti njihove energije in visokem življenjskem standardu.

Vsi sedaj znani in uporabljeni procesi za pretopitev železove rude in jeklenega odpadka v tekoče jeklo so energetsko zelo zahtevni. Znatne količine energije pa porabi železarstvo tudi v primarni metalurški predelavi surovega jekla v valjarnah in kovačnicah. V moderni, dobro tekoči integralni železarni, stroški za energijo znašajo 25 % od celotnih stroškov proizvodnje. V poprečju pa so stroški za energijo v integralni železarni kar blizu 30 %. Delež je v veliko večji meri odvisen od cenovnih odnosov energije, surovine, obresti in živega dela kot od specifične potrošnje same. Razlike v cenah so v posameznih deželah bistveno večje, kot so razlike v specifičnih potrošnih energijah v njihovih integralnih železarnah. V neintegralni železarni, kjer se uporablja kot osnovna surovina za proizvodnjo surovega jekla jekleni odpadki, je strošek energije bistveno nižji, vendar tudi tu strošek za ener-

gijo presega 10 % celotnih stroškov proizvodnje. Če v tem elektrometalurškem procesu kot osnovno surovino za pridobivanje jekla uporabljamo samo železovo gobo, je strošek za energijo v tem procesu 28 %.

Pomemben delež stroškov energije pri proizvodnji surovega jekla je železarje še pred energetsko stisko v letu 1974 in 1979 prisiljeval k iskanju procesov, ki bi bistveno znižali potrošnjo energije za tono izdelanega in predelanega surovega jekla. Nadaljnji vzpon proizvodnje je že tam okrog leta 1950 bil mogoč le, če se je bistveno znižala specifična poraba energije in s tem znižala odvisnost od koksa. Razpoložljivost energije, zlasti premoga za koksiranje, je že sama po sebi zahtevala prilagoditev proizvodnje in tudi izbiro osnovnega tehnološkega procesa. V konkurenci s drugimi kovinami je jeklo, zlasti s hitrimi prilagoditvami vsem energetskim rešitvam, uspelo zadržati oziroma celo okrepiti svoje prvenstvo: še vedno je železo oplemenitveno z drugimi zlitinami v obliki jekla najbolj razširjena kovina in za večino konstrukcij predstavlja najcenejšo izvedbo (transport, visoke stavbe, mostovi, stroji itd.).

V povojnem obdobju je proizvodnja surovega jekla porasla od 192 mio na 741 mio ton ali za skoraj 190 %, poraba energije za to proizvodnjo pa od 9,1 EJ na 16,3 EJ ali za 79 %. Specifična poraba energije je tako padla od 47,3 GJ na 26,0 GJ na tono surovega jekla; torej se je v treh desetletjih tehnološkega razvoja skoraj prepolovila. Kako velik je to napredek, lahko podrobneje vidimo v naslednji tabeli:

Leto	Proizvodnja surovega jekla v mio ton	Celotna poraba ener. v EJ (10 ¹⁸ J)	Specifična poraba ener. v GJ/t surovega jekla
1950	192	9,08	47,3
1960	346	11,57	33,4
1970	595	15,88	26,7
1974	708	18,55	26,2
1979	748	19,27	26,0
1980	716	16,76	23,4

Drastično zniževanje specifične porabe energije v železarstvu je rezultat izrednega tehnološkega napredka, koncentracije proizvodnje pri najpomembnejših energetsko intenzivnih segmentih proizvodnje, uvedene reciklaže osnovnih surovin in obnove energetske vrednosti že uporabljene energije.

Proizvodnja železa — pretaljevanje rude — je v železarstvu še vedno največji potrošnik energije. Kljub velikemu tehnološko-proizvodnemu napredku še vedno približno polovico celotne porabljene energije v integralni železarni porabijo naprave za pripravo rude in plavži. Zamenjava SM peči s kisikovimi konvertorji

močno znižuje porabo energije pri proizvodnji surovega jekla, povečevanje deleža odlitega tekočega surovega jekla v kontinuirnih napravah v gredice in slabe zvišuje izplen in znižuje porabo energije tako v jeklarnah kot tudi v valjarnah, vendar direktno ne vpliva na porabo energije v plavžih. V celotni porabi energije v integralni železarni zato delež energije, porabljene za pretalitev železove rude v železo, iz leta v leto celo raste. Kaže pa, da se bo pri neke 60 % ustalil. Gibanje porabe energije v deležih po posameznih segmentih proizvodnje v integralni železarni kaže naslednja tabela:

Porabnik	1960	1970	1980
Priprava žel. rude in plavž	48,6	53,6	57,2
Jeklarna	13,4	11,1	9,4
Valjarna in predelava	16,2	20,0	18,5
Ostali	21,8	15,3	14,6

Delež porabljene energije v valjarnah je znižalo predvsem direktno valjanje, kontinuirno valjanje brez vmesnega ohlajevanja in ogrevanja, računalniško voden valjarniški proces in večji izplen. Pri ostalih porabnikih se bo zaradi vse oostrejših zahtev po varstvu okolja, ki v povprečju že sedaj zahteva veliko energije (4 GJ/t surovega jekla), poraba povečala, predvsem električne energije za pogon ventilatorjev in drugih čistilnih naprav. Količina energije za ostalo se bo težko znižala, raje celo povečala.

Deleži energije v neintegralnih železarnah so bistveno drugačni, vendar jih je možno primerjati med seboj, če vemo, da pri integralnih železarnah, ki delujejo dobro, trošimo

19–25 GJ/t, v neintegralnih železarnah, kjer proces vodimo na osnovi jeklenega odpadka, pa le 8–11 GJ/t surovega jekla. Pri elektrometalurškem procesu, kjer 25 % jeklenega odpadka dodajamo 75 % direktno reduciranih palet, pa 20–27 GJ/t. Seveda pa večina železarn deluje energetsko nekoliko slabše in ne samo, da se gibljejo v zgornji polovici intervala, temveč celo preko teh zgornjih vrednosti.

Energija je po svojem izvoru v posameznih deželah sicer nekoliko različna, odvisno od tega, koliko imajo integralnih železarn in koliko proizvodnje sloni na jeklenem odpadku in kupljeni električni energiji, vendar moremo približno za posamezna leta le dati oceno:

Vrsta energije	1960	1970	1980
Koks	42,1	37,5	38,9
Koksn plin	11,9	9,7	10,2
Plavžni plin	20,0	14,9	14,8
	74,0	62,1	63,9
Zemeljski plin	7,7	12,1	13,4
Mazut	10,7	15,0	11,5
Električna energija	7,6	10,8	11,2
	100,0	100,0	100,0

V šestdesetih in sedemdesetih letih je cenenost in razpoložljivost mazuta omogočila hitro intenziviranje termičnih procesov tako pri pridobivanju železa kot tudi jekla. Iniciranje mazuta v plavže je znižalo specifično porabo koksa. Še leta 1960 so za plavže uporabljali samo koks in le

izjemoma so pri pripravi rude uporabljali dodatke antracita in dodajali zemeljski plin pri predgrevanju vetra. Poraba koksa se je gibala v povprečju nad 800 kg na tono surovega železa. Razlike v specifični potrošnji so bile zelo velike od povprečno 619 kg koksa na tono surovega žele-

za na Japonskem do 1.092 kg v Luksemburgu. Jugoslovanske železarne so porabile med 1.050 in 1.200 kg koksa na tono surovega železa, Združene države Amerike 770 kg, Francija 972 kg, Zvezna republika Nemčija 834 kg itd. Tik pred podražitvijo surove nafte leta 1973, v dobrem desetletju, so dežele, velike proizvajalke surovega železa, že inicirale 80 kg mazuta v plavž in celo več na tono pridobljenega surovega železa. Specifična poraba deficitarnega koksa se je tako znižala na nesluteno nizko mejo. Japonci so znižali povprečno porabo koksa na vsega 438 kg, Zvezna republika Nemčija na 495 kg, Luksemburg na 601 kg, ostali razviti proizvajalci pa med 540 in 560 kg koksa na tono surovega železa. Jugoslovanski železarji so imeli specifično porabo v tem času 780 kg koksa in 19 kg dodatnega inicirnega mazuta.

Padec v specifični porabi koksa pa ni bil dosežen samo z iniciranjem mazuta, temveč tudi z drugimi spremembami v postopku pridelovanja železa. Predvsem so povečali koncentracijo proizvodnje grodja in začeli graditi plavž z volumnom 1000 m³, kar je ekonomsko omogočilo tudi uvedbo številnih drugih inovacij: visoka temperatura vetra, višji tlak vetra in s tem tudi višji tlak plavžnega plina na ustju plavža, izkoriščanje tlačne in toplotne energije plavžnega plina. Priprava rude (aglomeriranje in peletiranje) je z homogenizacijo, predredukcijo in obogačevanjem vsipa omogočala tudi uporabo druge cenene energije.

Zaradi velike energetske odvisnosti, zlasti od uvožene energije, so železarji močno občutili naftni šok leta 1974. Ko je pozneje zaradi težav v Perzijskem zalivu prišlo do znižanja proizvodnje surove nafte, so se razmere v železarstvu zato zaostrele, da številne železarne niso zmogle več ekonomskih pritiskov in so proizvodnjo ustavile, še številnejše pa so tiste, ki so uspeli s finančnimi podporami vlad in velikih bank še pravočasno spremeniti tehnološki postopek. Zlasti Japonci so reagirali zelo hitro. Prej so deset let iz leta v leto povečevali iniciranje mazuta, sedaj pa so ga (v naslednjih desetih letih) že v celoti odpravili. Specifična poraba koksa se je sicer v globalu zvišala, toda sedaj so tako intenzivirali proces, da tudi nekoliko višja specifična poraba koksa ne predstavlja nepremostljivih težav. Premog za koksiranje nudi v celotni energetski bilanci tudi koksn plin, ki s plavžnim plinom in nato še konverterjem v jeklarni daje osnovno energijo za pokrivanje potreb celotne železarne. Velike integralne železarne imajo celo presežek plina in lahko celo proizvajajo električno energijo za pogon velikih pogonskih motorjev v valjarnah. Ob nakupu premoga potrebujejo samo še nakup manjkajoče električne energije. Ob nizki specifični porabi koksa — 430 kg na tono surovega železa, pokrijejo celo 93–96 % celotne potrebne energije v integralni železarni. V večini primerov s tem pokrijejo le približno 80–85 % potreb po energiji — ostalo dokupijo kot električno energijo in zemeljski plin.

Podobne energetske-ekonomske rezultate dosegajo tudi nekatere druge dežele (Zvezna republika Nemčija, Nemška demokratična republika, Madžarska, Italija, itd.), kar

kaže, da so se tudi v zaostrenih pogojih povsem ujele. Številne dežele tega prestrukturiranja niso uspeli izvršiti in med njimi je tudi Jugoslavija. Energija postaja v teh deželah proizvodno in ekonomsko izločitveni faktor. V zaostrenih mednarodnih pogojih te dežele niso sposobne sodelovati enakopravno, zato proizvodnjo zaustavljajo. Proizvajajo le toliko, kot potrebujejo za potrebe domačega tržišča. Velik proizvajalec jekla Velika Britanija je tako svojo proizvodnjo zmanjšala za polovico, saj ne more ob visoki porabi energije konkurirati z izvozom jekla, ne da bi ob tem »izvažala« tudi del nacionalnega dohodka.

Rešitev je več. Ena od njih je beg pred kapitalno intenzivnimi investicijami, kot je integralna železarna, v tako imenovani skrajšani elektrometalurški proces. Ta je investicijsko manj zahteven pa tudi v proizvodnji bolj elastičen. Njegova največja prednost pa je v tem, da troši manj energije na tono izdelanega surovega jekla. Slabost tega procesa je v tem, da bo ob visoki konjunkturi imel velike težave z oskrbo z jeklenim odpadkom. Cene bodo močno porasle in se približale ceni surovega železa. Uporaba direktno reduciranih palet bo sicer omilila stisko z oskrbo, nič pa ne bo olajšala stroškov proizvodnje. Tako je storila Italija, Danska in Norveška. Tako pot smo izbrali tudi v Slovenskih železarnah.

Druga možnost je rešitev kontinuirnih procesov in to od kontinuirnega vlivanja tekočega jekla v gredice in slabe, direktnega valjanja in kontinuirnega valjanja. Te procese pa moremo uspešno vpeljati le, če imamo ustrezno specializiran proizvodni program. Pri razdrobljenih tržiščih tega ni mogoče izpeljati, tudi če bi proizvajalci tak sporazum sklenili. Države SEV, EGS in ZDA so tržišča, ki to omogočajo, ostala pa so še premajhna. Proizvodnja, čeprav energetsko in ekonomsko ne dovolj zdrava, pa se bo kljub temu obdržala, ker so še drugi interesi, ki manj ekonomsko trošenje energije opravičujejo. Dolgoročno to pomeni, da prelivamo dohodek zaradi višjih interesov na manj uspešna področja. Tako sta reševali svoje železarstvo Španija in Brazilija, sedaj pa tudi Jugoslavija.

Tretja možnost je ustavitev tovrstne proizvodnje in postavitve nove, še ne dovolj preizkušene, s tveganjem, da ne uspejo nadomestiti zaostanka. Tako dela Nemška demokratična republika, ki s plazmo skuša storiti to, kar so Avstrijci storili v jeklarstvu s kisikovim konverterjem.

Seveda pa energija v železarstvu ni edini pogoj za rast proizvodnje in kazalec uspešnosti. Skoraj enaka specifična energija je namreč potrebna za izdelavo nizko kvaliteten in kvalitetnih jekel, končna cena pa je lahko tudi dvakrat, trikrat ali celo večkrat večja. Produktivnost proizvodnih naprav je odvisna od specializacije, pa tudi sposobnosti proizvajalcev, nabave in prodajne službe, pa še česa. Kljub vsemu pa energija ostaja v železarstvu izjemnega pomena in bomo še dolga leta za uveljavitev jekla kot gradiva morali izbirati poti za zniževanje specifične porabe energije na tono surovega jekla.

Peter Kunc

Plavžar (foto: B. Grce)

OBVESTILO

Osnovna organizacija sindikata TOZD Strojne delavnice obvešča vse svoje bivše sodelavce — upokojece, da organizira v soboto, 21. septembra, ob 10. uri

PIKNIK NA PRISTAVI v Javorniškem rovtu.

Prijave sprejema do ponedeljka, 16. septembra, personalka TOZD Gosarjeva po tel. št. 33-40!

Vabljeni so tudi svojci.

Hrana se bo delila do 15. ure.

OO Sindikat TOZD Strojne delavnice

POSEBNA POZORNOST KAKOVOSTNIM DEJAVNIKOM

Vsi trije zbori Skupščine SR Slovenije bodo na sejah 18. septembra letos obravnavali OSNUTEK DRUŽBENEGA PLANA JUGOSLAVIJE ZA OBDOBJE 1986-1990.

Dokument je v obravnavo Skupščine SFRJ poslal Zvezni izvršni svet. Pri pripravi osnutka so bile upoštevane temeljne rešitve predloga zakona o temeljnih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije. V celoti pa ni mogel biti pripravljen skladno z novimi rešitvami o sistemu planiranja. To bo opravljeno pri pripravi predloga družbenega plana, ki bo v največji možni meri usklajen z določbami novega zakona o temeljnih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije.

Osnutek srednjeročnega družbenega plana je sestavljen iz treh delov:

I. del - Skupna razvojna politika

V posameznih poglavjih so opisani pogoji, omejitve in predpostavke; skupni interesi in cilji družbenoekonomskega razvoja, projekcija in materialni okviri razvoja, proizvodna usmeritev in strukturne spremembe, ekonomski odnosi s tujino, razširjena družbena reprodukcija, demografski razvoj in zaposlenost, produktivnost dela, socialni razvoj, razvoj družbenih dejavnosti, stanovanjsko-komunalna dejavnost, varstvo in izboljšanje življenjskega in delovnega okolja, regionalni razvoj in prostorska ureditev, informacijska dejavnost, splošna ljudska obramba.

II. del - Smernice in okviri za sprejemanje ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov

Obdelani so politika pridobivanja in razporejanja dohodka, temeljni elementi politike in merila za financiranje in usmerjanje investicij, elementi sistema in politike na področju ekonomskih odnosov s tujino, monetarno-kreditna politika, delovanje enotnega jugoslovanskega trga in politika cen, skupna politika rezerv,

skupna davčna politika, financiranje funkcij federacije, financiranje splošnih in skupnih potreb, politika spodbujanja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo, politika na področju splošne ljudske obrambe.

III. del - Posebne naloge in obveznosti

Opredeljeni so pogoji in ukrepi za uresničevanje skupnih nalog razvoja, ki so bistveno pomembni za skladen gospodarski razvoj države, ter pogoji in ukrepi za uresničevanje drugih nalog, razvoj družbene reprodukcije in strukturnih sprememb v gospodarstvu.

Na sejah istega dne bodo vsi trije zbori obravnavali tudi

PREDLOG DOLGOROČNEGA PLANA SR SLOVENIJE ZA OBDOBJE OD LETA 1986 DO LETA 2000.

Skupščina SR Slovenije je po obravnavi na sejah zborov 3. junija letos sprejela osnutek dokumenta. Razpravo o njem, potekala je na sestankih in posvetih strokovnih društev in organizacij, družbenopolitičnih organizacij, splošnih združenj in gospodarskih zbornic ter na zasedanjih zborov Skupščine SR Slovenije, je Izvršni svet SR Slovenije sistematično spremljal in velik del pripomb in sugestij na ustrezen način upošteval, sprejel in vključil v besedilo predloga plana.

Predlog dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986-1990 je objavljen v Poročevalcu št. 30, 6. avgusta 1985. Objavljena so tudi stališča Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije do pripomb na osnutek dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje od leta 1986 do leta 2000, ki niso upoštevane pri pripravi predloga plana, z obrazložitvami.

ZAKONSKA PREPOVED KAJENJA

Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije bo na seji 18. septembra letos obravnaval OSNUTEK ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU PRI DELU.

Zbor združenega dela je predlog za izdajo zakona obravnaval na seji 5. aprila letos. Zadolžil je predlagatelja, da pri pripravi osnutka zakona upošteva mnenja, stališča in predloge delovnih teles zbora in Skupščine SR Slovenije ter razpravo na seji zbora.

Posamezne spremembe in dopolnitve zajemajo:

1. Razširitev kroga oseb, ki so skladno z zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavarovane za invalidnost kot posledico poškodb pri delu oziroma poklicne bolezni.

2. Zakonske določbe o pisni izjavi in strokovni oceni kot dokazih o izpolnjevanju predpisanih varstvenih ukrepov in normativov so zaradi jasnejše opredelitve razširjene in razčlenjene za posamezne primere.

3. Zaradi poenotenja splošnih varstvenih ukrepov in normativov zakon predpisuje, da republiški upravni organ, pristojen za delo, z izvršilnimi predpisi določa pogoje, ki jih morajo izpolnjevati delovna sredstva, oziroma kakšnim pogojem mora zadoščati delovno okolje.

4. Z namenom poenotenja rokov obdobjnih pregledov in preiskav delovnih razmer in delovnega okolja, kjer je večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar delavcev, zakon določa skrajne roke.

Prav tako naj bi zakon določil, da lahko inšpektor dela odredi drugačne postopke ali načine pregledov in preiskav, če ugotovi, da uporabljeni načini ne zagotavljajo pravih podatkov oziroma rezultati meritev niso zanesljivi.

5. Določanje potrebnih zdravstvenih in psihofizičnih pogojev, ki jih mora izpolnjevati delavec pri delu, kjer so nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare večje, mora biti v skladu s strokovnimi mnenji in stališči medicine dela.

6. Sedanja določila zakona o organiziranem opravljanju strokovnih nalog s področja varstva pri delu jasneje in natančneje opredeljujejo subjekte varstva pri delu ter podrobneje razčlenjujejo pristojnosti strokovnih služb, ki delujejo na tem področju.

7. Zaradi povečane obsega strokovnih opravil pri preverjanju zagotavljanja varnega delovnega okolja in varnih delovnih razmer, kar je posledica izrednega tehnološkega napredka, zakon določa, da republiški organ, pristojen za delo, lahko pooblasti še druge organizacije združene za delo, če izpolnjujejo določene pogoje za opravljanje strokovnih nalog s področja varstva pri delu. Obenem zakon obvezuje republiški upravni organ za delo, da z izvršilni-

mi predpisi podrobneje opredeli vsebino navedenih pogojev.

8. Skladno z obveznostjo, ki jo nalaga konvencija št. 121 Mednarodne organizacije dela, se med dela z večjo nevarnostjo za poškodbe in zdravstvene okvare uvrščajo tudi tista, kjer obstaja nevarnost poklicnih bolezni.

9. Da bi lahko bolj kot doslej uveljavili zdravstveni vidik varstva pri delu, je predlagatelj določil zakonsko prepoved kajenja.

10. Natančneje so razmejeane pristojnosti posameznih organov inšpekcije dela in določena obveznost varovanja tajnosti podatkov, ki jih zve inšpektor za delo ali pooblaščenca organizacija združenega dela po 25. členu zakona pri svojem delu.

11. Zahtevano je tudi vodenje evidenc poklicnih bolezni.

12. Zakonske določbe so usklajene z novimi rešitvami v spremembah in dopolnitvah zakona. Denarne kazni so valorizirane oziroma so določene nove višine v skladu s tistimi, ki jih vsebuje predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških s tezami.

6. POHOD NA TROMEJO

V nedeljo, 8. septembra, bo šesti pohod na Tromejo nad Ratečami. Obiskovalci Tromeje na Peči bodo krenili iz treh smeri: iz Rateč izpred gostilne Šurc, iz Bele peči in iz Selc pri Podkloštru. Pohod pripravlja skupni odbor turističnih društev iz Trbiža, Podkloštra, Kranjske gore in Rateč.

V Ratečah bodo morali izletniki, ki bodo ta dan obiskali Tromejo, pokazati veljaven potni list ali maloobmejno propustnico. Pohod ne velja kot prestop meje in potnih listin ne bodo žigosali. Po 8. uri bodo v skupinah, ki jih bodo vodili izkušeni planinci, krenili proti Peči.

Med 11. in 13. uro bo kulturni program, ki ga bodo izvajali orkestri, pevski zbori in folklorne skupine iz vseh treh dolin: Ziliske, Kanalske in Zgornjesavske.

Vsi udeleženci pohoda se bodo lahko na Tromeji neovirano gibali na celotnem prireditvenem prostoru, ki bo segel v vse tri države. Organizatorji bodo vsak s svojimi značilnimi jedmi poskrbeli za prehrano in pijačo. Cene bodo enotne na vseh treh straneh meje.

Za veselo razpoloženje, v katerem se bodo sklepala nova in potrjevala stara znanstva, bo igralo v popoldanskih urah več orkestrrov in tako kot lani verjetno tudi letos ne bo motilo, da bo ples kar na travi. Zaključek in povratek bo ob 17. uri.

Udeleženci pohoda se lahko peljejo z rednimi avtobusi Jesenice-Rateče, pred železniško postajo na Jesenicah pa bodo na voljo tudi izredni avtobusi.

Pohod na Tromejo, ki ima poseben pomen za srečanje obmejne prebivalstva, je svojevrstna manifestacija prijateljstva in izraz volje obmejnih ljudi, ki s tem dokazujejo, da žele živeti v miru in prijateljski. Kako je na Tromeji lahko prijetno, najboljše vedo tisti, ki so se prejšnjih pohodov že udeležili in vsako leto znova sprašujejo, kdaj bo ta manifestacija.

Če bo vreme slabo, bo pohod prestavljen na nedeljo, 15. septembra, zadnje obvestilo o pohodu pa bo posredovano 7. septembra pri večernih poročilih na radiu in televiziji.

Nasvidenje na Tromeji!

INFORMACIJA IZ STROKOVNE KNJIŽNICE

KNJIŽNE NOVOSTI — 1984/85

PODROČJE: ČRNA METALURGIJA; VARJENJE (669.1:621.791)

Politika izbora novih knjig je ena najpomembnejših in najodgovornejših nalog specialne knjižnice. Če v specialni knjižnici knjige zastari, izgubi vsako vrednost, saj uporabniku ne more nuditi najnovejših informacij. Osnovno vodilo pri nabavi knjig je delo oz. specializacija gospodarske organizacije; saj je bila knjižnica ustanovljena, da bi podpirala in pomagala razvijati dejavnost gospodarske organizacije. Knjižnici določa obseg in vsebino nabave knjižnih novosti delo njenega ustanovitelja. Za sodobno specialno knjižnico je v primerjavi s splošno znanstveno knjižnico značilno, da knjige hitro zastari: polovica znanstvenih del zastari v petih letih; zato specialna knjiž. temeljne knjižne zaloge ne dopolnjuje, temveč jo obnavlja z vedno novimi strokovnimi in znanstvenimi publikacijami.

Vrednosti specialne knjižnice ne presojamo po številu knjig, temveč predvsem po najnovejših in najaktualnejših publikacijah.

Predstavljamo novejšje knjige s področja črne metalurgije in varjenja.

Najnovejšje knjige so na ogledu v čitalnici strokovne knjižnice. Informacije glede izposoje dobite v strokovni knjižnici ali po telefonu (2326, 2327).

- 12922 CONTINUOUS CASTING CONFERENCE 1983: Vol. 1. — Düsseldorf, 1983. — Vez. (I-12/a)
- 12923 CONTINUOUS CASTING CONFERENCE 1983: Vol. 2. — Düsseldorf, 1983. — Vez. (I-12/a)
- 12924 CONTINUOUS CASTING CONFERENCE 1980. — Düsseldorf, 1980. — Vez. (I-12/a)
- 12929 Dobovišek, B.: ŽELEZARSKA ŽILINDRE IN NJIHOVE REAKCIJE. — Ljubljana, 1979. — Vez. (I-4)
- 12936 ELECTRIC FURNACE CONFERENCE PROCEEDINGS: 40. — (I-20)
- 12976 ADVANCES IN OPTICAL AND ELECTRON MICROSCOPY: Vol. 8. — London, 1982. — Vez. (II-2)
- 12980 Devedžić, B.: OBRADA METALA DEFORMISANJEM: 2. deo. — Beograd, 1981. — Br.
- 12981 Živković, Ž. D. + Dobovišek, B.: DIFERENCIJALNO TERMIJSKA ANALIZA. — Bor, 1984. — Br. (II-1)
- 12983 Šipek, M.: ULTRAZVOK. — Ravne na Koroškem, 1979. — Br. (II-3)
- 13052 METAL BULLETIN HANDBOOK: Vol. 1: PRICES. — Surrey, 1984. — Bl. (VII-6/i)
- 13053 DIN TASCHENBUCH: 19 — MATERIALPRÜFNORMEN FÜR METALLISCHE WERKSTOFFE 1. — Berlin, 1981. — Br. (II-5)
- 13054 DIN TASCHENBUCH: 56 — MATERIALPRÜFNORMEN FÜR METALLISCHE WERKSTOFFE 2. — Berlin, 1983. — Br. (II-5)
- 13055 JAHRBUCH STAHL: 1984. — Düsseldorf, 1983. — Br. (VII-6/i)

- 13060 STATISTICS OF WORLD TRADE IN STEEL. — New York, 1983. — Br. (VII-3)
- 13061 THE STEEL MARKET IN 1982. — New York, 1983. — Br. (VII-3)
- 13062 SPANNUNGSRISSKORROSION IN SPANNBETONBAUWERKEN. — Düsseldorf, 1983. — Br. (II-6)
- 13063 AUSSCHIEDUNGSATLAS DER STÄHLE. — Düsseldorf, 1983. — Br. (II-2)
- 13064 Knüppel, H.: DESOXYDATION UND VAKUUMBEHANDLUNG VON STAHL. — Düsseldorf, 1983. — Br. (I-7)
- 13065 STAHLSCHEMELZEN: Band 2: Textteil; Bildteil. — Düsseldorf, 1983. — Br. (I-7)
- 13066 KURZNAMEN UND WERKSTOFFNUMMERN DER EISENWERKSTOFFE IN DIN NORMEN UND STAHL-EISEN WERKSTOFFBLÄTTERN. — 7. AUFL. — Berlin, Düsseldorf, 1983. — Bl. (II-5)
- 13067 TASCHENBUCH DER STAHL-EISEN WERKSTOFFBLÄTTER. — 3. AUFL. — Düsseldorf, 1980. — Br. (II-5)
- 13068 STAHL — EISEN — LISTE. — 7. AUFL. — Düsseldorf, 1981. — Vez. (II-5)
- 13069 STATISTISCHES JAHRBUCH: 1983. — Düsseldorf, 1983. — Vez. (VII-3)
- 13070 DIN KATALOG FÜR TECHNISCHE REGELN: 1: Sachteil. — Berlin: Köln, 1984. — Br. (VII-6/i)
- 13071 DIN KATALOG FÜR TECHNISCHE REGELN: 2: Register. — Berlin: Köln, 1984. — Br. (VII-6/i)
- 13072 LISTE DES PRODUITS D'APPORT APPROUVÉS POUR SOUDAGE A L'ARC ELECTRIQUE. — 18. EDIT. — Paris, 1984. — Br. (II-5)
- 13088 Čaušević, M.: OBRADA METALA VALJANJEM. — Sarajevo, 1983. — Vez. (I-13/b)
- 13124 SCHWEISSEN. — 7. AUFL. — Berlin, 1983. — Br. (III-2/c)
- 13125 ERZEUGUNG VON ROHEISEN, STAHL UND FERROLEGIERUNGEN. — 2. AUFL. — Leipzig, 1983. — Vez. (I-5)
- 13126 FORMGEBUNG DER METALLE. — 2. AUFL. — Leipzig, 1981. — Vez. (I-19/b)
- 13127 Seyffarth, P.: SCHWISS — ZTV — SCHAUBILDER. — Berlin, 1982. — Vez. (III-2/e)
- 13128 GRUNDLAGEN DER SCHWEISSTECHNIK. — 9. AUFL. — Berlin, 1983. — Vez. (III-2/a)
- 13129 Thieme, G.: FACHKUNDE FÜR SCHWEISSEN: Band 1, 19. AUFL. — Berlin, 1984. — Vez. (III-2/c)
- 13130 Thieme, G.: FACHKUNDE FÜR SCHWEISSEN: Band 2, 3. AUFL. — Berlin, 1981. — Vez. (III-2/c)
- 13131 Primke, K.: FACHKUNDE FÜR SCHWEISSEN: Band 3, 4. AUFL. — Berlin, 1983. — Vez. (III-2/c)
- 13132 Thieme, G.: FACHKUNDE FÜR SCHWEISSEN: Band 4, 2. AUFL. — Berlin, 1982. — Vez. (III-2/c)
- 13133 Herold, G. + K. Herold + A. Schwager: MASSIVUMFORMUNG. — 2. AUFL. — Berlin, 1982. — Vez. (I-14)
- 13134 Benkowsky, G.: INDUKTIONSERWÄRMUNG. — 4. AUFL. — Berlin, 1980. — Vez. (I-19/b)
- 13135 METAL BULLETIN HANDBOOK 1984: Vol. 2. — Surrey, 1984. — Br. (VII-6/i)
- 13137 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.01: SUBJECT AND ALPHANUMERIC INDEX. — Philadelphia, 1984. — Br. (II-5)
- 13138 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.01: STEEL PIPING, TUBING AND FITTINGS. — Philadelphia, 1984. — Br. (II-5)
- 13139 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.02: FERROUS CASTINGS; FERROALLOYS; SHIPBUILDING (II-5)
- 13140 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.03: STEEL PLATE, SHEET, STRIP AND WIRE. — Philadelphia, 1984. — Br. (II-5)
- 13141 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.04: STRUCTURAL STEEL; CONCRETE REINFORCING STEEL; PRESSURE VESSEL PLATE AND FORGINGS; STEEL RAILS, WHEELS AND TIRES. — Philadelphia, 1984. — Br. (II-5)
- 13142 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.05: STEEL BARS, CHAIN AND SPRINGS; BEARING STEEL; STEEL FORGINGS. — Philadelphia, 1984. — Br. (II-5)
- 13143 ANNUAL BOOK OF ASTM STANDARDS: 1984: Vol. 01.06: COATED STEEL PRODUCTS. — Philadelphia, 1984. — Br. (II-5)
- 13179 Hrivnjak, I.: ZAVARLJIVOST ČELIKA. — Beograd, 1982. — Br. (III-2/e)

- 13197 LJEVAČKI PRIROČNIK. — Zagreb, 1985. — Br. (VII-6/i)
- 13222 INVESTIGATION OF THE CAST STRUCTURE: 4. HALF-YEAR REPORT. — Beograd, 1983. —
- 13239 ELECTRIC FURNACE CONFERENCE PROCEEDINGS: 41. — Michigan, 1983. — Vez. (I-20)
- 13260 ADVANCES IN OPTICAL AND ELECTRON MICROSCOPY: Vol. 9. — London, 1984. — Vez. (II-2)
- 13285 Bakračevski, S.: GASNO ZAVARIVANJE I REZANJE. — Kragujevac, 1985. — Br. — (PRIRUČNIK ZA METALCE; 5) (III-2/e)
- 13286 Nikolić, M.: RUČNO ELEKTROLUČNO ZAVARIVANJE OBLOŽENOM ELEKTRODOM. — Kragujevac, 1985. — Br. — (PRIRUČNIK ZA METALCE; 6) (III-2/e)
- 13271 Bajić, B.: MAG-ZAVARIVANJE. — Kragujevac, 1985. — Br. — (PRIRUČNIK ZA METALCE; 7) (III-2/e)
- 13274 Delić, B.: TIG-ZAVARIVANJE. — Kragujevac, 1985. — Br. — (PRIRUČNIK ZA METALCE; 8) (III-2/e)
- 13280 TERMOKEMIJSKI POSTUPCI. — Zagreb, 1981. — Mapa (II-5)
- 13281 GREŠKE U VEZI SA TERMIČKOM OBRADOM ČELIKA. — Zagreb, 1983. — Mapa (II-5)
- 13282 PRIRUČNIK ZA ULTRAZVUČNO ISPITIVANJE MATERIJALA. — Zagreb, 1978. — Mapa (II-5)
- 13314 Perović, B.: FIZIČKA METALURGIJA. — Titograd, 1984. — Vez.
- 13350 PREGLED STANDARDA I NORMI IZ ZAVARIVANJA I SRODNIH POSTUPAKA. — Beograd, 1985. — Br.
- 13356 Clark, D. S.: PHYSICAL METALLURGY. — New York, 1985. — Vez. (II-1)
- 13358 THE MAKING, SHAPING AND TREATING OF STEEL. — 10. EDITION. — Pittsburgh, 1985. — Vez. (I-7)
- 13359 ELECTRIC FURNACE STEEL MAKING. — Chelsea, 1985. — Vez. (I-9)
- 13370 CONTINUOUS CASTING '85. — 1. knj. — London, 1985. — Vez. (I-11)
- 13371 CONTINUOUS CASTING '85. — 2. knj. — London, 1985. — Vez. (I-11)
- 13372 ELECTRIC FURNACE CONFERENCE PROCEEDINGS: 41. — Toronto, 1984. — Vez. (I-20)

Jana Jamar

Železarski globus

FINSKA

Finska železarska družba Rautaruukki je kupila opremo za obrat za proizvodnjo cevi z velikim premerom. Opremo je prodala švedska družba Gränges Hedlund. Letna proizvodna zmogljivost tega obrata bo 15.000 ton cevi. Izdeloval bo lahko cevi s premerom od 400 do 1600 mm.

JAPONSKA

V prvi polovici letošnjega leta so japonske železarne izdelale 53,5 mil. ton surovega jekla, kar je za 2,6 % več kot v istem obdobju lani. 38,1 mil. ton surovega jekla so izdelali v kisikovih konvertorjih (1,6 % več kot lani) in v obločnih električnih pečeh 15,4 mil. ton (5,1 % več kot lani). Izdelali so 43 mil. ton navadnih vrst jekel in 10,5 mil. ton specialnih.

LR KITAJSKA

V obdobju januar-junij letošnjega leta je Kitajska uvozila 8,65 mil. ton železarskih izdelkov. To je kar 60 % več kot v istem obdobju lani, ko so uvozili skupno 5,41 mil. ton. Do mači železarskih strokovnjaki so pričarani, da se bo uvoz v drugi polovici letošnjega leta zmanjšal.

SOVJETSKA ZVEZA

V železarni Izhorsk v bližini Leningrada bodo zgradili novo valjarno pločevine. Njena letna proizvodna zmogljivost bo 120.000 ton pločevine. Velik del te pločevine bo primeren za gradnjo ladij. Dimenzije valjane pločevine bodo: širina 5000 mm, dolžina 12.000 mm in debelina 10-450 mm. S poskusno proizvodnjo bodo začeli v novembru.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Mednarodni inštitut za železo in jeklo je sporočil, da so v prvi polovici letošnjega leta v svetu izdelali 221 mil. ton surovega jekla. To je le za 1 % manj kot v prvi polovici leta 1984, ko so v svetu izdelali 222,2 mil. ton.

KRIZA, MOČ IN ODGOVORNOST

»Torej, vzklika uvodničar v eni prejšnjih števil Železarija, »samoupravni organi morajo dobiti kontrolno funkcijo, tisti, ki imajo sedaj moč, pa se morajo izpostaviti in tudi odgovarjati za posledice svojih odločitev. Naj se to v obdobju papirnatega samoupravljanja sliši še tako utopično, do take legalizacije moči vodilnih bo moralo priti, četudi bo potrebno izvesti nekaj sprememb znotraj političnega sistema oziroma centralnega poslovnega organa, ki bo manj funkcionalni in bolj menažerski, poleg močnega samoupravnega kontrolnega mehanizma, bo potrebno, ne samo deklarativno, strokovnemu delu dati večjo moč in priznanje.«

To so ključne misli uvodnika z naslovom »Nekaj o ključnih vprašanjih« — poleg te, da mora biti »samoupravni sistem ne samo koordinator ampak tudi posrednik, urejevalec tega, če se ne nekoliko izrabljeno izrečemo pluralizma interesov« med »interesno zelo različnimi skupinami«, torej interesov »realnih ljudi z realnimi potrebami« — ob katerih si kaže zastaviti vprašanje, na kakšne »spremembe znotraj političnega sistema in zakonodaje« pravzaprav merijo.

Z močjo in informacijami (uvodnik je še posebej odlična informacija, imeti informacije, razpolagati z njimi, pa pomeni imeti moč) se ne kaže igrati. Imeti moč namreč pomeni učinkovati v smeri zaželenih učinkov in rezultatov, takih, za katere smo zainteresirani. »Interesno zelo različne skupine (delavci iz neposredne proizvodnje, strokovni, administrativni, vodstveni in morda še kateri delavci)« pa imajo »poleg splošno sprejetih ciljev delovne organizacije tudi svoje osebne ali skupinske cilje, želje in poglede«. In v katero smer bodo učinkovali, h kakšnim učinkom bodo težili, kakšna sredstva bodo pri tem uporabljali, ti »strokovni delavci, vodstveni delavci, odločno (močno) centralno vodstvo, močan centralni poslovni organ«, če jim še v večji meri legaliziramo moč? Kako naj torej s kontrolo, ki ne bi bila zmožna omejiti te moči (beri samovolje, sebi sami zadostne volje, ki je hkrati moč) že v njenem zagonu in ne šele v ekspanziji, ko so posledice že tu, preprečimo, da te »interesno zelo različne skupine« ne bi skušale uveljavljati svojih »osebnih ali skupnih ciljev, želja in pogledov na svojo in tovarniško problematiko«, na primer želje po oblasti (nekateri so »žejni oblasti«), ki lahko učinkuje, ker je hrati moč, tudi tako, da podjetje spremeni v delovni lager, v katerem delavci nimajo nobene besede več (ker delavci naj pač samo delajo in ker je informiranje predrago, pa tudi informacij ne bi razumeli, ker so zanje preveč strokovne). Mar ni prvo, kar se mora storiti, da se razni osebni in skupinski cilji, posamezni in posebni interesi po samoupravnih poti artikulirajo, izoblikujejo v obliki skupni (ne zgolj skupinski) interes, ki določa smer učinkovanja moči poslovnih, vodstvenih in strokovnih struktur, ki to moč omejuje, postavlja v nek okvir, jo kanalizira, torej usmerja k določenim učinkom, k zaželenim ciljem.

Pa smo torej spet — če sledimo tej logiki — pri dobrem starem samoupravljanju, ko morajo biti vse te »interesno zelo različne skupine« prisotne v procesu odločanja že v sami fazi nastajanja odločitev.

Ne bo odveč, če na tej točki našega razmišljanja vprašanje teh »interesno zelo različnih skupin (delavci iz neposredne proizvodnje, strokovni, administrativni, vodstveni in morda še kateri delavci)« nekoliko karikiramo. Razmišljanja o najbolj optimalnem, učinkovitem modelu družbe v zgodovini — in uvodničar razmišlja prav o učinkovitosti — tako v smislu racionalne organizacije in delitve dela (oblasti) kot tudi posameznikove sreče, sploh niso redka. Žal pa se vsi takšni poskusi v svoji zadnji posledici pokažejo bolj ali manj kot totalitarni, pa čeprav izhajajo iz realnih predpostavk (znanje, individualne sposobnosti ipd.). Tako, na primer, Platon v svojem razmišljanju o optimalnem modelu države, organi-

zirane na znanju in sposobnostih, pride do sklepa, da bi bilo treba pesnike pregnati iz države. Zakaj?

»Na začetku tretje knjige (386 A—388 D) opozarja, da bi poezija utegnila škodljivo vplivati na vzgojo bodočih vojakov — čuvarev utopične države. Pesniki namreč v svoji verziji sejejo strah pred smrtjo in pred Hadom, tega pa vojaki, če hočejo biti zares hrabri, ne smejo poznati. Poleg tega poezija vojake omamlja in odvrača od enega in edinega cilja, ki mu morajo služiti: od obrambe domovine.« Dalje, če najmodrejši mož pri Homerju pravi, da je zanj najlepše, kadar

mize stojijo pred njim, šibé se pod težo obilja, kruha, množine mesa, točaj pa zajema iz vrča, vino raznaša okrog in gostom naliva kozarce,

ali misliš, da bodo mladega človeka te besede, ko jih bo slišal, spodbujale k zdržnosti?« (Delo, KL, 29/8, 1985)

Platon je kot filozof to mislil popolnoma resno. Aldous Huxley pa za razliko od njega v svoji negativni utopiji »Krasni novi svet« čisto resna tehnomenagerska stališča o optimalnem modelu družbe karikirata, če povzamemo nekatera najbolj izstopajoča mesta glede interesov in realnih potreb realnih ljudi in interesnih skupin v obstoječi delitvi dela, takole:

»Vroči predori so se menjavali z mrzlimi. Učinek hladu so se okrepili z neudobjem ostrih rentgenskih žarkov. Ko so embrie odtočili, jim je bil mrz nad vse zoprn. Namenjeni so bili pač za izdelave v tropске kraje, tam naj bi postali rudarji, tkalci acetatne svile in jeklarski delavci. Kasneje jih bodo še duševno prilagodili, da bo um podprl sodbo njih teles.« Prilagajamo jih tako, da se v vročini dobro počutijo, je zaključil gospod Foster. Naši ljubi kolegi zgoraj jih bodo pa naučili vročino celo ljubiti.«

»In to,« je preudarno posegel vmes ravnatelj, »je skrivnost sreče in kreposti — ljubiti tisto, kar človek mora storiti. Smoter vsega tega prilagajanja je pripravi ljudi do tega, da jim je njihova neizbežna usoda všeč.« ...

»Na polici 10 so kemičnim delavcem prihodnjega rodu krepili odporost do svinca, kavstične sode, katrana in klor. Prvi primerek v skupini zarodkov 250 inženirjev za raketa letala je na polici 3 pravkar pridrsal mimo točke 1100 metrov. Poseben mehanizem je poskrbel, da so posode, v katerih so tičali bodoči inženirji, neprestano krožile. »S tem hočemo izboljšati njihov občutek za ravnotežje,« je obrazložil gospod Foster. »Popravila na zunanji strani rakete med letom so kaj kočljiva reč. Ko stojijo na nogah, jim upočasnimo krvni obtok, da so na pol sestradani, ko pa so obrnjeni narobe, jim podvojimo dotok nadomestka. Tako se navadijo, da sprejmejo preobrnjen položaj z ugodnim počutjem, zares srečni so pravzaprav samo tedaj, kadar stoji na glavi.« ...

Take ideje, kot jih razvija Huxley v svoji utopiji, postajajo z genetskim inženiringom (in »usmerjenim izobraževanjem«) vse bolj realnost. Toda Huxley ne ostaja samo pri »koristnem predlogu« za prilagoditev zarodka njegovi bodoči delovni funkciji in delovnim razmeram, ampak razmišlja tudi o prilagoditvi socialni vlogi, ki mu jo ta delitev dela že vnaprej izpostavlja:

»Otroci Alfa so oblečeni v sivo. Delajo veliko naporneje kakor mi, ker

so tako zelo bistri. Zares sem vesel, da sem Beta, ker mi ni treba tako naporno delati. Razen tega smo tudi veliko boljši kakor so Game in Delta. Game so neumni. Vsi so oblečeni v zeleno, otroci Delta pa nosijo kaki. Oh, ne, ne maram se igrati z otroci Delta. Z Epsilon pa še celo ne. Preneumni so, saj še brati ali pisati ne znajo. Razen tega so oblečeni v črno, in ta barva je tako zoprna. Tako sem vesel, da sem Beta.« (Podčrtal B. L.)

No, avtorju uvodnika takšnih skrajnosti najbž ni mogoče očitati, čeprav v praksi niso redki primeri (tudi v Železarni), ko se nekdo skrrije za svojo ozko specializacijo ali celo samo za tisti list papirja, ki se mu reče diploma, in drugemu ne daje nobene možnosti, da bi izrekel kakršnokoli pomisel v zvezi z vprašanji, ki spadajo v specialno področje te ali one »Alfe«. Da okrog tega ne more biti nesporazuma, kaže to, da avtor v uvodniku sam pravi: »Samoupravni sistem mora biti ne samo koordinator ampak tudi posrednik, urejevalec... pluralizma samoupravnih interesov.« — Seveda, če avtorju ne gre samo za pridobitev ustreznega maneverskega prostora v okviru za naš sistem še sprejemljivih idej: Ta pomislek pa lahko odpravimo samo tako, da povemo, za kakšno moč oziroma nemoč gre. Nerazumljivo namreč je, da prav z ihto napada »solilce pameti« J. Varla, S. Krča in še koga («Prav šokirani smo, ko v Železarni že leta in leta prebiramo ene in iste »misli« izpod peres enih in istih avtorjev»), ko sam v bistvu prav tako ne pove nič novega. Če ga namreč beremo dobronamerno, namreč ugotovimo, da z gromoglasnim grmenjem oznanja pravzaprav to (vendar veliko bolj nejasno), na kar je Kardelj opozoril že v svoji študiji »Svobodno združeno delo« in še kje:

»Pri razmejevanju pristojnosti in razmerij med delavskim svetom in poslovnim organom smo izhajali iz tega, da delavci, kadar demokratično upravljajo sredstva v družbeni lastnini, opravljajo tudi določeno družbeno funkcijo, za katero so odgovorni družbi oziroma vsem drugim delavcem. Kajti prav v razmerjih, ki nastajajo v upravljanju in razpolaganju s stvarmi v družbeni lasti, je določen tudi položaj delovnega človeka. Toda od delavcev in njihovih samoupravnih organov ne gre pričakovati, da bi pripravljali in sprejemali strokovne odločitve o upravljanju stvari, to je, da bi organizirali in usklajevali proces dela in poslovanja. Za to je potreben visokokvalificiran aparat strokovnega upravljanja, to je aparat za vodstvo poslovanja, ki mora v tem pogledu imeti samostojno in javno odgovornost ne samo do kolektiva delavcev, temveč tudi do družbe. Konkreten ekonomski rezultat tega upravljanja, ki se izraža predvsem v gibanju dohodka TOZD in dohodka delavcev, je tisti kazalec, na podlagi katerega morejo delavci ne le ocenjevati uspeh ali neuspeh strokovnega vodstva poslovanja in vodenja delovnega procesa, marveč lahko tudi zavzemajo stališča glede bodočih gospodarske in razvojne politike, glede uporabe dohodka, združevanja dohodka z drugimi delavci itd. Zato je z ustavo in zakonom o združenem delu tako pojmovno kakor terminološko razmejena funkcija upravljanja dela, dohodka in poslovanja od funkcije vodstva poslovanja, organiziranja in usklajevanja delovnega procesa. Obe funkciji pa sta prav tako jasno ločeni od določenih izvršilnih funkcij, ki jih je mogoče zaupati izvršilnim organom delavskega sveta. Seveda je vsakdo pri opravljanju svojih funkcij, to je pri delu in uredništvu pravic in dolžnosti v okviru svojega delovnega področja, samostojen, vendar tudi odgovoren delavskemu svetu oziroma delavcem.« ...

Vrh tega je zelo koristno, da je pri reševanju tega vprašanja (odgovornosti za nepravilne sklepe delavskega sveta — op. B. L.) dana večja pravna moč opozorilu poslovnega organa, kadar le ta meni, da je sklep delavskega sveta napačen ali protizakonit. Če pa delavski svet v nasprotju z opozorilom sprejme takšen sklep, je poslovodni organ dolžan za držati izvršitev in o tem takoj obvestiti pristojno občinsko skupščino. To je bolje, kakor da bi se sklep delavskega sveta izvršil in bi tako nastala škoda, ki bi jo morali plačati člani delavskega sveta.

Kadar pa gre za neposredno krivdo posameznika bodisi iz kroga poslovnih funkcij bodisi delavcev, je treba vprašanje odgovornosti osebno postaviti, to je kot vprašanje konkretne odgovornosti posameznika. Kajti vsakdo za svojo napako osebno odgovarja, in sicer materialno in politično, vse do kazni izključitve iz kolektiva oziroma prenehanja delovnega razmerja.« (Podčrtal B. L.)

Toda, ker do takšne razmejitve moči in izvajanja odgovornosti v praksi ne pride, morajo, pravi uvodničar, »samoupravni organi dobiti kontrolno funkcijo, tisti, ki imajo sedaj moč, pa se morajo izpostaviti in odgovarjati za posledice svojih odločitev.« »Do take legalizacije moči vodilnih bo moralo priti,« poudarja uvodničar. To naj bi rešilo vprašanje te umazane prakse, ko se »za odločitvami samoupravnih organov pogosto skrivajo močni posamezniki ali skupine, ko »krivcev... za slabe odločitve ni moč najti«, skratka prakse, katere posledica je neodgovornost.

Če ga pravilno razumemo, potem bi moralo upravljanje postati izključno (legalizirano) domena vodilnih, samoupravo pa bi skrčili na golo kontrolo in mogoče še na zbiranje (mogoče kar z anketami?) raznih mnenj znotraj interesnih skupin, ki sestavljajo »socialni sistem«, strokovnjaki pa bi iz zbranih mnenj izbrali najbolj optimalno (glede na kakšen vrednostni sistem?) rešitev. In, če je že tako, potem je tudi verjetno res, da bi bilo »potrebno izvesti nekaj sprememb znotraj političnega sistema oziroma zakonodaje«. Toda ne le »znotraj«: treba bi bilo spremeniti kar sistem sam.

No, s takšno sodbo, čeprav jo avtor z vso avtoritativnostjo, brez pravih argumentov, ponuja kot »izhod iz kriznega stanja, se ne kaže prenašati. Problem je pač ta umazana praksa, kjer nihče za nič ne odgovarja. Praksa pa je, kot pravi Marx, kriterij resnice.« V praksi mora človek dokazati resnico, to je, dejanskost in moč, tostranstvo svojega mišljenja. Spor o dejanskosti ali nedejanskosti mišljenja — ko je izolirano od prakse — je čisto sholastično vprašanje. Odgovor torej kaže iskati v analizi te umazane prakse. Seveda v analizi, ki ni zgolj seciranje obstoječega temveč tudi odpiranje perspektiv za izhod iz kriznega stanja.

Izhoda iz kriznega stanja pa seveda ne bomo našli — in tu je bistvena napaka uvodničarja — če jo bomo iskali le v distribuciji moči in v raznolikosti interesov znotraj tovarniškega plota, v odnosu vodilni delavci — samoupravni organi — delavci. Če ne bomo razčistili z razmerji, interesi in distribucijo moči, ki vlada v širši družbeni skupnosti in ki omogoča življenje na tuj račun oziroma parazitizem.

Gre za razmerja, ki so omogočila, da smo »od druge polovice sedemdesetih let do leta 1982, na primer, trošili od 6 do 9 % več, kot je bila vrednost domače proizvodnje« in kar »je bilo mogoče samo zato, ker je bil ta znesek pokrivan z zadolževanjem v tujini« (dr. Ljubiša Adamović, NIN, 19. avgusta 1984). Znesek, ki ga moramo odplačevati z obrestmi. In to

toliko težje, kolikor bolj neracionalno, razsipniško smo ga potrošili.

Gre za razmerja, ki jih je prof. dr. Dragoje Žarković (Intervju, 5. julij 1985) opisal takole: »V povojnem obdobju so predvsem kmetje plačali račune za našo industrializacijo, urbanizacijo in razvoj negospodarskih dejavnosti. Nato smo se naslonili na nakazila naših delavcev v tujini, na tuje kredite in inflatorno financiranje. Vse je izgledalo relativno lahko in enostavno. Nekmečko prebivalstvo je živelo nekaj časa kar dobro in brez večjih delovnih naporov. Govorilo se je celo, da se nikjer na svetu ne živi tako dobro (kot pri nas) ob tako malo dela. Zaradi tega so, verjetno, upravljalne strukture lahko veliko eksperimentirale in delale velike napake. No, vse ima svoj konec...«

Ali o katerih dr. Ljubomir Madžar govori takole (Intervju, 10. maja 1985): »V principu bi se hkrati s krepitvijo kompetenc pri odločanju morala krepiti tudi ekonomska odgovornost za sprejete odločitve. V naš sistem to načelo ni bilo vgrajeno, zato smo na ta način spodbujali nedelo in neodgovoren odnos do družbenega kapitala, ki je zaupan delovnim kolektivom. S takšnim sistemom smo omogočili, da neučinkoviti in neodgovorni pravzaprav krajevo učinkovitim in odgovornim in to brez kakršnihkoli sankcij, brez kakršnihkoli posledic. To je še zlasti nevarno sedaj, ko je stopnja inflacije okoli 60 odstotkov, oziroma ko vsak mesec poraste za 5 %. Dovolj je, da nekdo dva meseca zakasni s plačilom svojega dolga in da ga, v realnem odnosu, zmanjša za 10 %. V takšnem položaju je vsakdo stimuliran, da čimbolj zavlačuje s plačilom. Da ga čim kasneje regulira... Če to lahko dela brez posledic, bo to vse, kakor tudi delal, toda to je potem stimuliranje medsebojne kraje in grabeža.«

Vsekakor te ocene dovolj zgovorno kažejo, da bitke s težavami ne bomo dobili le znotraj delovne organizacije, pa naj jo gledamo kot »proizvodni« ali »socialni sistem«. Bitka poteka med delovnimi organizacijami, panogami, poslovnimi sistemi (bančništvo), družbenopolitičnimi skupnostmi. Bitka poteka med strokovnimi delavci, ker se vsi interesi politizirajo. Upajmo le, da bo zvezna skupščina, ki bo letos sprejela vrsto sistemskih rešitev, sposobna urejati zaplete s čim manjšimi posledicami za te tako pičel standard prebivalstva kot tudi za sam samoupravni položaj delavcev. Pri vsem tem pa bo poleg strokovnosti in veliki meri prišlo do izraza tudi solidarnost, preudarnost in strpnost vseh kategorij prebivalstva, ne glede na njihovo strokovnost, socialni položaj ali nacionalno pripadnost.

Božidar Lakota

PLANIRANJE V KRAJEVNI SKUPNOSTI

Isrni svet SO Jesenice je teden dni po obravnavi osnutka dolgoročnega plana občine Jesenice organiziral posvet s predstavniki krajevni skupnosti v občini. Izkazalo se je, da proces planiranja v teh sredinah kljub star dardnim težavam sicer teče (v določenih hitreje, v drugih počasneje), vendar pa so nekateri pripomnili, da je v posameznih primerih pretok informacij med njimi in drugimi temeljnimi nosilci planiranja v občini nezadovoljiv. Prisotni na posvetu so zagotovili, da bodo v vseh krajevni skupnostih p pravili in sprejeli svoje planske dokumente pravočasno, v skladu s programom dela za pripravo srednjeročnega družbenega plana občine Jesenice.

Krajevne skupnosti ne pripravljajo in ne sprejemajo svojih dolgoročnih planskih dokumentov, kar ne pomeni, da ne smejo imeti dolgoročnejše dogovorjene politike o urejanju prostora na svojem območju. Obvezno pa se morajo vključevati v pripravo dolgoročnega in srednjeročnega plana občine Jesenice, in sicer preko obravnave posameznih dokumentov na zborih SO Jesenice ter v javni razpravi (zaenkrat sta pripombe na osnutek dolgoročnega plana občine poslali le dve krajevni skupnosti — krajevna skupnost Mirka Roglja-Petka in krajevna skupnost Dovje—Mojstrana). Poleg tega morajo tudi aktivno sodelovati pri nastajanju in sprejemanju dolgoročnih in srednjeročnih planskih aktov samoupravnih interesnih skupnosti.

V zvezi s planiranjem v krajevni skupnostih je treba zapisati še nekaj. S pripravo planskih aktov se tam ukvarjajo večinoma amaterji, volonterji, tako da od njih zares ne smemo pričakovati takih izdelkov, kot jih lahko upravičeno zahtevamo od profesionalcev v organizacijah združenega dela ali v samoupravnih interesnih skupnostih. In drugič, pri načrtovanju razvoja v svojih krajevni skupnostih so ti precej omejeni — imajo sicer možnost izražati želje in potrebe, vendar pa te skoraj brez

izjeme prihajajo v razkorak s finančnimi sredstvi, potrebnimi za njihovo realizacijo.

Krajevne skupnosti imajo namreč le malenkostna lastna finančna sredstva (samoprispevek, kateri aktiviranje je seveda povezano z določenimi težavami, puščam ob strani), zato so močno odvisne od intesa potencialnih investitorjev s dročja gospodarstva in (ali) gospodarstva ter seveda od širše zasnove politike (na ravni občine, pa tudi republike). Zaradi tega prihaja na tej relaciji do reduciranja prvotnih programov krajevni skupnosti, saj ponavadi za realizacijo vseh željenih naložb ni dovolj sredstev, ali pa tudi ni interesa potencialnih vlagateljev nadalje se lahko spreminja prioriteta red izvedbe naložb itd. Vprašanje zagotavljanja potrebnih finančnih sredstev za izvedbo načrtovanih naložb je torej tu še posebno pereče.

Zaradi navedenega, pa tudi iz drugih vzrokov, ostane v večini krajevni skupnosti dosti planskih naložb nerealiziranih. Te se potem prenašajo iz leta v leto, pa tudi celo iz enega srednjeročnega planskega obdobja naslednjega, kar vse vzbuja pri ljudeh, ki se s temi zadevami v krajevni skupnostih ukvarjajo, negotovnost in odklonilno stališče do planiranja in tako naprej.

Sašo Vrdoljak

Na livnem polju (foto: B. Grce)

SPOROČILO LETOŠNJEGA SREČANJA SAMOUPRAVLJALCEV JUGOSLAVIJE O URESNIČEVANJU VLOGE DELAVSKIH SVETOV

V preteklih petintridesetih letih razvoja socialističnega samoupravljanja smo v jugoslovanski družbi dosegli pomemben napredek pri osvoboditvi človeka in pri vse večjem sproščanju ustvarjalne moči človeškega dela.

Socialistična družba se je srečevala s številnimi protislovji, ki so odpirala nove razvojne tokove, sorazmerne dejanski moči delavskega razreda in v upravljanju družbene produkcije.

Danes se ta protislovja in težave na ekonomskem področju kažejo v slabem in neracionalnem izkoriščanju družbene lastnine, v nesposobnosti gospodarstva, da bi se enakovredno vključilo v mednarodno delitev dela, v veliki zadolženosti države v tujini in v procesu etatizacije družbenoekonomskih odnosov. Izjemno visoka rast cen in inflacija sta razvrednotili napore delavskega razreda, povzročili padec življenjskega standarda, pri posameznih kategorijah prebivalstva — celo pod minimum socialnoekonomske varnosti, povečujeta socialne razlike, ki niso nastale zaradi dela, temveč zaradi rente, špekulacij, kraje in drugih oblik odtujevanja družbene lastnine. Vse to vpliva na stagnacijo samoupravljanja in vodi k močnejšemu delovanju tehnobirokratskih sil, ki vsiljujejo svoje in parcialne interese, teritorialno zapiranje, ki razbija tehnološko in ekonomsko enotnost združenega dela in enotnost delavskega razreda Jugoslavije. Delavci zahtevajo nadaljnji razvoj samoupravljanja in dosledno uresničevanje programa ekonomske stabilizacije in svojo pripravljenost za dosledno uresničitev teh ciljev potrjujejo s tem, da prenašajo večjo moralno in politično vrednost zahteve delavcev v OZD, da se ta program v celoti uresniči z ukrepi ekonomske politike v združenem delu in družbi.

Organizirane subjektivne sile imajo veliko odgovornost pri hitrejšem in učinkovitejšem reševanju vseh vprašanj in pri iskanju smeri nadaljnega razvoja sistema socialističnega samoupravljanja.

Delavci prav tako zahtevajo, da se odkrito soočimo z dejanskimi objektivnimi in subjektivnimi slabostmi in da vse rešitve okrepijo odločilno vlogo delavcev v združenem delu in družbi.

Številne slabosti v delovanju delavskih svetov kažejo, kakšno je stanje samoupravnih odnosov v posameznih organizacijah združenega dela, saj prav sodelovanje in vpliv delavskih svetov v procesu samoupravnega odločanja izraža realno družbeno moč delavcev. Na delo delavskih svetov vplivajo tudi neugodna gospodarska gibanja v družbi, težave pri zagotavljanju surovin, repromateriala in drugih dejavnikov, potrebnih za normalno proizvodnjo, nekonistentni sistemski ukrepi in ukrepi tekoče ekonomske politike, ki vplivajo na pogoje ustvarjanja in delitve dohodka. Organizacije združenega dela razpolagajo z vse manjšim delom dohodka, kar objektivno zožuje materialno osnovo samoupravljanja in zmanjšuje delavčev interes za sodelovanje v procesu samoupravnega odločanja v delavskem svetu.

Zato delavci zahtevajo spremembo takšnega stanja, kar bo omogočilo ponovno uveljavitev in ukrepitve vloge delavskih svetov v sistemu samoupravnega odločanja. Le tako bodo delavski sveti lahko dosledno, učinkovito in odgovorno uresničevali svoje funkcije in naloge oziroma pristojnosti po zakonih in samoupravnih splošnih aktih.

S ponovno uveljavitvijo vloge delavskih svetov je treba zagotoviti stalno krepitve njihove odgovornosti pri reševanju naslednjih vprašanj: razvoj samoupravnih družbenih odnosov, dosledno uresničevanje pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev pri delu z družbenimi sredstvi za proizvodnjo, odgovornost za usklajevanje posameznih s skupnimi in splošnimi interesi, usmerjanje dela delegacij in delegatov v svetih združenega dela, samoupravnih organizacijah in skupnostih, kot tudi kontrola dela poslovnih organov, strokovnih in skupnih služb.

Učinkovitost odločanja v delavskih svetih, posebno v delovnih in sestavljenih OZD, omogočajo le jasni skupni oblikovani cilji združevanja, izraženi s samoupravnimi sporazumi o združevanju. Njihovo uresničevanje pomeni, da imajo delavski sveti veliko večjo samostojnost, odgovornost in večje pravice, da vedno posredujejo in odločajo, kadar se skupno oblikovani cilji ne uresničijo.

Plani OZD predstavljajo najpomembnejšo samoupravljalško odločitev in osnovo za usklajevanje interesov in sprejemanje konkretnih odločitev v delavskih svetih. Potrebno je preseči prakso, da za uresniče-

vanje sprejetih planov zahtevamo ponovno osebno izrekanje delavcev, saj bomo le tako zagotovili racionalnost v samoupravnem odločanju.

Večje tehnološko in dohodkovno povezovanje organizacij združenega dela, združevanje dela in sredstev na enotnem jugoslovanskem prostoru in preseganje danes močno izraženih težav teritorialnega zapiranja in poudarjanja parcialnih interesov zahteva krepitve in doslednejšo uresničevanje vloge delavskih svetov v delovnih in sestavljenih OZD.

Delavski sveti DO in SOZD imajo celo vrsto prvotnih funkcij zasnovanih na Ustavi SFRJ, ZZZ in samoupravnih sporazumih o združevanju. Delavski sveti in poslovodni organi TOZD so dolžni s konkretnimi odločitvami zagotoviti čim popolnejšo realizacijo odločitev delavskih svetov DO in SOZD v skladu s skupnimi samoupravnimi oblikovanimi cilji in plani razvoja.

Uresničevanje teh procesov zahteva še bolj dosleden delegatski način dela delavskega sveta in njegovo odgovornost, še posebej takrat, ko gre za ključne odločitve pri uresničevanju družbenoekonomskega in materialnega položaja delavca.

Na uresničevanje vloge in nalog delavskega sveta v DO in SOZD vpliva tudi samoupravna organiziranost TOZD, DO in SOZD, ekonomsko-tehnološka povezanost v DO in SOZD, pogoji pridobivanja dohodka med posameznimi TOZD in drugo.

Slabosti pri delu delavskih svetov DO in SOZD se najbolj pogosto kažejo v tem, da samo formalno razglajajo odločitve, sprejete v TOZD ali oblikovane v različnih neformalnih skupinah. Uresničevanje nalog delavskih svetov DO in SOZD zahteva, da je to demokratični organ, oblikovan po delegatskem načelu, ki svoje odločitve sprejema v skladu z dejanskimi zahtevami delavcev in enotnimi interesi delavskega razreda.

Uresničevanje vloge delavskih svetov v DO in SOZD je v mnogočem odvisno od akcijske usposobljenosti ZK in ZS in njunega odgovornega dela v DO in SOZD; še posebej pri uresničevanju povezovalne vloge delavskega razreda.

Delavski svet ima nenadomestljivo vlogo pri odločanju delavcev na zborih delavcev in referendumih, kjer je od kvalitete predloga, pravočasnosti in vsebine priprav predhodnih razprav odvisno ali se bodo v procesu odločanja izrazili dejanski interesi delavcev, ali pa bo to le formalno sprejemanje odločitev.

V praksi delavski sveti večkrat nepopolno in neodgovorno uresničujejo svoje zakonske in samoupravne obveznosti. Pogosto se na referendumu odločamo brez organiziranih predhodnih samoupravnih in političnih razprav in brez nujnih podatkov za odgovorno samoupravno odločanje. Kljub temu, da je v OZD precej oblik informiranja delavcev (bilteni, oglasne deske, radijske postaje, tovarniški časopisi, zbori delavcev), te še vedno ne uresničujemo ustavne vloge delavcev v procesih samoupravnega odločanja, vključno z odločanjem na delavskem svetu.

Delegati Srečanja samoupravljalcev zahtevajo, da se seje delavskih svetov pripravijo kvalitetno, da so sklicane pravočasno, da se zmanjša število točk dnevnega reda, da se pripravijo kvalitetna gradiva in da so delegati v delavskih svetih pravočasno in kvalitetno obveščeni, kaj je najpomembnejše za odgovorno samoupravno odločanje, da se odpravi formalizem in »sprejemanje« odločitev, pripravljenih vnaprej v ozkih krogih.

Delegati v delavskih svetih so premalo in nepopolno obveščeni o izvrševanju svojih sklepov, o delu poslovnih organov, o odločitvah sodišč združenega dela, o opravljenih družbenega pravobranilca samoupravljanja, organov samoupravne delavske kontrole, SDK, organov družbenopolitičnih skupnosti. Prav tako delavski sveti in poslovodni organi skoraj ne obveščajo organizacij sindikata o problemih, o katerih so ga po zakonu dolžni obveščati.

Zato morajo delavci in sindikat vztrajno zahtevati od poslovnih organov in strokovnih služb, da so pravočasno in celovito informirani o vseh vprašanjih, ki so odločilna za vsebino samoupravnih odločitev na delavskih svetih. Zahtevati morajo njihovo odgovornost za resničnost podatkov in pravočasnost informacij in se upreti prikrivanju bistva posameznih zadev in pritiskom na delavske svete, da brez predhodnih priprav razpravljajo in sprejemajo odločitve. Delavski sveti morajo

pred sprejemom odločitev o pomembnih nalogah zahtevati mnenje strokovnih in znanstvenih institucij.

Slabostim pri uresničevanju vloge in nalog delavskega sveta so krive tudi slabosti in nedoslednosti v delovanju Zveze komunistov in Zveze sindikatov, njuna premajhna organizacijska in akcijska usposobljenost za uresničitev njune vloge, pobudnika in organizatorja samoupravne aktivnosti delavcev. Nujno je potrebna tudi večja angažiranost Zveze socialistične mladine.

Svojo vodilno idejno-politično in povezovalno vlogo v procesu samoupravnega odločanja v delavskih svetih mora organizacija zveze komunistov uresničevati s sprejemanjem jasnih in konkretnih idejno-političnih stališč o vprašanjih, o katerih odločajo delavski sveti. Prav tako se morajo člani ZKJ v delavskih svetih z večjo doslednostjo in z močjo svoje avtoritete in ugleda boriti, da so odločitve delavskih svetov zasnovane na stališčih in politiki ZKJ.

Organizacije in organi zveze sindikatov v združenem delu morajo stalno dajati pobude delavskemu svetu in zahtevati, da razpravljajo o vprašanjih, ki so v interesu delavcev, da jih vedno obveščajo o svojih odločitvah. Morajo biti pobudniki in organizatorji politične razprave in si prizadevati, da se v odločitvah delavskih svetov kažejo enotni interesi delavskega razreda.

Za dosledno uresničevanje odgovornosti delavskih svetov je zelo pomembno redno spremljanje izvrševanja sklepov, nadzorovanje dela poslovnih organov in strokovnih služb.

Delegati Srečanja menijo, da ne moremo leta in leta le ugotavljati in oportunistično sprejemati ocen o birokratsko-tehnokratskih pritiskih in manipulacijah z delavskimi sveti. Nosilce takega delovanja moramo konkretno in odkrito imenovati v vseh okoljih. Učinkovito nasprotovanje tehnobirokratskim silam zahteva več znanja in razredne zavesti vsakega člana delavskega sveta, več morale, večjo angažiranost osebnih sposobnosti in več dela vsakega posameznika, več poguma in odločnosti za odprt in kritičen dialog o problemih in slabostih. To pa zahteva tudi organizirano aktivnost zveze sindikatov in zveze komunistov pri utrjevanju demokratičnih pogojev za samoupravno angažiranost delavcev in pri njihovi zaščiti pred različnimi manipulacijami in nesamoupravnimi pritiski.

Da bi vlogo in naloge delavskih svetov ter njihovo odgovornost v sedanjih razmerah uresničili, je potrebno povečati tudi vpliv delavskih svetov na kadrovsko politiko, posebno pri izbiri poslovnih organov organizacij združenega dela.

Za člane delavskega sveta bo treba izbirati delavce, ki so se s svojim delom, samoupravno in družbenopolitično aktivnostjo ter s svojim moralnim likom že uveljavili v okoljih, kjer živijo in delajo in ki niso zadovoljni s sedanjim stanjem, sposobni pa so dosegati boljše delovne rezultate in odgovorno sodelovati pri reševanju protislovij in problemov.

Na Srečanju so ugotovili, da je večina organizacij združenega dela v samoupravne splošne akte vključila splošna določila Ustave in ZZZ o delavskih svetih, niso pa upoštevali lastnih posebnosti in pogojev, v katerih delujejo in uresničujejo svoje družbene in samoupravne naloge. Tako je dan le vtis o popolni samoupravni normativni urejenosti vloge delavskih svetov. Delavci, organizacije zveze komunistov in sindikat morajo zahtevati, da se kritično pregledajo in dopolnijo samoupravni splošni akti, ki se nanašajo na delovanje delavskih svetov in njihove pristojnosti pri uresničevanju vloge samoupravnih združenih delavcev.

Na Srečanju samoupravljalcev Jugoslavije so še posebej poudarili, da morajo družbene vede posvetiti več pozornosti vprašanjem problemov in protislovjem, s katerimi se srečujejo delavski sveti in s svojimi predlogi in znanstvenimi spoznanji nakazati poti za njihovo rešitev. Znanstveno spremljanje dela delavskih svetov je potrebno tudi zato, da se delavski sveti potrdijo kot organ upravljanja OZD in se uveljavijo kot ključne institucije delavskega samoupravljanja.

Naloga sindikata in klubov samoupravljalcev je, da uresničijo sklepe tega srečanja v praksi, kar zahteva tudi spremembo nekaterih predpisov, ki zavirajo uresničitev sporočila Srečanja samoupravljalcev Jugoslavije.

Srečanje samoupravljalcev Jugoslavije '85.

ODGOVORNIM V PREMISLEK

Že pred mnogimi leti se je pričelo z organiziranim letovanjem naših delavcev na morju. Morje, za marsikoga tako težko pričakovano odhiti, na katerem naj bi človek pozabil na vse skrbi in se dodobra odpočil. Ker pa so kraji oddiha od Jesenic oddaljeni, je pač vsak dopustnik vezan na prevoz. Zaradi dragega bencina pa dopustniki vedno manj uporabljajo lastna vozila in se raje odločajo za prevoz, ki ga organizira oddelek za družbeni standard, izvajajo pa Integral Ljubljana TOZD Jesenice. A tega prevoza se marsikdo kar boji, kar je glede na samo izvedbo tudi razumljivo.

Naj pričenem od začetka. Avtobusi odpeljejo ob 22. uri iz Jesenic. S tremi 15-minutnimi postanki v Postojni, Senju in Karlobagu vožnja traja osem do devet ur. Po prihodu v Biograd voznika avtobusa počivata dve uri, nato se vračata. Tudi dopustniki, ki so deset dni počivali, se morajo na dan vrnitve pripraviti na napor. Kakšen napor, boste dejali, saj se vendar peljejo? Res je, peljejo se, ampak kako? V avtobusih, ki so neprimerni za daljše relacije, saj nimajo nikakršnih klimatskih naprav, jadranska magistala pa je zelo vijugasta in kar je najhuje, potnike neprekinjeno žge sonce, da se v avtobusu temperatura dvigne tudi nad 40°C. Z dvema postankoma po 15 minut se potniki tako vozijo od šest do sedem ur. Čeprav po sedmih urah počasi preidejo v srednjegorsko in kasneje v visokogorsko klimo, se potniki in voznika ne ohladijo niti do Jesenic. Edino zračenje je možno z odpiranjem oken ali lin na strehi avtobusa, kar pa povzroči prepih, zaradi katerega je že marsikdo po dopustu odšel v bolnišnico zaradi prehlada. Da pa ni nujno, da je tako, kot je, pa bom napisal še naslednje. Pred leti je neki sofer, razumen človek, na lastno odgovornost baje, peljal izmenno, v kateri sem bil, preko Velebita, Plitvic, Karlovca, Zapršičev, Ljubljane do Jesenic. Vso pot smo se vozili po mnogo hladnejšem ozračju in veliko bolj udobno, s prav tako tremi postanki po 15 minut pa smo potrebovali do Jesenic sedem ur in pol.

In še primer neprimerno organiziranega prevoza v Sklene toplice v ČSSR, kamor od lani Železarna pošilja svoje delavce na zdravljenje. Tem delavcem bi morali zagotoviti

udoben in sodoben prevoz, saj so to bolniki z okvarami okostja in sklepov. Prevažali pa so jih z avtobusom, za katerega so obmejni organi na prehodu na Ljubelju zagotavljali, da nikoli ne bo videl Češke. Razdaljo, ki je še za 150 km daljša kot do Biograda, sta prav tako morala premagovati le dva voznika. Red vožnje pa je bil naslednji: ob 6. uri smo odšli iz Jesenic in z dvema postankoma na Semeringu in Nitri prispeli ob 17.30 v Skleno. Tam sta voznika malo pojedla, oprala avtobus in ob 19. uri smo se vračali in prišli na Jesenice naslednji dan do 8. ure.

1. Koliko sta na takih vožnjah voznika spočita in sposobna varno voziti, ni potrebno posebej razlagati!

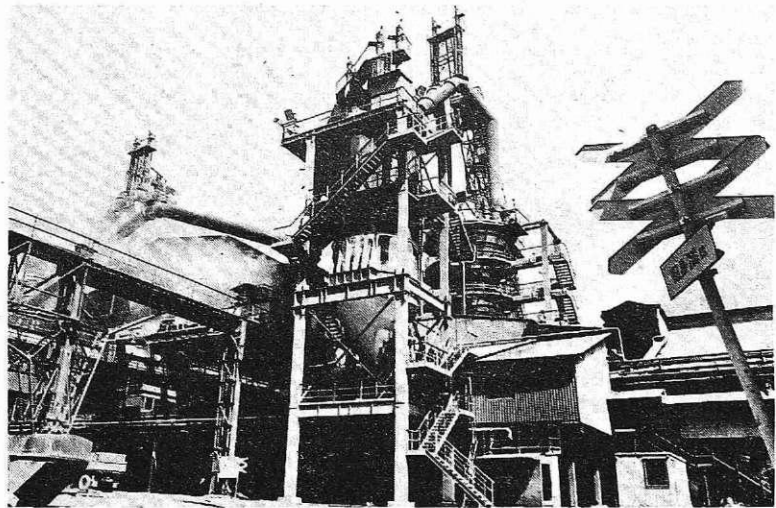
2. Zakaj za delavce in bolnike taki avtobusi, če hkrati najboljši avtobusi iste organizacije prevažajo tuje turiste z Bleda na krajše izlete po Gorenjski? Ali smo manj vredni?

3. Koliko časa bo še potrebno, da se bo iz skladov, katere ustvarijo delavci, namenilo dovolj denarja za regresiranje udobnejših pa čeprav malo dražjih prevozov?

4. Ali se bomo res toliko časa vozili na tak način, dokler ne bo prišlo do nesreče? Kdo bo takrat odgovoren?

Morda je ta članek, vsaj nekateri bodo tako dejali, preveč enostranski, gledan s strani potnika, preveč pesimističen. Prav je tako, saj je namenjen organizatorjem in izvajalcem, da bi podali bolj optimističen odgovor nanj. Upam, da bodo spoznali, da se z dogovarjanjem in drugačno organizacijo da mnogo udobneje in varneje prevažati potnike na dopust in zdravljenje.

CION

Starca (foto B. Grce)

RAZPIS za vpis v oblike izobraževanja in izpopolnjevanja za šolsko leto 1985/86

VIZ — TOZD Delavska univerza Viktor Stražišar Jesenice, Trg Toneta Čufarja 1, telefon 81-072, vpisuje vsak dan razen sobote, od 7. do 14. ure v naslednje oblike izobraževanja in izpopolnjevanja:

- a) v osnovno izobraževanje za odrasle: od 1. do 8. razreda osnovne šole, šolanje je brezplačno, razen učbenikov.
- b) pripravljalne tečaje za preizkus znanja za vpis na višje in visoke šole v šolskem letu 1986/87.
- c) v vzgojnoizobraževalni program — administrator. Šolanje traja 3 leta. Pogoji za vpis je dokončana osnovna šola s pozitivno oceno iz tujega jezika.
- d) evidentiranje za vpis v vzgojnoizobraževalni program prometno-transportni tehnik. Šolanje traja 4 leta.
- e) opravljanje izpitov iz učnih programov šol ETŠ, ESS, AŠ, ki jih je organizirala delavska univerza. Namenjeno je slušateljem, ki šolanje še niso končali in ga lahko končajo do 31. avgusta 1986.
- f) intenzivne jezikovne tečaje:
 - slovenščine,
 - nemščine,
 - angleščine,
 - italijanščine,
 - francoščine,
 - nemščine in angleščine za predšolske in šolske otroke (od 8. do 10. leta in od 11. do 14. leta starosti)
 - specializirane jezikovne tečaje za potrebe OZD (npr. trgovske in gostinske delavce itd.).
- g) tečaje šivanja in krojenja:
 - nadaljevalni,
 - začetni,
 - specializirani.
- h) Delavska univerza opravlja tiskarske storitve za potrebe OZD in druge zainteresirane uporabnike.

Če bo dovolj kandidatov za razpisane oblike izobraževanja iz posameznih krajevnih skupnosti (Žirovnica, Dovje-Mojstrana in Kranjska gora), bodo le-te izvedene v omenjenih krajevnih skupnostih.

Prijave za vpis sprejemamo do pričetka oblik izobraževanja in izpopolnjevanja ob delu in za delo.

Samo zlek-
nem se nazaj in v mislih poonani-
ram, z vonjem po sveži ilovici — kje?
— v skritem kotičku zavesti?
Se je pač zgodilo.

V soboto zvečer delam, v nedeljo
zvečer delam, v ponedeljek zvečer
delam. Humboldtovo oporoko bom
prebral verjetno še pred ponedeljk-
om, čeprav sploh ni nujno, da bi
bral vse noči. Kaj pa, če bi tam, v re-
cepčiji, tudi tipkal? Ta misel mi je
odratna. Zdi se mi pohujšljiva, gre
mi na živce. Tega mi nihče ne bi bran-
nil, pa vendar ... Iti enkrat ali dva-
krat na konec hodnika v WC za go-
ste, kaditi samo na prostoru, ki sem
si ga za to izbral, na enem izmed
barskih stolčkov, od koder lahko vi-
dim obris večno neobljudenih stop-
nic pri stranskem vходу, strmeti —
ure in ure — v prijavnice, dokler ti
skupine črk, ki pomenijo ime in
osebne podatke, ne postanejo blazno
čudne, to ja. In seveda, brati tega fa-
mznega Bellowa, čifuta žigolojske-
ga. (Hotel sem zapisati narobe: žigo-
loja čifutskega.) Nihče nima nič pro-
ti temu, da bi receptor v poznih no-
čnih urah nalahno tipkal tam zadaj
v pisarni. Izolacija je dobra, ne bi se
slišalo. Vendar se to, kar zadeva me-
ne, ne bo nikoli zgodilo. Zakaj ne?
Ne maram, da bi se svet v temeljih
spreminjal, v temeljih sveta pa je
vzidano pravilo, da mora Julijan Pi-
xatelli tipkati — kje? — tu, v šestem
nadstropju bloka, v stanovanju nas-
proti Jelovškovih.

Nikoli nisem opazil, da bi bilo ko-
mu izmed sodelavcev kaj mar, kaj
počnem vso noč na delovnem mestu.
Narobe bi bilo, če bi puščal za sabo
kakšne ostanke hrane, Vlasta bi mi
morda ostro reagirala. Kakor če bi
pustil v njenem predalu rabljen pre-
servativ. Take stvari — da bi bilo
mogoče najti v predalu ali kjerkoli
nekaj lepljivega in presenetljivo mr-
zlega, se v realnosti ne dogajajo, zdi
se mi pa, da je bil svet v času naše
mladosti poln takih dogodkov?

Torej bi to utegnili veljati tudi za
svet (Jelovškove) Jasne? Da je tudi
ona, kadar gre s kakšnim fantom v
gozd, presunjena ob pogledu na
združeno gumico, ki jo je pustil kje
za drevesom nekdo, ki je ... in ta-
ko dalje in tako naprej. Ne, taka
sklepanja so povsem zgrešena: njen
svet je podoben mojemu sedanjemu,
preservativov pa ljudje sploh ne puš-
čajo več za sabo, morda jih sploh ne
uporabljajo več.

Kakor da bo zdaj padlo izpod neba
nekaj mlačnih kapelj. Rad bi jih pri-
čakal spodaj na cesti.

OPOMBA na robu, na prehodu med
dnevničnimi zapiski in zapiski za
roman: Julijana včasih zanaša, v
ozadju tega »zanosa« je mogoče ne-
kaj nepristnega. Ampak kdo ve, kaj
je v resnici nepristno? Sirup je ko-
nec koncev pristni sirup: razen tega
pa se iz te soglasniške strukture —
s-p-r —, oglašja: sperma, preservativ.
Samo p in r zamenjata mesti: in zad-
nji bodo prvi.

NADALJEVANJE DNEVNIKA

Pojedel sem bolj malo, spal bom,
kot vse kaže, še manj. Ribji paprikaš
in polenta: jesti sem moral stoji, če
nisem hotel kam pristi. Prisedel
pa nisem zato, ker bi moral potem
mogoče kaj spregovoriti. Ali pa se
zagrniti v molk, si nadeti faco mrke-
ga odljudneža. To pa se mi je zdelo
prenaporno.

Da mi ne bi hrana iz Merkatorje-
vega bifeja obležala v želodcu, sem
se tokrat odrekel popoldanskemu
spanju.

Sicer pa — sem mogoče že sklenil
svoje poročilo o obisku v Graščini?
Še vedno ne vem, zakaj se po vsem
tem počutim tako negotovega. Je te-
mu kriva Jasmina odsotnost — ali to,
da imajo vsi stiki z drugimi ljudmi
pečat nedorečenosti, nedokončano-
sti? Komaj-zacetosti? Z Albinom sva
še in še govorila o mojem in o nje-
govem pisateljevanju. Hotel sem mu
kaj povedati o mojih zapiskih za ro-
man, na vsak način nekaj na videz
čisto obrobne, nekaj, kar ne bi iz-
zvenelo kot popolna spoved. Kaj mi-
sliš k temu, sem rekel, če bi v roma-
nu navedel seznam obveznega čtiva:
dela, ki bi jih bralec moral poznati,
če naj bi s pridom in razumevanjem
bral moj tekst? Kakor v kakšnem po-
ljudnoznanstvenem delu bi napotil
bralca, naj si prebere:

— Aleksandrijski kvartet Law-
rencea Durrella,
— Besi F. M. Dostojevskega,
— Humboldtovo oporoko, katere
avtor je nobelovec Saul Bellow; to bi
bilo v glavnem vse. Barthesove knji-
ge ne bi zahteval. Kaj praviš k temu
seznamu, sem ga zvito vprašal. Za

tem se je kajpak skrivalo trapasto
vprašanje: Kaj praviš k mojemu ro-
manu?

Aleksandrijski kvartet sem bral z
velikim veseljem, je rekel.

To mi je bilo že od prej znano. Ve-
del je tudi, zakaj mu je ta roman ta-
ko všečen: ne zaradi vonja po krvi in
po spermi in po vzhodnjaških diša-
vah, pač pa zato, ker so v tem roma-
nu na več mestih zaznamovani pre-
hodi, ki vodijo onstran, v neko življe-
nje, ki se živahno odvíja tik poleg
našega. Na kratko rečeno, ker ta ro-
man vsebuje določeno število čarob-
nih formul.

O Besih in o Humboldtovi oporoki
pa je seveda molčal. Dostojevskega
ne mara, Dostojevski je zanj šund
pisatelj, ker uporablja tak zguljen
časnikarski jezik. Skratka, ker je de-
monstratičen. Saula Bellowa pa sploh
ne bere.

Ti pohujšuješ svoje bralce, Juli-
jan, je rekel zbadljivo. Ne le, da sam
bereš preveč, zdaj si boš nakopal tu-
di krivdo še s tem, da zavajaš sloven-
sko občinstvo. Kot slovenski pisatelj
si v prednostnem položaju, brali te
bojo že zato, ker si domač, in ti bojo
verjeli na besedo. In brali vse tiste
špehe, ki jim jih priporočaš. To ni
prav.

S suho vejico sem praskal po be-
tonski stranici. V sadovnjaku za
Graščino imajo namreč prave tivols-
ke klopi in tivolske žabe-smetnja-
ke. Na taki klopi — s tremi plohi za
seždež in okroglo za naslon — že od
nekadaj rad sedim narobe. In čisto
pri kraju, da se lahko s komolcem
naslonim na betonsko stranico. Pra-
skal sem torej po tistem betonu: šlo
mu je malce na živce, vendar tega ni
omenjal.

Čutil sem tudi, da mu v bistvu mo-
je govorjenje o literaturi ni po volji.
Morda se je kazala v mojem govorje-
nju ista težnja kot v narobe-sedenju.
Sveti goslač je seveda sedel zelo pra-
vilno, en pravi kot v križu, drugi v
kolenih. Kaj se ni že v tem kazal na-
jini nasprotujoči si odnos do vseh za-
dev? Eden pobožni in vedri soudele-
ženec, drugi večni nemarni skruni-
lec.

Ko sem začutil njegovo nejevoljo,
je veselje nad skrunitvami še nara-
slo. Praskal sem s svojo vejico, ve-
doč, da naravnost ne bo protestiral.
Moje obnašanje je bilo podobno ve-
denju Stepana Trofimoviča, ki je
zvečer v vrto svoje prijateljice in za-
vetnice kadil (če ni počel še kaj huj-
šega), medtem ko je španski bezeg
odcvetal in je Varvara Petrovna za-
man čakala na ljubzensko izpoved.

Vse bi še nekam šlo, če ne bi bil s
tem, ko sem omenil Aleksandrijski
kvartet, nehote zašel na območje
svetega. Nekdo tam, oseba tega štiri-
delnega romana, Nessimov brat, je
imel nekakšne privide, padal je v
trans, videval stvari in dogodke, ki
niso tukaj in zdaj, ampak drugje. To
so torej tista vrata, ne mogoče vrata
pekla, pač pa vrata svetega. Takih
reči se v pogovorih s Svetim gosla-
čem ne smeš po nemarnem dotikati.
No, lahko bi se jih dotaknil, če bi po-
tem obmolknil, pobožno zajel sapo
in počakal na Goslačev komentar. In
če bi potem znal tanko prisluhniti
njegovim besedam in si jih tudi za-
pomnil za prihodnjici: Sveti goslač
namreč zelo nerad vidi, če se izkaže,
da je kaj povedal v veter: če je torej
govoril raztresenemu in slabo za-
pomnivemu človeku.

Slabo je bilo to, da sem tako rekoč
v isti sapi spregovoril tudi o tipi-
čnem šundu (t. j. o Besih), in da sem
potem omenil še Saula Bellowa,
ameriškega Žida. Se pravi Žida, ki
sploh ne verjame v Kabalo, ampak
se nasprotno — prav tako kot Juli-
jan Podbevšek — na tihem celo nor-
čuje iz svetih knjig. In Julijan Pod-
bevšek je bil zdaj seveda tisti, ki je
pri priči pohitel in poskusil rešiti
skaženo ubranost.

Spomnil sem se, da mi je pred
kratkim govoril o hologramu. Holo-
gram, to je nekakšna trodimenzio-
nalna kopija resničnih predmetov.
Hologram zariše v prostor z laser-
skimi žarki. Tudi sam sem pred tem
prebral nekaj o tem v časopisu. Vidiš
predmet v prostoru, lahko bi ga oti-
pal (pa ga ne moreš). Sveti goslač se
je s tem pojavom seznanil iz drugih
virov, spravljal ga je v zvezo z onim
svetom. Zanj je hologram moderna
beseda za stari egiptovski ka. V obli-
ki holograma stopamo skozi vrata
večnosti. Gotovo, da sem se izrazil
malce nerodno! Ne mi sami, ampak
naš hologram je tisti, ki nemara sto-
pa skozi vrata večnosti. Prosil sem
ga, naj mi to razloži v zame spre-
jemljivih pojmi.

Se Julijan P. še vedno norčuje iz
svetih reči? Zdi se mi, da je bil Go-
slač kar malce piker, ko mi je utrje-
no dajal dodatno lekcijo: če bi ga bil
hotel razumeti, bi ga bil razumel že
prejšnjikrat.

Rekel sem mu, da sem njegovo pr-
votno razlago nekam založil, zašla je
v kakšen kotiček možganov, ki mi ta
hip ni dostopen. Jaz sem odprt člo-
vek, razdajam se na vse vetrove. To
je sicer laž, vendar je že tako, da
sem v primerjavi z njim prava zbe-
gana reva. Njegov življenjski slog je
drugačen, pesnikovanje ga sili v
osredotočenost. Ah, vi prozaisti, je
resignirano zavzdihnil. Vedno smo
zbežani od novih in novih dogodkov,
ki nam prekrizajo pot, sem rekel.
Kar zadeva mene, pa preberem toli-
ko novih in novih knjig, vsak pisa-
telj pa vidi stvari po svoje. Kdo se ne
bi v vsem tem zbežal?

Ko sem tako očitno obudil kes-
anje, je zaleglo. Tudi suho vejico pra-
skalic sem zdaj vrgel predse v tra-
vo, obležala je tam, podobna posu-
nemu paličnjaku.

Kar sem ti zdaj povedal o holo-
gramu, je rekel, naj ostane med na-
ma. Naj ti to zadošča. Ob pravem ča-
su se ti bo morda odprlo.

Vejice v travi sploh ni opazil, gle-
dal je proti oblakom, ki so se kopičili
nad gorsko planoto. Kdo ve, ali jih je
v resnici tudi videl! Njegov ostrí gal-
ski profil, tako podoben Kocbekove-
mu ali Maruacovemu, mi je zbujal
občutek, da vendarle nekaj vidi: ne-
kaj hudo daljnega — ali pa zelo bliž-
njega? V besedah pa je bil tako pre-
prost, tako šolski: Kar sem povedal
zadnjič, naj ti zadošča! In: Če si po-
zabil zdaj, boš pozabil tudi prihod-
njič! In še: Prav nobenega pomena ni
v tem, da bi ti ponavljal zadnjo lekci-
jo!

Pač pa ti lahko povem nekaj dru-
gega, je nadaljeval. Tudi ti imaš svoj
hologram, je še rekel. Nosiš ga s sa-
bo! Še več, vsako tvoje dejanje, vsak
dogodek, v katerega si bil kdaj vple-
ten, ima svoj hologram.

Ni bilo veliko besed, tudi jih ni iz-
govoril z naglico ali skrito ihto. Ven-
dar je bil kar malce zasopel, ko je
končal.

Dobil sem občutek, da nekaj ve.

OPOMBA: zdajle bi lahko sestavil
seznam pomenljivih dogodkov in do-
godčev, ki jih je Julijan med svo-
jim obiskom v Graščini sicer regi-
striral v glavi, ki pa jih v dnevniku
ne omenja. Tak seznam nikoli ne bi
mogel biti popoln in dokončen. Samo
nekaj malenkosti:

1. Ko gresta prijatelja po drevoredu,
srečata samotnega pacienta, in ta
pacient je Julijana baje pozdravil.
Julijan o tem ne ve ničesar: povedal
mu je Sveti goslač. Kdo ima torej
oko za stvarnost, vase zazrti pesnik
ali nemarni prozaist?

2. Pri neki drugi malenkosti pa je Ju-
lijan dokazal, da tudi njegov dar za
opažanje ni kar si bodi. Opazil je na-
mreč, da se Goslač ves čas obiska
igra s kamenčki v svojem svetem
molku. Goslačevi prsti so polzeli
vzdolž in se ustavljali na posamez-
nih zrnih. Hkratna Goslačeva zamiš-
ljenost: ko da premišljuje o preteklo-
sti te ogrlice?

3. Goslačev pomenljivo obnašanje
ob slovesu. Zapletenost Julijanovih
občutkov.

OSNUTEK ZA PETO POGLAVJE

Julijan se po obisku v Graščini
dolgo časa ni mogel znebiti nekak-
šne negotovosti; ta občutek se je
menda pojavil med pisanjem dne-
vnika, mogoče se je dotaknil kakšne-
ga privatnega tabuja, morda je začu-
til, da se je okrepilo delovanje mafi-
je, in da bo zdaj zdaj udarilo na dan
nekaj neprijetnega pozabljenega. Po
svoji stari navadi pa se je spet zate-
kel k duševnemu knajpanju. Name-
sto da bi se neprijetnih misli otepal,
jih je iskal v vsakem kotičku. Skušal
je zbežati iz podzemlja vse, kar bi
lahko skalilo njegov duševni mir.

(nadaljevanje)

V gozdu so večkrat prepevali, a se
mu to ni zgodilo nikoli. Zdaj, v temi, si ni hotel obrisati oči. Pesem ga
je ponesla v gozdove, v njihovo taborišče. V tem času bi morda s tova-
riši prepeval prav to pesem in še vrsto drugih. Nemara jo pojo tudi
nocoj?

V grobnici živih pa je pesem delovala vse drugače kakor v gozdo-
vih. Drugače, vendar ne brez upanja. Kakšno vlogo naj bi imela sicer?
A učinkovala je tudi grozljivo. Bolje bi bilo, da je tisti ni začel, kajti z
nepopisno izrazno močjo je kazala na brezupne okoliščine.

Morda tisti, ki jo je začel peti, že ve, da ga bodo jutraj odpeljali h
kolu. Morda prepeva podzavestno in si lajša slovo. Morda poje z olaj-
šanjem v srcu, ker bo jutri pobegnil mučenju, ki je nekaj najhujšega,
kar more doleteti človeka. Huje od smrti. Morda je začel prepevati za-
to, ker se je zbal tihote v zaprti temi? Ali pa hoče opogumiti tudi druge
in jih poučiti, da vsega tega še dolgo ne bo konec, da je tam zunaj ne-
kaj, kar bo zavojevalce neprenehoma sililo k nasilju. Nasilje, množič-
no in vsakovrstno, pa pomaga ljudi prebujati, obenem pa zanesljivo
oznanja nasilnikovo slabost.

Pesem se je vtihotapila v vse, bila je navzoča v vseh in izzvala je
občutje, kakršnega ni moglo vzbuditi nič drugega. Tudi potem, ko so
glasovi utihnili. Temna napetost in počasi se odmikajoči čas sta v Ale-
šu vse bolj razpletala ubiganje, čemu so ga vtaknili semkaj? Čemu ga
je mešetar nagovarjal k izpovedi, ko vendar vse kaže, da gre za izdaj-
stvo?

Medtem se je tisti, ki je poprej začel peti, priplazil k Alešu. Kljub
temi ni bilo težko opaziti, da je še bolj zdelan kakor on. Ko se je malo
oddahnil, mu je zašepetal:

— Dedec, ki te je ogovoril, je podtaknjen. Morda si to že sam ugo-
tovil.

Aleš se ni premaknil in tudi odgovoril ni takoj. Saj ni vedel, kdo je
novi šepetalec. Zato ga je človek ob njem opomnil:

— Si slišal? Kaj molčiš?

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

32

povest

Aleš je zdaj počasi priklimal. Človek ob njem pa je zašepetal:

— Ne boj se me. Tudi jaz sem partizan!

Alešu poprej ni ušlo, s kakšno ihto je začel peti. To je hkrati pome-
nilo, da novi znanec ni bil mučen zaradi lepšega, razen če ni bil eden
takih, ki je klonil pred bolečinami. Toda tak ne bi bil imel poguma, da
bi zapel. Zato je zdaj zbudil Alešovo pozornost. Morda sta se v gozdo-
vih že kdaj srečala? V temačnem prostoru ni dobro videl njegovih po-
tez. Nemara ga je srečal kdaj ponoči ali kaj podobnega. Aleš je čutil,
da fant govori resnico. Nekaj časa sta se šepetaje pogovarjala in poka-
zalo se je, da mu Aleš ni bil neznan. Potem pa se je obiskovalec spet
zavlekel na svoje ležišče.

Moralo je biti že proti jutru, ko so priropotali policisti. Vsi so bili
takoj budni. Skozi okna je silil prvi, še rahel svit. Odjeknil je oster
glas, ki je prebudil in vznemiril vse. Klicali so fanta, ki je prejšnji več-
er zapel. Naglo je moral vstati. Potem je naprej pogledal proti Alešu
in nato z zbeganimi očmi objel vso sobo, vse zapornike. Aleš je molče
strmel vanj. Ujeli so ga, ker ga je med pohodom prevzela lepa okolica.
Popustil je človeškim nagibom in nekoliko zaostal, zvilbil ga je mali-
nov grm. Nikogar ni ubil, nikogar izdal, nikomur škodoval, pa bo to
zdaj vendarle plačal s smrtjo.

Komaj je imel še toliko časa, da je pri vratih utegnil reči:

— Zdal je prišlo! Odložiti ni mogoče. Fantje, ne dajte se fašistom!

A videlo se je, da je komaj zbral toliko moči. Eden izmed stražar-
jev ga je sunil pod rebra, da so bile zadnje besede že razsekane. Klec-
nil je in naprej so ga morali vleči. Med podboji je kljub temu vzdignil
roko in ob čelu stisnil pest. Policist ga je kresnil tudi po njej, in spet je
zabingljala ob telesu kakor mrtva.

Vrata so se zaprla, sobo pa je prebegnil val vzdihov in kletvic. Nih-
če ni rekel, da ga bodo ustrelili, pa je bilo že po vedenju policistov to
čuti. Kaj pa, če so ga odgnali le na zaslisanje? V odgovor na to so po
hodnikih zadoneli še koraki drugih. Tako ni bilo, kadar so jih vodili k
zaslišanju. In tudi petja ni bilo slišati. Zdal pa so skozi vrata prihajali
do njih sunkoviti, hrapavi glasovi pesmi. Zveneli so grozljivo, ne več
zemeljsko, temveč z zanosom, ki se je dotaknil slehernega živca in le-
denel kri po žilah. Pesem se je okrepila in polagoma oddaljevala. Talci
so, po vsem sodeč, odhajali h kamionu, kajti kmalu zatem je bilo sliš-
ati zavijanje motorjev ... Potem je utihnilo tudi to. Fanta ni bilo nazaj
ne čez uro, ne čez dve. Ni se vrnil več!

Aleš je prizadeto spremljal to nenavadno in kratko slovo in vlekel
na ušesa vse glasove, ki so spremljali odhod iz življenja. Je moral biti
zaradi tega tukaj, da bo že prvo noč občutil navzočnost smrti, ki so jo
odrežali v pisarnah ali kdove kod. Nihče je ni imenoval z besedo, a je
ledeno dihala med njimi s tako silo, da so vsi molčali.

Nemara bom kmalu na vrsti, to pa naj bo za začetek, je pomislil
Aleš. Radi bi mi pokazali, kdo so, me omeščali in preplašili!

Aleš je v tem, kako je odhajal pred puške neznani tovariši, videl
predvsem nujnost, ki so se je morali posluževati vpeljevalci »novega
reda« in neuničljivost upornišva. Zdrnil se je pod morečim občut-
kom, ki ga je povzročil ta odhod. Zato bi najraje začel govoriti vsem v
sobi, naj skušajo premagati težo, ki jih je pritisnila k tlom. Že je odprl
usta, pa se mu je nenadoma zazdelo, da bi s tem več škodoval kakor
koristil. Saj ga ne bodo razumeli, in mu ne verjeli, za kaj takega trenu-
tek ni bil prav nič primeren. Zvenelo bi neprepričljivo in odbijajoče.

To si bom prihranil za drugič, je rekel. Zdal že vem, kako bom za-
čel: Kdor odhaja pred puške tako, kot je odšel tovariš, ne more zares
umreti. Telesna smrt je manj kot tisto, kar bo ostalo za njim. Taki pre-
magujejo uničevalce tudi v zaporih! ...

(nadaljevanje)

● Predsedstvo OK SZDL Radovljica je že v začetku avgusta seznanilo vse krajevne konference SZDL v občini s stališči letne programske seje SZDL Slovenije. Ker morajo biti v vseh krajevnih konferencah SZDL opravljene programske-volilne seje v septembru in v prvi polovici oktobra, bodo že v teh dneh povsod sklicali predsedstva KK SZDL zaradi dogovora o pripravi na sklic teh sej, kot tudi na volilno-programsko sejo OK SZDL Radovljica, ki bo predvidoma v začetku novembra 1985.

● V dogovoru med predsedstvom OK ZKS Radovljica in sekretariatom stalne akcijske konference ZK v LIP Bled bodo v prvi polovici septembra končali razpravo o osnutku stališč CK ZKS o uresničevanju ustavnega položaja delavca pri odločanju o dohodku in usmerjanju družbene reprodukcije.

● Na izredni seji predsedstva občinskega sveta zveze sindikatov Radovljica 29. avgusta so podrobno razčlenili kadrovske zadeve na osnovi poročila, ki ga je podal predsednik sveta V. Silič. Zaradi zadnjih dogodkov v Verigi in drugih spremeljajočih zadev so se dogovorili o pripravi na sklic seje občinskega sveta ZSS Radovljica.

● Občinski štab teritorialne obrambe Radovljica in OK ZSMS Radovljica sta organizirala od 28. do 31. avgusta obrambno usposabljanje mladink in mladincev — prostovoljcev v enotah teritorialne obrambe. Razen z vojaškimi veščinami in spoznavanjem orožja in njihovo uporabo so opravili tudi streljanje, taborjenje in več pohodov s taktičnimi vajami. Bogato je bilo tudi kulturno in športno življenje. Udeležencem so govorili tudi borci NOB.

● V spomin na 24. avgust 1941, ko so Nemci pod vasjo ustrelili pet talcev, v KS Ljubno proslavljajo krajevni praznik. Dopoldne je bila spominška slovesnost pri spomeniku padlim talcem, zvečer pa v domu TVD Partizan osrednja proslava s kulturnim programom in podelitvijo priznanj zaslužnim krajanom in organizacijam. Na proslavi so razen članov domačega kulturnega društva in učencev osnovne šole nastopili tudi pevci moškega zbora DPD Svoboda Podnart.

● V spomin na 28. avgust leta 1941, ko so nacisti pod Ročarico v Spodnjih Gorjah ustrelili prvih pet talcev, slavijo v KS Gorje svoj krajevni praznik. Pripravili so več športnih srečanj in drugih prireditev. Slovesna seja skupščine KS Gorje je bila v soboto, 31. avgusta, zvečer. Popetrili so jo s kulturnim programom in podelitvijo priznanj zaslužnim krajanom in organizacijam.

● Po ocenah, ki so jih izrekli poslovodni delavci na zboru delavcev DO Veriga Lesce oziroma v TOZD Vzdrževanje, zaradi znanih dogodkov okoli notranjih problemov, nezadovoljstva z OD funkcionarjev, o čemer je bilo že veliko napisanega in povedanega, so v juliju naredili za 330, v avgustu pa za okoli 200 ton manj izdelkov, kot je bilo načrtovano. To bo potrebno že v jesenskih mesecih nadoknaditi, so sklenili na zboru delavcev.

● Med hotelskimi OZD v radovljiški občini je v najbolj neugodnem položaju hotel Grajski dvor iz Radovljice. Ta premore sicer kar 72 sob s 145 ležišči, ki pa so bile že lani zasedene le 55-odstotno. Tujih gostov so našli le nekaj nad 18 odstotkov. Delovna organizacija nima lastnega denarja za posodobitev. Tudi novi direktor je zaradi težav že podal ostavko, zato so objavili ponovni razpis za to delovno mesto. O problematiki poslovanja hotela Grajski dvor je razpravljala tudi izvršni svet OS Radovljica in sprejel več stališč za postopno odpravljanje težav.

● Sodeč po rezultatih iz prvega polletja 1985 kmetijska proizvodnja v radovljiški občini do konca leta ne bo dosegla tudi sicer nizko načrtovano rast 2 odstotka. Kljub prizadevanjem za boljše pogoje zlasti v živinoreji se zaradi izjemnih podražitev industrijskih repromaterialov in krmil, posebno koruze, visokih obrestih za posojila negativni trend v tej panogi nadaljuje.

● Prihodki SIS družbenih dejavnosti so se v občini Radovljica v prvem polletju 1985 povečali za 88 % v primerjavi z enakim obdobjem lani. Od skupaj 1.933.097 din so razporedili

za republiške SIS 50,7 %, za občinske SIS 49,1 % in 4.216.000 din oz. 0,2 % drugim uporabnikom družbenih sredstev iz občinskega proračuna.

● Po polletnih poročilih so letos v delovni organizaciji LIP Bled dosegli poprečni osebni dohodek v višini 41.414 din, kar je 72,6 % več kot lani v tem času. Najvišje poprečje osebnih dohodkov, in sicer v višini 54.715 din so dosegli v delovni organizaciji skupnih služb, najnižje pa v TOZD Mojstrana, kjer je znašal poprečni osebni dohodek 36.864 din in v TOZD Podnart, kjer je znašal 36.986 din.

● Gasilci in z njimi vsi krajski Begunjski so 18. avgusta slovesno odprli novo stavbo gasilskega doma. V njem je tudi prostor za avtomatsko telefonsko centralo in frizerski salon. Nov objekt ima 720 kv. metrov koristne površine. Zanj so prispevali denar krajski s samoprispevkom in prostovoljnim delom ter materialom, gasilci, razen tega pa so svoj delež v denarju prispevali Elan Begunje, Psihiatrična bolnišnica Begunje, GG Bled in SIS za varstvo pred požarom.

● Delavska univerza Radovljica je razpisala natečaj za vpis slušateljev za jezikovne tečaje nemščine in angleščine od 1. do 4. stopnje, francoščine in italijanščine 1. in 2. stopnje, razen tega pa še za tečaje težke mehanizacije (gradbene), avto-genega treninga, strojepisja 1. in 2. stopnje, ročnega pletenja in modnega krojenja in šivanja 1. in 2. stopnje. Sočasno razpisujejo tudi nadaljevalni program elektrotehniške usmeritve 5. zahtevnostne stopnje in v osnovno šolo 5., 6., 7. in 8. razred. Pouk bodo začeli v drugi polovici septembra.

● Na 17. srečanju harmonikarjev v počastitev padlih borcev 3. bataljona Prešernove brigade, ki je bilo v nedeljo, 25. avgusta, na Pokljuki, je sodelovalo okoli 50 tekmovalcev. Najboljši so bili: do 50 let starosti — Andrej Plesničar iz Nove Gorice, nad 50 let starosti — Janko Rotar iz Ljubljane, najstarejši — 83-letni Henrik Hojak iz Kanala in najmlajši — 11-letni Janko Simončič iz Ljubljane. Vsi so prejeli lepa priznanja in nagrade pokrovitelja Alpetour in TD Pokljuka. Prireditve si je v lepem sončnem vremenu ogledalo okoli štiri tisoč obiskovalcev.

● Na slovesni otvoritvi novega prizidka k stavbi osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici je v imenu skupščine občine njen predsednik Bernard Tonejc podelil knjižne nagrade 35 učencem osnovne šole, ki so vseh osem let imeli odličen učni uspeh.

● Zveza turistov Slovenije, ki si je letos našla prostor za letovanje svojih članov v Bohinju, je 23. in 24. avgusta priredila ob Savi Bohinjski pri Bledu I. turistični tabor »Alpe 85«. Udeleženci, med njimi tudi tuji, so se na predavanjih seznanili

z lepoto teh krajev, z načinom bivanja v naravnem okolju in z vplivom človeka na okolje. Med bivanjem pri nas so opravili krajše izlete.

● V fotogaleriji Pasaža v radovljiški graščini je 23. avgusta Fotokino klub Radovljica odprl letos že sedmo razstavo. Domačin, član domačega Fotokino kluba, Mihael Pold iz Gorij razstavlja 25 fotoizdelkov. Avtor — fotoamater II. stopnje, je doslej sodeloval že na 26 skupinskih razstavah in prejel več nagrad in priznanj, med drugim tudi zlato medaljo na razstavi DIA 6 x 6 Radovljica 1977.

● Od 16. avgusta do 1. septembra je bila v Šivčevi hiši na ogled razstava slik in risb akademskega slikarja Luciana Bratuša. Za to razstavo je Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov v sodelovanju z nekaterimi slovenskimi galerijami in Šivčevo hišo založila priložnostni katalog o slikarjevih delih.

● Turistično društvo Bled je v sodelovanju z raziskovalci arheoloških najdb na območju Bleda od 21. do 23. avgusta pripravilo v Festivalni dvorani na Bledu razstavo izkopanih predmetov na najdbiščih okoli Bleda, ki dokazujejo bogato preteklost ljudstev, ki so naseljevala naše kraje.

● Letošnji plavalni maraton rekreativcev za RTV lovriko Kaveljc in Korenina je bil 11. avgusta na Bledu. Jezero je preplaval kar 292 plavalcev in plavalk iz vse Slovenije. Najhitrejši pri moških je bil Celjan Tanko, pri ženskah pa Ljubljanka Grabrijanova.

● Planinsko društvo Radovljica je v spomin na pred dvesto letoma ponesrečena svojca člana Milana Mravljeta in Vilija Tavčarja organiziralo v Krmi 2. tabor alpinističnega odseka. Tabora se je udeležilo 19 alpinistov iz Bohinja, Gorij, Radovljice in Trzica, ki so opravili več zahtevnih vzponov.

● Prejšnji mesec se je vrnila z Norveške šestčlanska skupina Alpinističnega odseka Planinskega društva Radovljica. Kljub neugodnim vremenskim razmeram so Radovljičani opravili vse načrtovane vzpone.

● Radovljica je že vrsto let priljubljeno mesto za treniranje naših in tujih vrhunskih namiznoteniških igralcev. V avgustu je bil v Radovljici mednarodni namiznoteniški tabor v organizaciji zahodnonemškega proizvajalca namiznoteniške opreme našega rodu TINHAR. Prišlo je 32 tečajnikov, katerim se je ob koncu pridružilo še nekaj drugih, med njimi najboljše slovenske igralke iz Hrastnika. Sočasno so potekale v Radovljici tudi priprave najboljših slovenskih mladincev in mladink.

Gradnja Jeklarna 2 (Foto: I. Kučina)

IZŠLA JE NOVA PUBLIKACIJA VODNIK »TRIGLAVSKI NARODNI PARK«

V prizadevanjih za čim širšo popularizacijo Triglavskega narodnega parka, poglobljanja znanja o njegovi naravni in kulturni dediščini, med Slovenci in tujimi obiskovalci, predvsem pa za oblikovanje kulturnejšega odnosa do našega skupnega okolja, bogastva in ponosa našega naroda, je nedolgo tega uprava zavoda Triglavski narodni park, ki ima sedež na Bledu, izdala nadvse dobrodošlo publikacijo vodnik »Triglavski narodni park« v 8.000 izvodih.

V vodniku so podatki z geološkim pregledom, opisom živalstva in rastlinstva, kratkega zgodovinskega preseka, do predstavitev planinskega sveta in gora, planšarstva in nekaterimi potopisnimi prispevki. Tako bo vsakdo, od naključnega obiskovalca, do dobrega poznavalca tega območja lahko dobil kaj novega za izpopolnitev svojega znanja o Triglavskem narodnem parku. Vsebinsko vodnika — knjige so bogato dopolnili z odličnimi črno-belimi in barvnimi fotografijami ter raznimi risbami in skicami, priznani mojstri fotografije in izvedenci. Vodniku je priložena tudi pregledna topografska karta narodnega parka v izmeri 1:100.000 z označbo njegovih meja. Vanjo je vključen tudi pregled naravnih in kulturnih spomenikov in pa vrisana položajna črta Soške fronte v prvi svetovni vojni.

Vodnik »Triglavski narodni park« bodo zainteresirani ljubitelji naših

naravnih lepot lahko kupili v vseh knjigarnah v Sloveniji po 1.200 din. Razen tega so ga razposlali tudi šolam, turističnim agencijam in organizacijam ter drugim dejavnikom, ki se tako ali drugače ukvarjajo s turizmom. Da bi bil vodnik dostopen čim širšemu krogu domačih ljudi in tujcem, bi ga kazalo čimprej prevesti v več tujih jezikov, predvsem v angleščino, nemščino in italijanščino. Pri tem bi jim bile v veliko pomoč turistične organizacije in tudi nekatere SIS. Vsem, ki so prispevali gradivo

in slikovni material, glavnim avtorjem in soavtorjem, teh je okoli 20, predvsem pa glavnemu in odgovornemu uredniku Ivanu FABJANU, za to koristno in potrebno publikacijo velja izreči posebno priznanje, prav tako pa tudi upravi zavoda Triglavski narodni park, ki vse bolj opravičuje svoje poslanstvo na tem lepem območju naše ožje domovine.

Finančno so izdajo knjige vodnik po Triglavskem narodnem parku podprli Kulturna skupnost Slovenije in Kulturna skupnost Radovljica.

JR

IN KAM Z OTROKI

Franjo Ropret v članku »Nekoč in sedaj« pravilno ugotavlja (in tudi prepričljivo argumentira s fotografijami), da je nekoč zgledno negovani park v središču Jesenic postal smetišče, nogometno igrišče, plezalni poligon in še kaj. Povzročitelji tega razdejavanja so kajpada otroci, ki nekontrolirano lezejo po zidovih in ograjah, se podijo za žogo, lomijo klopi in počenjajo še druge lumparije.

Zdi se pa, da bi članek pridobil na tehtnosti, če bi pisec opozoril tudi na to, da so zadnja leta v neposredni bližini parka zrastle štiri velike sta-

novanjske stolpnice (ne bi se čudil, če bi se jim v bližnji prihodnosti pridružila še katera), da se je našel prostor za parkirišča in celo za zaklonišče — otrokom pa so namenili en sam samcat peskovnik! Vse čestitke našim vrlim stavebnikom! Po njihovi zaslugi se bodo Jesenice kmalu približale Hongkongu, ki je znan po tem, da živi v njem največ ljudi na najmanjšem prostoru.

Nimamo se pravice zgražati nad otroki, če uničujejo park, edini prostor, kjer se sploh še lahko igrajo, potem ko smo jih zaprli v petnajstnadstropne stanovanjske kasarne in jim s cesto, železnico in parkirišči zagradili vse poti do gozda, travnika in reke. Odrasli se že puste strpiti v kletke, saj ravno v tem je odraslost — v spoznanju in v sprjaznenosti s tem, da so ti zaprte vse poti iz preteklosti nujnosti in kraljestvo svobode. Ne skrbi me poteptana trava in polomljene klopi v parku; skrbi me za odrasle, ki so pozabili, da so bili nekoč otroci in se zato hudejo nad otroki, ker niso kakor odrasli.

Edo Torkar

NOV TRGOVSKI CENTER V RADOVLJICI

V poslovnem objektu na severnem robu novega Cankarjevega naselja v Radovljici, ki se zares lepo poda v okolje, že od letošnjega maja postopoma odpirajo svoje lokale trgovske in delovne organizacije, obrtniki in gostinci.

Prva je odprla vrata svoje nove poslovalnice Ljubljanska banka — enota Radovljica, kmalu za njo pa trgovska delovna organizacija Kokra iz Kranja prodajalno konfekcije in drugih tekstilnih izdelkov ter Državna založba Slovenije sodobno opremljeno knjigarno in papirnico.

Vezanine Bled v svoji prodajalni Ana nudi svoje izdelke, pred dobrim mesecem pa je Murka iz Lesc odprla prodajalno Sport s širokim izborom športnih oblačil in opreme. V prvem nadstropju že nekaj časa nudi svoje storitve šiviljske, elektro-tehnične, optične in pletilske stroke zasebni obrtniki, konec julija pa so odprli tudi gostinski lokal Tenis bar s teraso. Prvega avgusta je odprl prodajalno sadja in zelenjave zasebni zlatar in juvelir, zraven njega pa bo pizzerija. Blejska Špecerija obljublja, da bo do septembra odprla ribarnico, kranjska Planika pa je svojo prodajalno čevljev odprla v ponedeljek, 19. avgusta, dopoldne.

ANSAMBL HENČEK NA BLEDU

V soboto, 7. septembra, bo ob 20. uri v Športni dvorani na Bledu koncert ANSAMBLA HENČEK. Predprodaja vstopnic je v vseh kioskih na Jesenicah, v Radovljici in na Bledu.

Vabljeni!

VARNO V ŠOLO

Od 2. septembra najprej bo na naših nič kaj varnih cestah spet polno otrok, ki bodo vsaj prve dni hiteli se polni počitniške razigranosti v večjih ali manjših skupinah proti šolam. Ne bo jih kaj dosti motil zelo gost promet, ki so ga vajeni, zato kaže na prvem mestu opozoriti vse voznike motornih vozil, da so oni tisti, ki morajo biti na šolarje bolj pozorni. 3799 šolarjev osnovnih šol je namreč cela množica, ki se sicer od Rateč do Vrbe nekoliko porazgubi, zato pa ni nič manj izpostavljena.

Za varnost šolarjev bodo v prvih dneh pouka skrbeli tudi prometni miličniki, ki bodo ob šolah skupaj s pionirji prometniki usmerjali učence po najbolj varnih poteh v šolo, vseeno pa naj ne bo odveč opozorilo učencem, staršem in vsem udeležencem v prometu, da je skrbeti za varnost naloga vsakega državljanca.

Skrb in vzgoja za prometno varnost se začne pri najmlajših — doma in v vrtcih. Starši so prvi dolžni opozoriti otroka na nevarnosti na cesti, predvsem pa morajo sami dosledno upoštevati prometne predpise, če hočejo, da se jih bodo držali otroci. Na žalost je še prevečkrat videti, kako mamica ali oče, ki vodi otroka za roko, steče čez cesto nekaj metrov od označenega prehoda. Opozoriti kaže tudi na to, da tudi na označenem prehodu ne prečkamo ceste, dokler avtobus ne odpelje s postaje, če se nam še tako mudi.

V vrtcih in v vseh razredih osnovne šole je prometna varnost vključena v redni program. Varovanci v vrtcih se veliko pogovarjajo o varnosti, nekajkrat letno pa si v mestu tudi ogledajo najbolj varne poti in prometne znake v neposredni okolici.

Vse šole in vrtci imajo prometno varnostne načrte, ki zajemajo ureditev poti, po kateri učenci prihajajo v šolo in vrtec. Učitelji seznanijo učence z najbolj varnimi potmi v šolo in domov, posebej pozorno pa ta del programa obravnavajo mali šolarji in učenci prvih razredov. S prometno varnostnimi načrti šol učitelji seznanijo tudi starše na roditeljskih sestankih, prve dni pouka pa so te

poti še posebej zavarovane. Prometno varnostni načrt je sestavljen tako, da upošteva najbolj varne in najboljše zavarovane in najboljše označene poti, po katerih naj hodijo učenci.

Ob začetku šolskega leta so pregledane in obnovljene vse oznake na cestah, ki opozarjajo na bližino šole. Na več mestih pa manjkajo rumene utripajoče luči. Izpostavljene prometne točke so zlasti ob prehodu čez cesto prvega reda v Kranjsko goro iz Bezja, z Dovja v Mojstrano, z Brega v Moste in Žirovnico. Tudi na samem področju mesta se ni mogoče povsem izogniti cesti prvega reda, ki jo morajo prečkati učenci osnovne šole Tone Čufar pri zdravstvenem domu in na posebej označenem prehodu pred šolo ter pred bolnico, učenci OŠ Prežihov Voranc, ki izstopajo pred Gimnazijo z avtobusa,

učenci, ki hodijo na OŠ Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli z Javornika.

Šolarji pri predmetu spoznavanje narave in družbe, v prometnih krožkih in pri opravljanju kolesarskega izpita spoznavajo in osvojijo pomen prometnih znakov in prometne predpise. Vse šole imajo organizirane tečaje za opravljanje kolesarskega izpita in otrok do 15. leta starosti se ne sme voziti s kolesom po prometnih cestah, če nima opravljenega kolesarskega izpita. Miličniki in pionirji prometniki preverjajo potrdila o opravljenem kolesarskem izpitu, zato jih morajo učenci osnovnih šol nositi s seboj.

Prometne poti še daleč niso zavarovane tako, da bi zagotavljale povsem varno pot v šolo. Vsak učenec pa mora skrbeti tudi za to, da se ne bo izpostavljaval nevarnostim, kajti za večino nesreč v prometu je značilno, da bi se jih lahko izognili, če bi se držali predpisov in navodil. Šola in vrtec pri tem naredita veliko, ne moreta pa vsakega učenca voditi za roko od doma do šole in nazaj.

VABILO NA RAZGOVOR

Vabimo vse udeležence ZLETA SVOBOD iz leta 1935 in tudi vse, ki so kot organizatorji sodelovali pri organizaciji in izvedbi velike kovinarske stavke, da se v četrtek, 5. septembra ob 19. uri udeležijo razgovora, ki bo v Delavskem domu Julke in Albina Pibernika na Javorniku.

Uvodni besedi Vencija Perka, nekdanjega glavnega zaupnika SMRJ bo sledila razprava.

Pričakujemo, da bodo udeleženci razgovora s svojimi prispevki v razpravi prispevali delež k osvetlitvi manj znanih dogodkov iz tega obdobja.

Krajevna skupnost
Edi Giorgioni Javornik
Koroška Bela
Druženopolitične organizacije

REPERTOAR ZA SEZONO 1985/86

Bertolt BRECHT: MALOMEŠČANSKA SVATBA (komedija)

Brechtova MALOMEŠČANSKA SVATBA sodi med najbolj humorne in komedijske Brechtove igre. Nastala je v Brechtovem predemigracijskem obdobju in s svojo zgodbo razgalja normalni svet nemškega malomeščanstva, ki postane kasneje oporišče nemškega nacionalizma. Naša uprizoritev bo prva odrska postavitve tega znamenitega Brechtovega dela na Slovenskem.

Janez POVŠE: CELJSKE JEČE

Povšetove CELJSKE JEČE so nov dramski poskus na temo, ki že od Jurčiča naprej vznemirja in zaposluje slovenske dramske avtorje (Otona Župančiča, Antona Novačana, Bratka Krefta, Frančka Rudolfa in druge). Janez Povše v svojem delu razkriva pravno-sodno ozadje umora Veronike Deseniške — toda s kritičnim odnosom do našega moderne časa, v katerem so oblastništvo, nasilje in strah postali bistvo politike. V našem gledališču bo Povšetova igra doživela KRSTNO UPRIZORITEV.

Robert THOMAS: OSEM ŽENSK (kriminalka)

Zanimiva in napeta kriminalka s presenetljivim koncem, ki ga seveda ne smemo povedati. Povemo lahko le, da se zgodba dogaja v družinski vili, v kateri živi osem žensk. Ob umoru, ki se zgodi v tej vili, pa se začne razpletati in razkrivati značaji vseh teh žensk in njihovo skrito, drugo življenje, drugi jaz. Delu ne manjka humorja in seveda prave psihološke napetosti.

Te tri predstave bomo naštudirali z igralsko družino GLEDALIŠČA »TONE ČUFAR«. V redni abonma pa bomo vključili še TRI gostujoče predstave amaterskih ali profesio-

nalnih gledališč. Za redne abonente GTC bo v tej sezoni ŠEST GLEDALIŠKIH PREDSTAV.

ABONMAJSKI POGOJI:

Ob koncu sezone 1984/85 smo med gledalci našega gledališča izvedli anketo. Večina anketiranih je izrazila željo, da bi bile gledališke predstave predvsem ob sobotah in nedeljah ter ob petkih. Nekateri pa si želijo tudi zgodnejši začetek predstav.

Zato smo se letos odločili za naslednje ABONMAJE:

ABONMA PREMIERSKI — ob sobotah ob 19.30,

ABONMA I, II, III — ob petkih ob 19.30

ABONMA IV — ob petkih ob 17.30.

Posebno opozarjamo na ABONMA IV, ki je namenjen upokojevcem in tistim gledalcem, ki jim je večerna ura obiska gledališke predstave prepozna.

DIJAKI, ŠTUDENTI in UPOKOJENCI imajo ob vpisu popust.

ABONMAJE LAHKO PLAČATE V TREH OBROKIH: prvega ob vpisu abonmaja, drugega do 31. decembra 1985, tretjega do 1. marca 1986.

VPISOVANJE ABONMAJEV:

Vsak dan, razen sobote, od 9. do 30. septembra in od 1. do 5. oktobra

v pisarni gledališča od 10. do 12. ure. Ob SREDAH in ČETRTHIH pa še popoldne od 16. do 17. ure.

Vse informacije lahko dobite osebno ali po telefonu štev. 81-260. VABLJENI!

TUDI NA MLADINO NISMO POZABILI. Za odrasčajočo mladino pripravljamo predstavo, ki nosi naslov MI, VRABČKI. Predstavo pod vodstvom igralka ALJE TKAČEVE pripravljajo mladi z Jesenice in bližnje okolice. Sami pišejo tekst, sami ga bodo igrali, sami si bodo domislili scensko-kostumsko in režijsko za snovo predstave.

ZA NAJMLAJŠE pripravljamo lutkovno igrsko TRIJE SNEŽAKI. Prav tako bomo tudi v letošnji sezoni nadaljevali z NAŠO — VAŠO MATINEJO.

Iz lanske sezone pa bomo še ponavljali: F. Dürrenmatt: FIZIKI, F. Prešeren: KRST PRI SAVICI in A. Smole: VARH ter obe monodrami, B. B. Baranovičeve: GERMAINE IN PES in B. Hofmana MOŽ BREZ OBRAZA.

GLEDALIŠČE
»TONE ČUFAR«
JESENICE

NOVE ZAPOVEDI

Spoštuj svoje zveze in poznanstva, da boš dobil službo, stanovanje in barvni televizor na kredit.

Ne omenjaj malomarno in po nepotrebnem konkretnih imen nekaterih, ki ti lahko še prav pridejo.

Varuj se napuha, če nimaš vplivnih sorodnikov.

Ne želi si bližnjega žene, saj te ima že tvoja lastna pod copato.

boter

CSUI JESENICE RAZPISUJE V ŠOLSKEM LETU 85/86 NASLEDNJE TEČAJE:

1. nemški jezik I., II. in III. stopnje (intenzivna metoda),
2. angleški jezik I., II. in III. stopnje (intenzivna metoda),
3. tečaj za mikroracionalnik »COMMODORE«.

Prijavite se lahko v enoti za izobraževanje ob delu (tel. štev. 3567).

Živim in pišem

KORAB

EDO TORKAR

Kak ja ljubljū čuda drev-
nih slov
Miliy volšebnij golos tišine
Moe edino blago Korablje
modrine
Slavljanske duše nosit zla-
tni kov
Rade Tomić: Poet v južnih
gorah

Potem ko sem na trajektu med Re-
ko in Dubrovnikom obujal (a ne
obudil) spomine na čase, ko sem se
poskušal v morjeplovbi; ko sem na
planini Volujak prespal noč v travi
pod skalo (za vzglavje sem imel na-
hrbtljak, za odejo pa nebo, na gosto
posuto z drobtinami zvezd); ko sem
se naslednji dan kopal v Trnovač-
kem jezeru pod Magličem (in potem
zadremuckal na bregu in si maloda-
ne nakopal sončarico), potem ko
sem se izgubil v Peručici (zadnjem
evropskem pragozdu, kakor zatrjuje-
jo) in se po dolgih urah plezanja čez
strohnela debla stoletnih dreves za-
plezal v prepadu, ki ni bil vrisan na
karti, potem ko sem (še nekoliko kle-
cavih kolen) le nekako izplezal in se
prikotalil v kanjon Sutjeske in od
tam peš na Tjentište — po vsem tem
sem se zdel sam sebi ravno prav ku-
han in pečen, presojen in osmoljen
za vzpon na Korab.

In potem ko sem se še in še cijazil
z vlaki in avtobusi, preden sem se iz
Bosne pricijazil v Makedonijo; po-
tem ko sem si v Tetovu ogledoval
dekleta na korzu in prenočil v hote-
lu, ki je premogel eno samo kopalni-

co (in še ta je bila zaklenjena); po-
tem ko sem se zjutraj odpeljal na Po-
povo šapko in se še isti dan povzpел
na tri najvišje šarplaninske vrhove,
Titov vrh, Turčin in Bakrdan — po
vsem tem sem nazadnje v daljavi le
ugledal tudi vrhove Koraba, drzne
in mogočne, v sinje meglice zapre-
dene.

In potem sem hodil in hodil in ho-
dil po brezkončnih pašnikih, mimo
jezer in pastirskih stanov, kjer so se
vame zaganjali psi, in tudi nasled-
nji dan sem hodil in hodil in hodil
— a Korab se mi je le malo približal,
še zmeraj je bil ves zapreden v sinj-
kaste meglice, lep in nestvaren kot
fatamorgana v puščavi.

Potem, tretji dan, so me dohiteli
pastirji, ki so bili namenjeni v pod-
korabske gozdove po drva, naložili
so me na konja, (nevajen ježe sem si
dodobra ožulil stegna na tovrnem
sedlu) in me odložili prav pod vzhod-
jem gore. A komaj sem spet vzel pot
pod noge, me je ustavila trojica do
zob oboroženih vojakov in ker se ni-
sem mogel izkazati z dovoljenjem za
gibanje v obmejnem pasu, so mi sve-
tovali naj si ga priskrbim na občini
v Gostivaru, Korab da bo prav goto-
vo počakal name še kak dan ali dva.

Dovoljenja nisem dobil niti nisem
šel v Gostivar ponj in Korab še zdaj
čaka in me bo čakal vse dotlej, do-
kter se ne bodo z njega umaknili vo-
jaki — tako tisti z rdečo zvezdo ka-
kor tudi oni z dvoglavim orlom na
kapah.

ZA MEDICINSKE APARATURE SO DAROVALI:

V mesecu avgustu so za MEDICINSKE APARATURE v jeseniški
bolnici darovali:

KK SZDL Javornik-Koroška Bela — namesto venca za pokojnega
Aloja Tišova — 4.000 din;

Stanovalci in sosedje Mladinske ulice in ulice Otmarja Novaka —
namesto venca za pokojnega Aloja Tišova — 7.500 din;

Anton ZALOKAR, Hrušica 65 — namesto venca za pokojnega bra-
ta Miha Zalokarja — 3.000 din;

Malči in Ivan PUCIČ, Javorniško nabrežje 3 — prispevek
10.000 din;

ŽG TOZD za promet Jesenice — prispevek delavcev od osebnih
dohodkov za mesec julij — 46.900 din;

Oto GERDEJ, Viktorja Svetina 14, Jesenice — prispevek sodelav-
cev iz OTK — HVB v spomin na mamu Pavlo Gerdej — 4.000 din;

Oto GERDEJ, Viktorja Svetina 14, Jesenice — sostanovalci v blo-
ku Viktorja Svetina 14 na Koroški Beli v spomin na Pavlo Gerdej —
8.000 din;

Bibijana KOŠELNIK, Titova 76, Jesenice — namesto cvetja na
grob pokojne Pavle Gerdej s Koroške Bele — 1.050 din;

Lojze SAVINŠEK, Cesta 4. julija 129/C, Krško — prispevek
5.000 din;

Železarna Jesenice — odstopljeni avtorski honorar za prispevke v
29. števil. Železarja od SKUD Triglav Nagold — 690 din;

Jožica ŠPEC, Elan Begunje na Gorenjskem — TOZD skladišče
športnega orodja — namesto venca za pokojnega Vinka Župana iz Za-
breznice — 3.000 din;

OO sindikata ŽJ — TOZD Vzdrževanje — namesto venca za po-
kojnega Franca ŽVABA — 4.000 din;

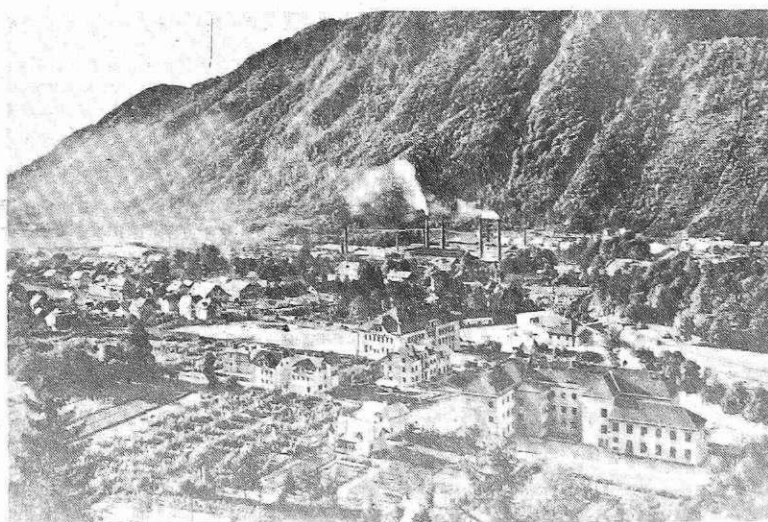
Namesto cvetja na grob pokojnemu Silvu MATELIČU poklanjajo
prijatelji s Planine pod Golico: Jeka Čeh, Vinko Čučnik, inž. Emil Go-
lob, Cveto Jakelj, Ivan Jeraj, Anton Klinar, Joža Klinar, Tone Lasnig,
Anton Matoh, Viktor Nahtigal, Aco Petrovič, Marjan Stare in Bogomir
Tušar — 13.000 din.

Do 31. avgusta znaša vsota vseh zbranih prispevkov 1.021.417 di-
narjev. Delavci Bolnice Jesenice in uredništvo Železarja se zahvaljuje-
mo za prispevke!

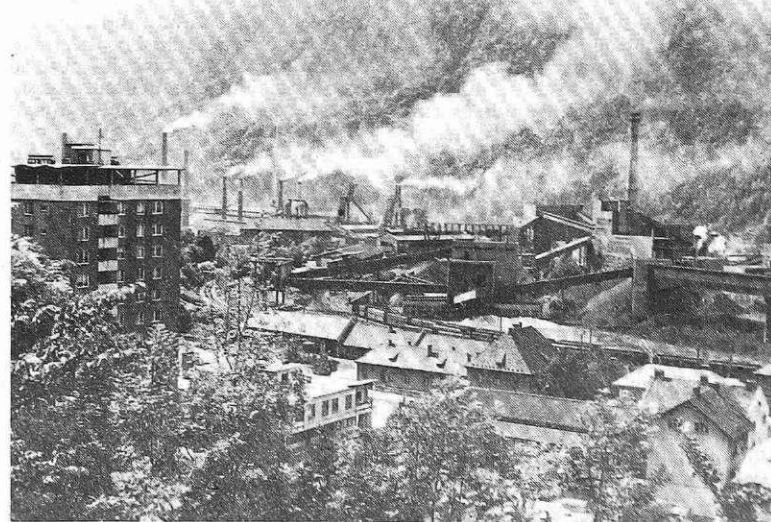
Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na
grob pokojnih ali namesto drugih volil, čestitk in podobno nakažite na
račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, štev. 51530-603-31205, z na-
vedbo: »namesto venca za tega in tega...«, darila in podobno.«

GALERIJA ČEVDR

V galeriji ČEVDR je odprta
prodajna razstava slik aka-
demskega slikarja Petra Ada-
miča, in sicer vsak dan razen
ponedeljkov. Od 3. septembra
naprej je galerija odprta od 17.
do 19. ure.

Jesenice nekoč... in danes (foto I. Kučina)

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Branko GRADIŠNIK: *Leta*. Založba Borec 1985.

Avtor je za filmski scenarij *Leta* odločitev dobil puljsko Zlato areno. Filma — narejen je po motivih tega romana — nisem videl; njegov uspeh sem pripisoval tematiki. Zdaj, ko sem prebral roman, se nagradi ne čudim, moral pa bi priznati še to: zaradi nekakšnih predsodkov se mi Gradišnikove proze doslej ni dalo brati. Po avtorju *Leta* niso roman, pač pa »družinska kronika«. Tako piše na ščitnem ovitku. Kar zdaj sledi, so moji lastni občutki.

Najprej bi rekel, da so *Leta* najbrž vseeno roman, in sicer eden boljših. Nisem kompetenten za to, da bi delil pohvale, vendar moram reči, da so podoben vtis (kot *Leta*) name napravili samo še nekateri angleški romani, recimo Greenovi. *Leta* so napisana precizno, stvarno, z jasno predstavo o dogajanju. Avtor nam vse skozi pripoveduje le o dogodkih, ki skrivajo v sebi globljo pomenljivost: to je tisto, kar daje delu čustveno razsežnost. Še druge vrline Gradišnikovega sloga: čut za mero, vednost o tem, kako stvari v resnici potekajo; intenzivnost, ki ne pojenja in ki se začuda družji z lahkotno samoumevnostjo tona.

Int kako je s tematiko, o kateri sem menil, da je *Letom* odločitev (filma) prinesla Zlato areno? V ozadju sta I. svetovna vojna in NOB, v tisti vroči predzgodovini, iz katere raste kriza romana, pa je kominform. V jedru so opisani študentski nemiri (zasedba Filozofske fakultete); v ta sklop nekako sodi še narkomanija, pa uporaba psihiatrije v represivne namene. Ko sem že omenil to nesrečno represivno psihiatrijo, moram dodati: v tem romanu nanese tako, da je psihiater, ki naj bi izvajal pritisk nad enim izmed junakov (Jernejem Zgoncem) konec koncev čisto v redu človek: prav v tej točki se represija ni uresničila.

Zdaj sem torej že omenil enega izmed dveh bratov Zgoncev, ki sta junaka in hkrati pripovedovalca te »kronike«; drugi je Peter, tri leta mlajši od Jerneja, vendar družbeno bolj prilagojen in tudi bolj uspešen. Zgodba, ki nam jo pripoveduje Peter, se začne s pomenljivim namigom: pripravil se nam je razkriti, »kako je postal morilec«. Torej kot v kakšnem dobro napisanem akcijskem romanu? Vendar v osrednjem delu knjige — tu je pripovedovalec starejši brat Jernej — malce pozabimo na napovedano razkritje: v tistem trenutku nas bolj zanima, kako se bo razpletla Jernejeva vpletenost v študentske nemire.

Brata sta si kajpak precej različna, prav v tem je čar zamisliti. Posledica tega je, da pride do nekakšne dvojne optike. Slika, ki končno zaživi pred nami, je zato malce premanjena, pa čeprav se na ravni dejstev in okoliščin vse ujema.

Brata sta kajpak upornika: upornika proti očetu, proti vsemu, kar oče zanju predstavlja? Končno je postal upornik tudi tisti, sprva prilagojeni Peter. Podžgala ga je slutnja, da je v predzgodovini (dogodki okrog kominforma) oče zakrivil materino smrt. Oče je bil star borec, zdaj je še vedno naši stvarnosti potreben funkcionar, zato se stvar zdi toliko bolj nerodna. Kako je mogel razmeroma mladi avtor tako odkrito spregovoriti o teh rečeh? Kako to, da mu je bilo dovoljeno govoriti? Je bil pripuščen k besedi prav zaradi visoke ravni te izpovedi? Ampak za kakšno visoko raven gre pri tem — za splošno človeško (torej »zrelostno«), za etično ali estetsko? Za vsem tem so desetletja avantgardizma, mladostnih izpadov, objestnosti »vsega site zlate mladine«, tu pred nami je zdaj uselina. Ne gre le za upornišvo Petra in Jerneja, končno tudi avtorja, ampak za uporniško generacijo. Omenjeni posamezniki so bili takorekoč čisto zraven, ko se je dogajalo.

Tudi za pripovedovano tehniko te »kronike« bi lahko rekel, da je delo generacij. Avtorju pretikanje v razne časovne izseke ne dela težav, očitno mu tudi ni bilo do tega, da bi uporabljal preskušene Hemingwayevske prijeme, ki jih sicer uporablja jo mnogi (tudi naši) avtorji napol trivialnih romanov. Vsaj toliko pretanjen in dognan je, kot eden začetnikov te tehnike Aldous Huxley. Po domače povedano gre za to: vedno, ko avtor »menjuje prizorišče«, brez vseh razlag in brez grafičnih pripomočkov, zlahka uganemo, kje smo ta hip. — Na Huxleya me je kajpak spomnilo še nekaj: uporaba kontrapunkta smrti: obscenost, ki pa pri Gradišniku ne izvenja pohujšujoče niti izzivalno.

Roman — žal še vedno vztrajam pri tej oznaki — je gibanje. Gibanje naprej? Iz teme k luči? Če gre za glavnega junaka in pripovedovalca, potem to drži. (Konec koncev se izkaže, da je to vendarle Jernej: on je uporabil informacije in zapiske, ki jih je dobil od brata tudi v Petrovem delu zgodbe). Kajpak gre pri tem za junakovo prečiščenje. Ni me sram povedati, prav to je bilo tisto, kar me je gnilo, pa čeprav se dogaja po prastari shemi, skozi oživiljanje pozabljenih groze (»mladostne travme«).

Po koncu delovne terapije me je bolničar odvedel v ordinacijo. Nisem se upiral. Zakaj ne? Zakaj nisem nadaljeval svojega upornišva? Zakaj se nisem stregel že prejšnji večer?

Odgovor je preprost: bal sem se. Bal sem se elektrošokov. Ti so bili tiste čase pišče de resistance pogovorov med ljubljanskimi tripaši. Tripaši so ljudje, ki hodijo na tripe. To stori tako, da zaužijejo halucinogen LSD. *Leta* 1969 sem bil tudi jaz tripaš.

Zdaj je torej ura enajst. Četrtek, dne 3. junija 1971.

Pred mano sedi zdravnik s sivimi očmi in sivimi zlatki, onstran mize preklada po rokah papirje z mojo anamnezo.

Vzdigne pogled in mi pokima.

On: Dober dan.

Jaz: Dober dan.

On: Bom kar direktno. Kaj naj počnem z vami tu?

Jaz: Nič. Spustite me, ker sem zdrav.

On: Mislite?

Premolk. Zdi se mi, da govoriva kot v sanjah, kjer izrečeš kak stavek in se hkrati zaslišiš, kaj ob njem razmišljaš.

Jaz: Saj nisem nič storil. Oziroma, ravnal sem iz političnega prepričanja. V tem ne more biti nič nenormalnega.

On: Iz prepričanja torej.

Jaz: Ali so budistični menihi blažni?

On: A tisti v Saigonu?

Jaz: Ja.

On: Ne. Samosežig je v tistih krajih tradicionalno dejanje.

Jaz: Pri nas se človek torej ne sme sežgati?

On: Ni običajno, in zato je sumljivo.

Premolk.

Jaz: Kaj pa gladovna stavka? K tej so se zatekali predvojni komunisti.

On: Stvar prepričanja.

Jaz: Torej lahko začnem gladovno stavko?

On: Lahko, če je stvar prepričanja.

Jaz: Kako boste vedeli?

On: Iz pogovora.

Jaz: A h Kardelju so poslali psihiatra?

On: Ne razumem.

Jaz: V Mitrovici.

On: A on je tudi stavkal?

Jaz: Ja.

On: On je imel partijsko izkaznico. A vi ste član?

Jaz: Ne. Ampak prav to me pooblašča. Danes je položaj ravno obrnjen.

On: A se resno pogovarjava?

Jaz: A niste rekli, da moram v pogovoru izpričati svoje prepričanje?

On: Torej ste nasprotnik komunizma.

Jaz: A je kje kak komunizem?

Premolk.

Začnjal sem uživati v pogovoru, počutil sem se kot samuraj, ki mu roka sama vihti meč, on pa pesni o češnjeh cvetovih.

On: Zakaj razmišljate o češnjeh cvetovih?

To me je pa res presenetilo. Kako more vedeti? Hipnotizer. Ne, kako se že reče tistemu, ki bere misli. Telepat. Seveda, zato je psihiater. Misli bere. Potemtakem so med nami telepati!

In za hip se mi je zatresel stol pod sedalom.

On: Saj ste razmišljali o češnjeh cvetovih, ali ne?

Jaz: Sem. Ampak kako ste vedeli?

On: Preprosto. Gledali ste skozi okno.

Pomignil je ven. O ti Sherlock Holmes! Svet je bil torej le normalen! V okviru je raslo drevo v zapoznelem cvetu. Očitno češnja. Podzavestno sem mogoče spoznal njene cvetove in se potem šele po asociaciji domislil zena.

Zasmejal sem se.

On: Vam je odleglo?

Jaz: Za hip sem mislil, da sem nor. Zdaj se je zasmejal on.

Premolk.

Gledala sva se, nekako neprizadevno, pa vendar ljubeče. Bilo je čudno. Kot da bi se nehoti spogledoval s kako punco na avtobusu.

Jaz: Spustite me.

On: Prosim?

Jaz: Nimate me pravice imeti tu.

On: Tu imam pooblastilo in priloženega je dovolj materiala o vas, da vas pridržimo na podlagi suma.

ODLOMEK IZ KNJIGE

Pomnil mi je nekaj listov.

Na prvem je bila podpisana ciklostirana izjava staršev, skrbnikov ali zakonca, da se strinjajo s pridržanjem otroka, varovanca ali zakonca na opazovanju in po potrebi zdravljenju v tukajšnjem mentalno-higienem zavodu vključno z vsemi posegi kurativne in preventivne narave, ki bi se izkazali za potrebne med potekom opazovanja ali zdravljenja. Podpisan je bil Jože Zgonc.

Jaz: Saj sem polnoleten. Petindvajset let sem star. Ne more biti moj varuh.

On: Berite naprej.

Naslednji listi so bile koptje skrbnega seznama o mojem početju v zadnjih desetih letih. Oče si je očitno že ves čas beležil vsak moj »eksc«.

Odvrgel sem papirje na mizo.

Zoprno je bilo s tem očetom: tako malo sem ga videl, pa tako zelo čutil. Že od zgodnjih let. Pospravi čevlje. Si si umil zobe? Ne igraj se z žlico. Pojej juho, do konca. Ne upij. Si naredil nalogo? Baraba. Jutri greva na lov. Lenuh. Seveda boš šel. Kar zasluži si za kino. Če te še enkrat vidim skakati skozi okno, te premlatim. Hočeš, da ti zvijem roko? Poslušaj, kaj pravi ded! Odkleni!

Vsi ti stavki, ki so bili kratki in obsekani malone v klince, so se ponavljali, da jih nazadnje sploh nisem več slišal, in tako očeta sploh nisem več zaznaval. Bil je nekakšen duh, ki je ropotal po vili, kadar ni bil v službi, na lovu ali v Beogradu (dokler je še hodil v Beograd — okrog leta 1960 je postal nekakšen direktor, letom 1973 pa so ga vtaknili v gospodarsko zbornico). Ampak od časa do časa je pokazal, da je še živ, tako kot zdaj.

Psihiater je pobral papirje, jih poravnal in polistal po njih. Potem me je pogledal, nič več se ni nasmihal. Ko prideš ven, se odseš, je rekel. Lažje kot skakati skozi okno.

Kako se piše? Seveda sem sumil, da je to samo še ena zvijača, s katero si skuša pridobiti moje zaupanje. Ampak vseeno: nihče mi še ni predlagal česa takega. V bistvu je bil predlog pameten. Vsaj videti je bilo tako. Če bi bil psihiater, čigar sive oči so bile zelo ostre, zelo, rekel bi, predirne prav zaradi tega, ker so z izrisanostjo šarenic privabljale sobesednikov pogled, če bi bil torej ta ostrí mož potem še kaj poudarjal, da mi hoče samo pomagati, da je tukaj v moji prid in da ni očetov policaj ali kaj podobnega, ga mogoče sploh ne bi bil poslušal. Tako pa sem se nekako napol brezvoljno in napol pričakujoče prepustil okoliščinam: kar ostal sem »na oprezovanju«, ne da bi se še kaj upiral. Daljših pogovorov nisva več imela, ampak vsako dopoldne je prišel na vizito v mojo sobo (imel sem sam svojo sobo — očetova skrb?) in se zadržal pri meni kakih deset minut v pogovoru.

Pogovori so bili utrjujoči, ker so bili dvoumni. Iste besede so namreč izražale dva različna namena. Na površju je šlo za dokazovanje moje ga duševnega zdravja: prizadeval sem si ga prepričati, da sem normalen in da je bila epizoda na fakulteti politično dejanje, izvedeno s političnimi sredstvi priitiska. Po drugi strani pa sem se trudil zvedeti, kaj naj bi bilo z mano narobe. Tu in tam sta se namena tako spremešala, kot da bi šlo za pravo shizofrenijo.

Jaz: Ali je v arzenalu političnih sredstev izrecno prepovedano posedanje na oknu?

On: Zakaj si si izbral prav to?

Jaz: Ne razumem.

On: Zakaj nisi gladoval, tako kot predvojni komunisti?

Jaz: Saj sem že povedal, da to ni več mogoče.

On: Kako ni mogoče, če pa je tako naredil tvoj kolega?

In povedal mi je o gladovanju B. V., ki so ga sinoči pripeljali v bolnišnico.

Začutil sem trepet v nogah. Čudno: ob novici, da je nekdo ravnal podobno kot jaz, mi je bilo, ko da so se odprla tla pod mano. Zagledal sem praznino, stemnilo se mi je pred očmi, potem pa sem vendar zastisl svoj glas.

A ni ravno to dokaz zame? To, da sva bila dva?

On: Vse na tem svetu se vedno dogaja posamezniku, zapomni si to!

Jaz: Vseeno.

IZBOLJŠATI KVALIFIKACIJSKO IN SPLOŠNO IZOBRAZBENO STRUKTURO ZAPOSLENIH

V petek, 23. avgusta, so se na razširjenem sestanku zbrali predsedniki in tajniki kulturnih društev in organizacij jeseeniške občine skupaj s člani izvršnega odbora Zveze kulturnih organizacij Jesenice, vabilu pa so se odzvali tudi predstavniki Glasbene šole, Delavske univerze in amaterskega gledališča Tone Čufar.

Ob dokaj dobri udeležbi so najprej spregovorili o pripombah na osnutek dolgoročnega programa razvoja kulturnih dejavnosti v občini Jesenice v obdobju 1986—2000 in na osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana Kulturne skupnosti Jesenice za obdobje 1986—1990. Navzoči so v celoti podprli pripombe na oba osnutka, ki jih je v pisni obliki predložil izvršni odbor. V razpravi pa so še posebej izpostavili vprašanje zelo nizke izobrazbene in kvalifikacijske usposobljenosti zaposlenih v jeseeniški občini.

Po popisu prebivalcev leta 1981 je bilo med 14.695 zaposlenimi 439 z visoko izobrazbo ali 2,98 %, 524 ali 3,56 % z višjo, 2.623 ali 17,84 % s srednjo in 665 ali 4,52 % z nižjo izobrazbo. Po kvalifikacijski strukturi pa 1008 ali 6,85 % visokokvalificiranih delavcev, 3.568 ali 24,28 % kvalificiranih delavcev, 4.252 ali 28,93 % polkvalificiranih in 1.616 ali 10,99 % nekvalificiranih delavcev.

Ti podatki nam kažejo, da imamo v jeseeniški občini okroglo 40 % zaposlenih z najnižjo stopnjo strokovne izobrazbe, to je polkvalificiranih in nekvalificiranih delavcev. To pa nedvomno pomeni, da imamo zanesljivo več kot 30 % zaposlenih delavcev z nedokončano osnovno šolo in med njimi prav gotovo nepismene in polpismene. Glede na to, da sta tako srednjeročni kot dolgoročni razvoj jeseeniške občine grajena na pospeševanju prestrukturiranja gospodarstva, družbenih dejavnosti in upravljanja na osnovi sodobnejše tehnologije in znanosti, večji produktivnosti in kvaliteti dela in življenja, je seveda razumljiva planska naloga izboljšati kvalifikacijsko in splošno izobrazbeno strukturo zaposlenosti. To pa je prvenstvena naloga organizacij združenega dela, ki imajo za to celo zakonsko osnovo v zakonu o združenem delu, ki v 178. členu navaja:

»Delavec ima pravico in dolžnost, da vestno in marljivo opravlja zaupana mu dela in naloge ter da nenehno izpopolnjuje svoje znanje, zmoglosti in delovne spretnosti, da bi čim uspešneje opravljal določena dela in izpolnjeval naloge, kakor tudi dolžnosti spoštovati določeno delovno disciplino. Za neizpolnjevanje svojih dolžnosti iz tega člena je delavec odgovoren v skladu s tem zakonom.«

Ob vsem tem nekoliko preseneča, da organizacije združenega dela kljub tako porazni izobrazbeni in kvalifikacijski strukturi zaposlenih doslej, ne le da niso izrazile nikakršnih pripomb na planske dokumente občine, predvsem pa na razvoj vzgoje in izobraževanja in kulture, ampak niti same ne vključujejo teh nalog v svoje planske dokumente. Ni

dovolj samo ugotovitev stanja, temveč bi morali v planskih dokumentih predvideti tudi oblike in metode, kako v najkrajšem času izboljšati sedanjost izobrazbeno in kvalifikacijsko strukturo zaposlenih. To seveda ne bi smela biti samo politična akcija, ampak bi ta naloga morala postati sestavni del poslovne politike posamezne organizacije združenega dela, saj jih ne nazadnje k temu sili sam zakon o združenem delu.

Taka izredno slaba kvalifikacijska in izobrazbena struktura zaposlenih v občini pa tudi kulturnim društvom in organizacijam narekuje, da v svojih letnih, srednjeročnih in dolgoročnih delovnih programih posebno pozornost namenijo kontinuirani in sistematični kulturni in estetski vzgoji delovnih ljudi in občanov. Prav tako pa si bodo morali prizadevati za uveljavljanje celovitosti kulture pri družbenem in osebnostnem delovanju človeka. Pri uresničevanju tega pa se bodo morala kulturna društva in organizacije, bolj kot doslej, tudi programsko povezovati in iskati pomoč pri jeseeniški delavski univerzi, občinski knjižnici in vzgojnoizobraževalnih organizacijah. Kulturna društva in organizacije bodo s svojimi programi morala zagotavljati alternativne in ustvarjalne oblike izkoriščanja prostega časa delovnih ljudi in občanov, kar bo mnogo bolj kot doslej morala postati tudi trajna naloga predvsem osnovnih organizacij zveze sindikatov v organizacijah združenega dela.

Na razširjenem sestanku so v celoti podprli tudi pripombo, ki se nanaša na vzdrževanje kulturnih domov in prostorov v občini in ureditev njihovega statusa. Že v začetku novega srednjeročnega obdobja je potrebno uveljaviti amortizacijo in celovito urediti status kulturnih domov in prostorov.

Precej pozornosti so na razširjenem sestanku namenili tudi oblikovanju srednjeročnih in letnih planov kulturnih društev in organizacij. Sprejeli so nove osnove za sestavo teh dokumentov in rokovnik, do kdaj morajo biti posamezne faze načrtovanja zaključene. Vodstvom kulturnih društev in organizacij so tudi priporočili, da naj se pred oblikovanjem svojih planskih dokumentov seznanim z gradivom za razpravo na sejo centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije o kulturi in s petnajsto sejo centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, na kateri so govorili o sodobni kulturni politiki zveze komunistov. Dogovorili so se tudi, da se v sredini novembra ponovno srečajo predsedniki in tajniki kulturnih društev in organizacij zaradi usklajevanja letnih in srednjeročnih programov dela.

RAZSTAVA V HOTELU GRAJSKI DVOR

V hotelu Grajski dvor razstavlja avstrijski slikar PETER LINDER krajine, portrete, tihožitja in fugalne kompozicije. Razstava bo odprta od 6. do 27. septembra. Otvoritev razstave bo 6. septembra ob 18. uri. Vabljeni!

GLASBENI VEČERI V MARKOVI CERKVI — VRBA 1985

Glasbena mladina Jesenice bo tudi letos organizirala cikel koncertov v cerkvi sv. Marka v Vrbi. Zaradi podobnih prireditve, ki so bile v poletnih mesecih na Bledu in v Radovljici, so organizatorji letošnje termine pomaknili v september.

Od 6. do 28. septembra se bodo v Vrbi zvrstili naslednji zanimivi in kvalitetni koncerti:

- petek, 6. septembra, ob 20. uri: mešani komorni zbor ROSA iz Prage;
- sobota, 14. septembra, ob 20. uri: Tomaž Lorenz, violina; Igor Saje, kitara; Erno Sebastian, harmonika;
- sobota, 21. septembra, ob 20. uri: Trobilni trio — Stanko Pražnik, trobenta; Jože Kocijančič, horn; Božidar Lotrič, pozavna;
- sobota, 28. septembra, ob 20. uri: Pavla Uršič, harfa.

Vstopnice po 150 din bodo v prodaji pol ure pred vsakim koncertom.

V današnjem zapisu predstavljamo mešani komorni zbor ROSA iz Prage, ki bo ta petek nastopil na otvoritvenem koncertu.

Zbor ROSA iz Prage je bil ustanovljen leta 1970 in deluje v okviru Srednječeskega muzeja v Roztoky blizu Prage. Muzej mu nudi tudi vse pogoje za uspešno delovanje, za strokovno delo z zborom pa so zadolženi kar trije strokovnjaki: Miriam Nemcová kot umetniški vodja, Olga Ježková kot zborovodkinja, Hedvika Wysocká pa je odgovorna za izobrazbo glasu.

Zbor sodeluje na mnogih festivalih in tekmovanjih in sodi v vrh čeških ljubiteljskih zborov.

Njihov program sestavljajo češke vokalne skladbe od 13. stoletja dalje do sodobnih stvaritev. V programu pa imajo tudi dela italijanskih, nizozemskih, francoskih, angleških, poljskih, ruskih in sovjetskih mojstrov.

Nasvidenje v Markovi cerkvi v Vrbi!

Glasbena mladina Jesenice

ZDRAVJE OTROKOVIH ZOB JE V ROKAH STARŠEV

DR. ALENKA MENCINGER

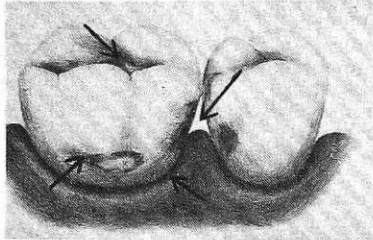
Zobna gniloba — velika nevarnost!

Vrsto let že ugotavljamo, da je obolenost naših otrok za zobno gnilobo zelo velika. Pregledi iz leta v leto kažejo, da je 97 % otrok prizadela zobna gniloba. Ta odstotek prizadetih zob ostaja pri naših otrocih kljub vedno večji skrbi za sanacijo, to je zdravljenje prizadetih zob — isti, ker nastajajo iz leta v leto v otrokovih ustih vedno novi gnilobni procesi.

Poročila s svetovnih zdravstvenih kongresov ugotavljajo, da v številnih evropskih deželah upada bolezen gnitja zob pri otrocih. Zadnji svetovni zobozdravstveni kongres je dal podatek, da so dosegli v 15 deželah Evrope redukcijo, to je znižanje nastanka gnilobnih procesov pri otrocih za 60—70 %. To je podatek, nad katerim se je vredno zamisliti in vprašati, zakaj tak padec obolenosti v teh deželah, zakaj ne nastajajo novi gnilobni procesi v otrokovih ustih v tolikšni meri kot pri nas. Odgovor imamo: razvite, napredne dežele se niso zadovoljile samo s tem, da so hitro mašile vsako na novo nastalo luknjo v zobeh, pač pa so uvedli preventivne ukrepe, to so ukrepi, ki preprečujejo, da bi do novih gnilobnih procesov sploh prišlo.

Otroke vzgajajo starši, vzgojitelji, učitelji — družba. Dojeti moramo, da smo prav vsi zadolženi za to, da otroku privzgojimo navade za ohranitev zdravja njegovih zob in to že v času, ko otroku zraste prvi mlečni zob in se še ne zaveda samega sebe.

Prvi in najpomembnejši vzgojitelj otroku so brez dvoma starši, saj so z njim vsak dan v stiku, zato lahko naredijo za zdravje otrokovih zob mnogo več kot zobozdravnik. Starši lahko otroku ohranijo zdrav zob, zobozdravnik pa lahko le popravi načet zob, ali ga celo izdere, kar pomeni trajno invalidnost. Iz svoje prakse v ordinaciji, iz vprašanj na predavanjih staršem, iz osebnih pogovorov, lahko trdim, da so starši pripravljeni sodelovati pri ukrepih za ohranitev zdravih zob svojih otrok, da pa je za neizvajanje le-teh kriva nevednost oziroma nepoučenost staršev. V nekaj zaporednih člankih vas bom seznanila z zobno gnilobo — kaj je, kako nastane, kdaj in kaj lahko naredite, da preprečite nastanek zobne gnilobe na zobeh vašega otroka.

Kaj je zobna gniloba?

Zobna gniloba ali karies ni nekaj novega; bolezen obstaja, odkar obstaja človeštvo. Vendar je bila včasih razmeroma redka. Ko je človek spremenil način pripravljanja hrane od domačega načina (groba hrana) v industrijsko predelavo hrane (mehka hrana), se je začelo močno dvigovati število gnilih zob. Zlasti močno se je razširilo obolenje, ko smo začeli izdelovati in uporabljati industrijski sladkor. Zobna gniloba je postala najbolj razširjena bolezen, saj je zajela vse ljudi. Kar pogledamo! Dvig standarda ni v prid našim zobem, saj smo oboleni za zobno gnilobo vsi. Med nami ni človeka, ki ne bi imel plombiranih zob!

Kako nastane zobna gniloba?

Naši zobje večkrat na dan žvečijo hrano. Na zobeh, med zobmi, med zobmi in dlesnijo ostajajo ostanke hrane. Nastaja zobna obloga ali plak. Zobna obloga je bela, mehka, smrdeča masa, ki je tesno prilepljena na površino zoba. Lepo jo vidimo s prostim očesom, čeprav je bele barve in navidezno ne kvari izgleda zob, pač pa močno smrdi iz naših ust. Ko govorimo, imamo občutek »kosmatih zob«. Ker pa je mehka, jo lahko odstranimo.

Pod mikroskopom vidimo, da je zobna obloga sestavljena iz ostankev hrane, slin in številnih bakte-

rij. V ustni votlini se namreč vedno nahajajo bakterije in gljivice. Te se hitro naselijo v ostanke hrane na zobeh in se eksplozivno razmnožujejo, saj imajo v oblogi ugodne življenjske pogoje: hrano, vlago, toploto, temo itd. V 1 mg mokre obloge, to je obloga na enem zobu, naštejejo 7 mi-

lijonov bakterij. Na žlici, s katero smo jedli in na kateri so ostanke hrane, se dogaja podobno. Bakterije razgrajujejo ostanke hrane in da žlica ne bi smrdela, ko bomo z njo prihodnjič jedli, jo takoj po jedi operemo, kot tudi ostalo posodo. To so nam privzgojile že stare mame. Priznajmo pa si, da tega ne naredimo s svojimi zobmi. Da moramo po jedi odstraniti ostanke hrane s posode, smo že navajeni, da pa je potrebno po vsaki jedi umiti oziroma odstraniti ostanke hrane tudi z naših zob, tega ne naredimo niti pri sebi niti tako ne vzgajamo otrok.

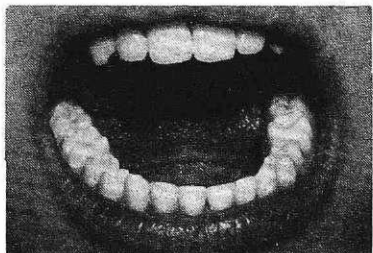
Glavna hrana številnim plak-bakterijam v ustih je sahara ali industrijski sladkor, ki prihaja v usta z obroki hrane. Plak-bakterije razgra-

dijo sladkor v kislino, ki trdo zobno tkivo razgradi oziroma razapni, to se dogaja, ko kislota v oblogi doseže kritično točko. Pri večkrat na dan zaužiti sladkariji pride do kritične kislosti, že v nekaj tednih pa lahko pričakujemo tolikšen razpad zobnega tkiva, da ga že vidimo s prostim očesom — nastaja zobna gniloba. Pri otrocih, ki še nimajo zrelih zob, to je, še nimajo dokončno kalciniranega trdnega zobnega tkiva, je ta proces razgradnje oziroma nastanek zobne gnilobe še hitrejši.

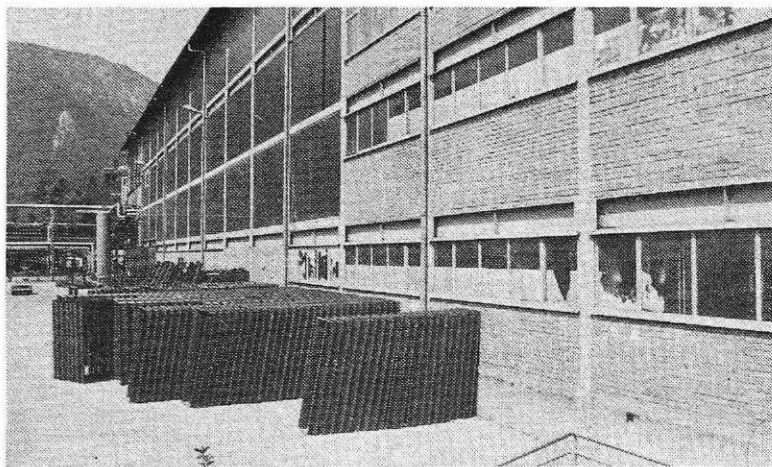
Sprva pride do tako imenovane akutne faze zobne gnilobe, ki se kaže z bolečino, vročino, oteklino, neprespanimi nočmi. Po določenem času preide ta faza v kronično obliko. Zob le od časa do časa povzroča bolečino ali oteklino. Tak nezdravljen zob pa ostane žarišče bakterij, ki od časa do časa prehajajo v kri in povzročajo obolenje srca, ledvic, revmatsko obolenje itd. — glej sliko!

Zdravi in lepi zobje so pogoj za telesno zdravje človeka. Še več! Nasmeh je lep samo z zdravimi zobmi, ki nam dajejo tudi estetski videz in samozavest. Torej so zdravi in lepi zobje pogoj za psihično zdravje človeka. Niso redki primerni otrok v

naših ordinacijah, ko se pri 14 letih pogledajo v ogledalo in zavejo svoje- ga slabega izgleda zaradi razpadajo- čih zob. Tak otrok se »potegne vase«, smejejo družbo svojih vrstnikov gle- da od daleč, pride do kompleksa manjvrednosti in hudih psihičnih motenj.

Zobna gniloba ni podedovano obolenje, kot nekateri mislijo, podedovana je le oblika, velikost zob, boljša oziroma slabša kalciniranost zob. Naš malomarni odnos do zob pa bo načel še tako dobro kalciniran zob. V vzgojo otrok v zdrave navade za zobe lahko znižamo zobno gnilobo pri mlečnih zobeh za 50—80 %, pri stalnih zobeh pa za 45—50 %. Vzgoja pa se začne že od rojstva. Še vedno velja staršev pregovor »Česar se Janezek ni naučil, Janez ne zna!«. Za izvajanje preventivnih ukrepov niso potrebna velika sredstva, pač pa je potrebno veliko volje in vztrajnosti. Uspeh pa ni viden danes, ampak šele po nekaj letih, ko se bo otrok zavedal samega sebe in se nam nasmel. Nasmeh pa je lep samo z zdravimi zobmi. Takrat bomo vedeli, da smo kot starši dovolj storili za otroka v času, ko se še ni zavedal samega sebe.

(foto S. Kokalj)

RAZPORED PRVENSTVA ŽELEZARNE V BALINANJU ZA LETO 1985

- I. skupina v sredo, 4. septembra, ob 15,30: 1. Jeklovlek, 2. Vzdrževanje, 3. Žičarna, 4. KSI.
 - II. skupina — v četrtek, 5. septembra, ob 15,30: 1. Valjarna debele pločevine, 2. Jeklarna, 3. Valjarna blumingštel, 4. Livarna.
 - III. skupina — v ponedeljek, 9. septembra, ob 15,30: 1. Plavž, 2. ETN, 3. Transport, 4. Hladna valjarna Bela.
 - IV. skupina — v sredo, 11. septembra, ob 15,30: 1. Energetika, 2. Elektrode, 3. Strojne delavnice.
- Prvo polfinale bo v četrtek, 12. septembra, ob 15,30: prvi iz I. in III. skupine; drugi iz II. in IV. skupine.
- Drugo polfinale bo v ponedeljek, 16. septembra, ob 15,30: prvi iz II. in IV. skupine; drugi iz I. in III. skupine.
- Iz vsake polfinalne skupine igra po dve TOZD oziroma delov. skupnosti v torek, 17. septembra, ob 15,30.
- SKLEP referentov na žrebanju 29. avgusta: Igra se do 9 dobljenih točk oziroma eno uro. Po preteku ene ure zmaga tisti, ki ima več točk. V primeru neodločenega rezultata se igra po pravilih BZS.

ŠESTNAJSTEGA POHODA NA TRIGLAV SE JE UDELEŽILO 551 ŽELEZARJEV IN PREDELOVALCEV

To je bil tudi šesti pohod Janeza Jenka, umrlega rekreatorja naše Železarne, ki ima velike zaslugе za uvedbo množičnih planinskih pohodov, ki so najbolj množična športno-rekreativna dejavnost delavcev SOZD SZ.

V dneh od 31. avgusta do 1. septembra se je množica železarjev in predelovalcev povzpela do izhodiščnih postojank. 180 jeseniških železarjev se je preko doline Zadnjice povzpelo do planinskega doma Dolci, kjer so prenočili. Železarji iz Raven na Koroškem, bilo jih je 147, so se preko Pokljuke in Vodnikovskega doma povzpeli do Planike, isto pot je izbralo tudi 54 železarjev iz Stor in 32 delavcev iz Žične Celje. 23 delavcev Metalurškega inštituta iz Ljubljane je to svoje potovanje začelo že v petek, na Konjskem sedlu pa so zavili desno na Kredarico, kjer so prenočili. Tretja skupina, 34 udeležencev iz DO Veriga Lesce, 30 iz Plamena Kropa in 30 iz Tovila iz Ljubljane, se je preko doline Kota povzpela do Staničeve koče, kjer so prenočili. Skupno z vodniki in pevci nas je bilo 551.

V vseh postojankah, kjer so prenočili udeleženci pohoda, so tako v upravnih Planinskih društev kot tudi oskrbniki imeli razumevanje za naš pohod, čeprav je v teh poletnih mesecih sezona na višku in smo poskrbeli za primerno prenočevanje »v dvojce«. Ob tem lahko dodam, da se je obrestoval obisk skupine organizatorjev iz naše železarne na vseh štirih postojankah, ko smo se dogovorili glede števila udeležencev, ki nameravajo prenočiti v posameznih kočah.

V nedeljo, 1. septembra, nas je kot velikokrat doslej na pohodih pozdravilo lepo sončno poletno jutro. Ob dogovorjeni uri smo se po vseh dostopnih smereh povzpeli na teme našega očaka Triglava. Doslej smo si enajstih segli v roke železarji in predelovalci na našem najvišjem vrhu. Z vrha se nam je ponudil enkratni pogled na verigo vrhov od bohinjskih vršacev, preko zahodnih Julijcev in velikega Kleka v Avstriji ter Karavank, do vrhov Kamniških Alp in koroških gora. Žal je bilo ob napovedani uri na vrhu malo

udeležencev pohoda (ki se vse preveč samovoljno obnašajo in utirajo svoje poti izven dogovorjenih, vendar bo o tem potrebno kritično spregovoriti na srečanju vodnikov, ki bo oktobra v Železarni Store). Zbranim je na vrhu Triglava zapel oktet DPD France Prešeren Žirovnica-Brezica, v imenu IO OOS Železarne Jesenice pa jih je pozdravil vodja pohoda Pavel Dimitrov, ki je poudaril pomen množičnih planinskih pohodov. Pesmi: »Triglav« — Jakoba Aljaža, »Soča«, »V hribih se dela dan« ter »Bodi zdrava domovina« so čarobno izzvenele v širjave triglavskega pogorja. Navzoči so z dolgotrajnim ploskanjem nagrajevali naše pevce, ki poleg bogatega kulturnega poslanstva, ki ga izvajajo v jeseniški in radovljiški občini (imajo 2 do 3 nastope tedensko), z veseljem sodelujejo na taki javni prireditvi, kot je pohod Železarjev na Triglav.

Po kratkem kulturnem programu na »najvišji ravni« je sledil sestop preko Malega Triglava na Kredarico in Planiko. Tu so si udeleženci pohoda zadnjič odpočili in zaužili nekaj osvežujočih pijač, nato pa sestopili v dolino Krme. Izrpane in ožuljene smo z dvema voziloma odpeljali iz zatrepja doline Krme do Kovinarske koče, kjer smo bili deležni malice in osvežujoče pijače. Za prijetno popoldne je poskrbel pihalni orkester Jeseniški železarji sprva s koračnicami, nato so sledile melodije za sprostitve in ples. Ne pozaben je bil pogled na člane pihalnega orkestra, ki so se pred Kovinarsko kočo postavili v krogu, v sredini pa je dirigiral Ivan Knific.

Še enkrat je navzoče v imenu organizatorja pozdravil vodja pohoda. Železarji in predelovalci smo to obliko športne rekreacije vzeli »za svojo«. Kot velikokrat doslej smo tudi na tem pohodu doživeli prijetno sprostitve in si nabrali moči za dobro delo.

S tem pohodom smo v seznam svojih lepih doživetij dodali še eno več. Upam, da se s tem strinjate!

Vodja pohoda
Pavel Dimitrov

Z letošnjega pohoda na Triglav (foto: P. Dimitrov)

PARTIZAN JESENICE					
DRUŠTVO ZA TELESNO VZGOJO IN ŠPORTNO REKREACIJO					
80 LET					
URNIK VADBE OD 9. SEPTEMBRA 1985 V DOMU STANETA BOKALA					
DAN	URA	17 – 18	18 – 19	19 – 20	20 – 21 ³⁰
PONEDELJEK			gimnastika		rekreacija člani
TOREK	cicibanke	pionirke	mladinke		rekreacija članice
SREDA	cicibani	pionirji	mladinci		člani ŽJ
ČETRTEK	cicibanke	pionirke	mladinke		članice ŽJ
PETEK	cicibani	pionirji	mladinci		judo
GIMNASTIKA			vsak dan v COŠ TČUFAR		
JUDO			ponedeljek,sreda,petek		

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 7. septembra, bo sta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: ŠPECERIJA BLEJ, SUPERMARKET UNION, Titova 22, in ROŽCA, samopostrežna trgovina, Bokalova 5/a.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu septembru je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 34. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Pretnar, Kozar, Horvat, Oakland, staja, avarka, zarastek, Rjazan, Zana, Aba, kača, OA, pes, ital, neolitik, red, kna, MK, RK, lon, lat, mig, am, lak, oddaja, laterna, irokez, Aida, og, raja, napoved, jad, Ščap, kas, amini, aj, ola, zar, reta, Morava, Mija, elan, Cigan, Branik, Car, uran, Ail, če.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

6. septembra, amer. barv. komedija NORI KAZNJENCI ob 17. in 19. uri, ob 22. uri premiera hongkonškega barv. kungfu filma BANDIT IZ SHANTUNGA:
7. septembra, franc. barv. erot. film NOVA EMANUELA ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke!
8. septembra, franc. barv. erot. film NOVA EMANUELA ob 17. in 19. uri.
9. septembra, amer. barv. glasb. film BREAKDANCE ob 17. in 19. uri.
10. septembra, amer. barv. erot. zgod. film OKRUTNI KALIGULA ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke!
11. septembra, amer. barv. fant. pust. film 2019 - PO PADCU NEW YORKA ob 17. in 19. uri.
12. septembra ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

6. septembra, franc. barv.erot.film NOVA EMANUELA ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!
7. septembra, hongkonški barv. kung fu film BANDIT IZ SHANTUNGA ob 18. in 20. uri.
8. septembra, hongkonški barv. kung fu film BANDIT IZ SHANTUNGA ob 18. in 20. uri.
9. september, amer. barv. fant. film 2019 - PO PADCU NEW YORKA ob 18. in 20. uri.

10. septembra, amer. barv. fant. film 2019 - PO PADCU NEW YORKA ob 18. in 20. uri.
11. septembra ZAPRTO!
12. septembra, amer. barv. erot. zgod. film OKRUTNI KALIGULA ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!

KINO DOVJE

8. septembra, jap.-angl. barv. vojni film SREČEN BOŽIČ, GOSPOD LAWRENCE ob 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

6. septembra, ital.-špan. barv. pust. film TUAREG ob 18. uri.
10. septembra, franc. barv. komedija OPERACIJA BANZAI ob 20. uri.

RAZSTAVNI SALON DOLIK

V dneh od 31. avgusta do vključno 11. septembra je na ogled razstava slik akademškega slikarja Miloša Lavrenčiča iz Ljubljane.
Razstava je odprta vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

VPIS V TEČAJ JUDA

Judo sekcija TVD Partizan Jesenice vabi dekleta in fante k vpisu na tečaj juda. Vse, ki ta borilni šport privlači, vabijo ob ponedeljkih, sredo in petkih ob 18. uri, da se jim pridružijo v judo sobi društva Partizan Jesenice, kjer bodo videli, zvedeli in se naučili veliko novega o judo športu.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega
MIHA DELOPSTA

se najlepše zahvaljujemo znanec, sosedom za pomoč in sočustvovanje. Posebej se zahvaljujemo tovarišu Viktorju Rejhrmanu, ki je v času bolezni pomagal, vsem, ki ste izrekli sožalje in ga spemili v tako velikem številu na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala pevcem za zapete žalostinke, praporščakom in govornikom za poslovljne besede ob odpitrem grobu.

Vsi njegovi

Ob nenadni smrti našega
TONETA LANGUSA

se iskreno zahvaljujemo za sočustvovanje vsem, ki ste se poklonili njegovemu spominu. Hvala borcem za častno spremstvo, govorniku tovarišu Kozlevčarju, pevcem za zapete žalostinke, sosedom in darovalcem cvetja.

Iskrana hvala vsem, ki ste ga spemili na zadnji poti in s tiho mislijo počastili njegov spomin.

Sinova Ivan in Toni

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, deda, brata, tasta, strica in svaka

RUDIJA REBOLJA

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znanec, ki so sočustvovali z nami, nam v težkih trenutkih pomagali, razlili ustno in pisno sožalje, darovali vence in cvetje. Hvala sosedom za denarno pomoč in vsem za tako številno spremstvo na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujemo dr. Mencingerju, dr. Ogrinovi, dr. Kozjekovi in ostalemu osebju internega oddelka Bolnice Jesenice, Dragu Tarmaru za vso pomoč in prevoze, družini Čeda Cvetkoviča za nesebično pomoč, Gradisu Jesenice, govorniku TOZD Livarna za ganljivo opisano življenjsko pot in pevcem za zapete žalostinke.

Vsem za vse še enkrat iskrena hvala!

Vsi njegovi

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Vzdrževanje se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Franc Štros

Vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD Željiarna se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob smrti mojega brata.

Muhiba Čabrič

Vsem prijateljem, sosedom, krajevni skupnosti Sava in Zvezi borcev Jesenice iskrena hvala za pozornost in čestitke ob moji 80-letnici.

Ančka Kos

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarna žice in profilov se zahvaljujem za brezplačni oddih na morju.

Vinko Pajntar

Osebjū počitniškega doma Želzarne Jesenice v Biogradu, še posebej upravniku Antonu Zupanu in ekonomu ter družinama Hmeljak in Klobučar se najlepše zahvaljujeva za pomoč ob poškodbi.

Zakonca Magda in Franci Erlah

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za njihovo pozornost in prejeto čestitko ob praznovanju rojstnega dne.

Marija Malenšek

Izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata TOZD Remontne delavnice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč in za obisk na domu.

Blaž Reškovec

PEVSKI ZBOR DU JESENICE OBVEŠČA

Moški pevski zbor DU Jesenice obvešča vse aktivne pevce, da se prično redne pevske vaje v ponedeljek, 9. septembra in nato vsak četrtek ob 19. uri.

Pevski program za leto 1986 je močno razširjen, ker bo moški pevski zbor DU Jesenice slavil svojo 25-letnico ustanovitve. Zato prosimo vse pevce, da se vaje zanesljivo udeležijo.

Vabimo tudi ostale pevce, ki so nekoč prepevali v raznih pevskih zborih in ki imajo veselje do petja, naj se pridružijo pevskemu zboru DU Jesenice, ki ga nadvse uspešno vodi priznana pevovodkinja prof. Mira Mesarič.

Pričakujemo okrepitev in osvežitev naših pevskih vrst.

Odbor pevskega zbora DU Jesenice

PRVENSTVO ŽELEZARNE V PLAVANJU

Zadnji četrtek v avgustu je bilo na kopališču Ukova v dokaj hladnem vremenu prvenstvo Železarne v plavanju. Na srečo je bila vsaj voda v bazenu ogreta na okoli 24°C. Za to se moramo zahvaliti vodstvu in dispečerjem vodne energije, ki so nam kljub problemom zaradi izpada zagotovili toplo vodo.

Izvedbo tekmovanja je prevzel PK Jesenice, vendar predstavnikov kluba ob napovedanem času ni bilo na kopališču. Ker pa se je vodji tekmovanja do predvidenega roka prijavilo preko 70 nastopajočih iz 14 TOZD in delovnih skupnosti, se je dogovoril s predsednikom komisije za šport in rekreacijo pri IO OOS ŽJ, da prosita za pomoč športne referente TOZD in ostale prisotne, ki niso bili prijavljeni na startni listi, da pomagajo izpeljati tekmovanje.

Za izvedbo tekmovanja so tako poskrbeli: Franci Fon, Crnovič, Trontelj, Kuplenik, Dokel, Klinar in zapisničarica.

Plavalnemu klubu moramo žal izreči grajo za tak mečehovski odnos do prvenstva jeseniških železarjev. V prihodnje bi bilo treba prvenstvo v plavanju organizirati prej kot vsa leta do sedaj. Tekmovanje naj bi bilo najkasneje v prvi polovici avgusta, s pričetkom ob 16. uri. Udeležba bi bila najverjetneje še večja.

REZULTATI:

- 50 m prsno - ženske do 35 let: 1. Pika Ferk, KO-FI; 50,02.
- 50 m prsno - ženske do 35 let: 1. Saša Čučuk, KO-FI, 41,11.
- 50 m prsno - moški do 25 let: 1. Franci Koren, KO-FI, 38,62, 2. Bojan Lumpert, Strojne delavnice, 48,75, 3. Miro Lebar, Remontne delavnice, 48,82.

- 50 m prsno - moški od 25 do 35 let: 1. Boris Renko, HVB, 36,43, 2. Brane Ošljaj, HVJ, 41,23, 3. Emil Šubelj, Jeklarna, 43,35.

- 50 m prsno - moški od 35 do 45 let: 1. Božo Kero, Bluming-štel, 41,24, 2. Rado Tolar, Jeklarna, 41,45, 3. Blaž Cvetko, Jeklarna, 43,93.

- 50 m prsno - moški nad 45 let: 1. Janko Fon, Vzdrževanje, 44, 01, 2. Franc Hrovat, Livarna, 47,83, 3. Drago Sabolič, Jeklarna, 1:07,32.

- 50 m prosto - moški do 25 let: 1. Matjaž Pribošič, KSI, 33,53, 2. Emir Pivač, Jeklarna, 34,21, 3. Miloš Potočnik, Transport, 35,03.

- 50 m prosto - moški od 25 do 35 let: 1. Said Čučuk, Strojne delavnice, 30, 19, 2. Boris Renko, HVB, 31,19, 3. Rudi Čučuk, Jeklarna, 31,35.

- 50 m prosto - moški od 35 do 45 let: 1. Zvone Kalan, ETN, 33,67, 2. Rado Tolar, Jeklarna, 34,14, 3. Božo Kero, Bluming-štel, 35,07.

- 50 m prosto - moški nad 45 let: 1. Franci Fon, KSI, 36,05, 2. Vlado Repe, Strojne delavnice, 44,31, 3. Janko Fon, Vzdrževanje, 45,69.

Štafeta 4 x 50 m - prosto: 1. Strojne delavnice (Svetina, Lumpert, Repe, Čučuk S.) 2:39,00, 2. Jeklarna (Pivač, Sabolič, Tolar, Čučuk R.) 2:44,18.

Ekipno je glede na udeležbo in dosežene čase naslednji končni vrstni red: 1. Jeklarna, 2. Strojne delavnice, 3. Transport, 4. Remontne delavnice, 5. E-TKR-NG, 6. KSI, 7. HVB, 8. HVJ, 9. Valjarna bluming-štel, 10. Plavž, 11. Vzdrževanje, 12. Livarna, 13. Žičarna in 14. KO-FI.

CIION

UTRIEN PAS OB VOZISCU	OBDOBJE VEK	BOGASTVO GOZDOV	KONICA	STARO MESTO V AFRICI	VRSTA ČEBULE	ORIENT. BARVIL ZA LASE	RAZLIČ. CRKI
10			2		13		
ZAPORNIK	6						
NASTIL				8			TANTAL
METAMORFNA KAMNINA							
GREGOR KLANČNIK		NEHŠKA DEMOKR. REPUBLIKA	DEPARTMA V FRANCIJI	KOTOR		LITERAR. JUNAK BENDER	VNETJE HRBTNEGA MOZGA
PEVKA SPIROVA				NASHANS. DEL SNOVI	14		
MLAD MOŠKI				SREBRNI. IN NAGA DUKA			
			1		GRŠKA ČRKA	3	
	4	15			GRŠKA BOGINJA NESREČE		
				IGRALEC IN PEVEC MINEO			
ŽELJAR	NAJVEČJI LEVI PRITOK VOLGE	MOGA MLADIK KOZLIČEV ST. PROSKOV MERA		ŽIVALSKA ŠAPE	MUSLIM. NAZIV ZA BOGA		
12							
MANJŠA VOJNA LADJA					IT. SKLA. DATEČS GIUSEPPE		
9			7		REDKO ŽENSKO IME		POLJSKA CVETICA LOTRE ROZMAN
ANGLEŠKO NOGOMET. MOŠTVO					VEDELOVALEC SEDEL		
PREHARAN LIST ZA BAZNO. ZERJANJE							NEKUSEN PEDELEK
SOVJET. SAHISTKA KUŠNIR				PREBIVALEC ČEŠKE			SESTAVIL: RONNER

ČRKE Z OŠTEVILČENIH POLJ V KRIŽANKI PRENESITE V ŽGORNJI LIK, TAKO, DA DOBITE BRAND VODORAVNO NEKO MISEL.

UMRL JE BORIS SVETLIN

V ponedeljek smo se na rateškem pokopališču poslovili od Borisa Svetlina.

Vodil je mladinsko in člansko hokejsko reprezentanco Jugoslavije, na Jesenicah je veliko delal z mladimi in vodil člansko moštvo. Čeprav smo

vedeli, da ima težave s srcem, pa se tragičnega razpleta nismo nadejali.

Hokejisti, hokejski delavci in vsi, ki ljubijo to igro, se bodo še dolgo spominjali Borisa Svetlina kot resnega in marljivega trenerja.

Hokej na ledu

DVA PORAZA

Jeseniški hokejisti v letošnjem tekmovalnem letu niso pokazali tistega, kar so od njih pričakovali zvesti navijači. Kar so se želje razbohotile po prvem nastopu v Beljaku, ko so naši proti Villasu igrali neodločno 5:5. Toda le nekaj dni za tem, prejšnji torek, so na otvoritveni tekmi v dvorani v Podmežakli doživeli poraz v povratnem srečanju proti Villasu. Bilo je 1:4 (1:1, 0:1 in 0:2). Za poraz seveda ni opravičila, vendar pa je vseeno potrebno povedati, da so gostje izbrali zelo grobo taktiko. S preostro in umazano igro so povsem vrgli iz tira jeseniške hokejiste, ki jim ni in ni šlo. Naši so imeli nekaj priložnosti, tudi trinajst minut so igrali z igralcem več, toda več kot enkrat niso zatresli nasprotnikove mreže. Ob koncu je prišlo tudi do vesplošnega pretepa, kakršnega na Jesenicah že dolgo nismo videli.

Pred prvim letošnjim srečanjem s Kompas Olimpija v tekmovalju za pokal Karavank smo pričakovali boljše igre, precej pa je bilo takih, ki so računali tudi na zmago. Toda te niso dočakali, visoka zmaga Ljubljancev 5:1 (1:0, 3:1, 1:0) pa je povsem zaslužena.

Gostje so se predstavili kot zelo dobro pripravljeno moštvo, ki je nabito s kondicijo in hitrostjo, poleg tega pa igrajo zelo preprosto, vendar domiselno hokej. Jeseničani v nedeljo zvečer niso vedeli, kako naj bi se postavili po robu razgibanim Ljubljancem. Igrali so prepočasni, nezanesljivi, podaje niso bile natančne, zaključki pred vrati odličnega Bolteta pa slabi. Le enkrat so zatresli ljubljansko mrežo, čeprav je bilo priložnosti za zadetek kar veliko.

Tudi za ta poraz ni opravičila, čeprav ni nobena tragedija. Smo pač na začetku sezone, v času, ko jeseniški hokejisti s količino treningov na ledu in s številom odigranih srečanj precej zaostajajo za Ljubljancem. Druga stvar, mimo katere ne moremo, je dejstvo, da Pretnar in B. Pajič še okrevata, Mlinarec pa je poškodovan. Gre tudi za drugačen način pridobivanja potrebne forme. O tem je trener Roman Smolej povedal:

»Zavedamo se, da bo letošnja sezona izredno dolga in naporna. Vsekakor pa bo letošnje državno prvenstvo najbolj naporno v vsej zgodovini našega hokeja. V prvi ligi je deset moštev, večina teh pa bo imela v svojih vrstah igralce iz tujine. Minili so torej časi, ko smo računali samo na Olimpijo, ali pa v zadnjem prvenstvu še na Crveno zvezdo. Sedaj se bo potrebno boriti skoraj z vsakim zelo resno. Podcenjevanja ne bo smelo biti niti za las. Prav zaradi tega se zavedamo, da je načrtovanje vrhunske forme za takrat, ko

jo bomo najbolj potrebovali, zelo pomembno. Ob teh porazih moram povedati, čeprav razumem razočaranje naših navijačev, da sta pravzaprav povsem normalna stvar. V dosedanjem treningu smo v glavnem obnavljali hokejsko abecedo in skrbeli za čimveč drsanja. Treniraj dvakrat na dan so bili zelo naporni in so naši igralci celo pretrujeni. Prav sedaj pa bomo pravzaprav začeli z uigravanjem. Proti Kompas Olimpiji se je videlo prav to, da nam manjka uigranosti.

Ljubljancem so se predstavili v dobri luči.

»Res je. Kompas Olimpija igra izredno enostaven, a učinkovit hokej. Hitro drsajo, igrajo ostro, so uigrani, skratka zelo dobro moštvo, ki bo letos resno poseglo po prvem mestu v državnem prvenstvu.

Na kaj boste še posebej pazili v nadaljevanju treningov?

»Naša prva naloga je sedaj uigravanje in igra »na moža«. To nam še manjka. Stara stvar je, da igramo prenežen hokej. Očitno prihajajo časi, ko bomo imeli s takšnim načinom igre težave celo v našem prvenstvu. Zato je ostra igra pogoj za uspeh. Težko pa bo spremeniti način kar takole čez noč, vendar brez tega ne gre. Predvidevamo naj bi bil dvig forme počasen. Prvi vrhunec načrtujemo za drugo kolo tekmovalja za pokal evropskih prvakov, ko naj bi se pomerili s prvakom Švice.

Veliko se govori o štirih napadalnih trojicah.

»Naša opredelitev je pač takšna. Vpeljemo novost, ki pa je novost le za naš hokej. V deželah, kjer igrajo kvaliteten hokej, je to normalna stvar. Res je, da bo preteklo precej vode, da bomo iz štirih napadalnih trojk iztisnili maksimum. Gre za to, da bodo posamezni napadi manj časa na ledu, da pa bodo v tem času morali iz sebe iztisniti vse. Prehod na tak način igre zahteva veliko dela, potrpljenja in samodiscipline. Kljub temu na te resno računamo. Gre tudi za naporno sezono, o kateri sem že govoril in z več napadi nam bo laže, ko bodo prišle poškodbe ali bolezni.

Prvenstvo se bo kmalu začelo. Kdo naj bi letos odločil o prvaku?

»Vsekakor bodo to Kompas Olimpija, Partizan, ki se je letos precej okrepil, Crvena zvezda in seveda mi. Ob tem pa bomo vsi morali paziti tudi na druge. Precej moštev bo imelo v svojih vrstah tujce, ki znajo igrati hokej. Paziti bomo morali prav na vsakega nasprotnika, to pa seveda daje poseben čar letošnjemu prvenstvu, ki bo vsekakor najbolj zanimivo do- slej.

TEKMA ZA KARAVANŠKI POKAL

JESENICE : KAC

v soboto 7. septembra ob 19.30 v dvorani v Podmežakli.

Vabljeni!

NOGOMET

TRŽIČ : JESENICE

0:4 (0:3)

Jeseniški nogometaši so več kot uspešno začeli novo prvenstveno sezono. Prejšnjo soboto so na domačem igrišču premagali moštvo ALPLESA iz Železnikov z rezultatom 5:2.

V soboto, 31. avgusta so gostovali pri lanskoletnem prvaku medobčinske nogometne lige pri moštvu Tržič in ga premagali z visokim rezultatom 4:0 (3:0). Jeseniški nogometaši so svoje gostitelje nadigrali v vseh elementih nogometne igre, tako da njihova zmaga ni bila vprašljiva. Domačini so imeli priložnost doseči vsaj časten zadetek in ublažiti poraz, ko je sodnik dosodil dvomljivo enajstmetrovko v njihovo korist, vendar je zanesljivi vratar Tokić ubranil strel z bele točke.

Gole za Jesenice so dosegli: Čatač, Pihler, Bešič in Djamaštagić.

Moštvo Jesenic je nastopilo v postavi: Tokić, Radič, Zubanovič, Ignjatovič, M. Omanović, Djamaštagić, Čatač, Omanović N. Bešič, Čučuk (Pihler) Dučanović (Pivač).

SAVA

(KRANJ) : JESENICE

1:3 (0:1)

Kadetska ekipa Nogometnega kluba Jesenice je pripravila v prvem kolu kadetskega prvenstva Gorenjske prvotno presenečenje, ko je v eno najboljših moštev na Gorenjskem, moštvo Save iz Kranja.

Mladi jeseniški nogometaši so navdušili z svojo domiselno igro in bi z malo več iznajdljivosti pred nasprotnikovimi vrati lahko dosegli še izdatnejšo zmago.

Gole za Jesenice so dosegli: Trajković I., Dordevski in Kondić.

LESCE : JESENICE 2:10

(0:5)

Tudi najmlajši nogometaši Jesenic so uspešno začeli novo prvenstveno sezono, saj so v gosteh premagali sovratnike iz Lesc. Še bolj razveseljivo kot rezultat sam pa je dejstvo, da v nogometnem klubu posvečajo veliko skrb prav najmlajšim, ki so porok za boljši jutri jeseniškega nogometa.

Gole za Jesenice so dosegli: Dombič 4, Hankovič 4, Trajković F in Sinkovič.

V soboto, 7. septembra, jeseniški nogometaši igrajo tekmo na domačem igrišču ob 10. uri s kadeti iz Nakleja, ob 15. uri igrajo pionirji proti moštvu Bleda, člansko moštvo pa igra ob 17. uri s moštvom Kondorja. Ljubitelji nogometa vabimo, da si ogledajo tekme naših nogometašev.

KK ODEJA :

KK JESENICE

(članice)

48:126 (22:74)

Članice KK Jesenice, ki so se v petek zvečer vrstile z desetdnevnih priprav, so v soboto, 31. avgusta, odigrale tekmo prvega kola pokala SR Slovenije z ekipo KK Odeja iz Skofje loke, ki je član II. slovenske lige.

Košarkaricam Jesenic se je v igri poznalo, da so na pripravah skrbno predvsem za telesno vzdržljivost, to je za moč in agilnost, manj pa trenirale z žogo. To pa jih ni oviralo, da tekme ne bi odigrale požrtvovalno od prve do zadnje minute. Na žalost v igrah KK Odeja niso imele dovolj nespornosti, tako da je nemogoče oceniti vrednost te ekipe po prvi tekmi v tej sezoni. Ekipa je glede na zadnji dve sezoni oslabiljena, saj ne bo več igrala Vuletova, Vrdoljakova pa je prestopila k zveznemu ligašu Savi iz Kranja. Tako bodo glavno breme v tej sezoni poleg treh članic Strazišarjeve, Ulčarjeve in Lahove nosile mladinke in kadetkinje.

Prvo realnejšo oceno vrednosti te ekipe pa bomo dobili že v sredo, 4. septembra, ko bodo jeseniške košarkarice gostile na Jesenicah v drugem kolu pokala republiškega prvaka in novega drugoligaša ekipo KK Mengeš.

Na tekmi s KK Odeja so igrale: Deretič 22 (6:4); Šmitran 13 (4:3); Krznarič 15 (5:5); Lah 4 (2:2); Strazišar 15 (2:1); Rozman 6, Fele 27 (4:2); Ulčar 22 (2:2); Smolej 2.

T.

TENIŠKI TURNIR

Teniški klub Jesenice je v soboto, 31. avgusta organiziral odprti teniški turnir, ki se ga je udeležilo 18 tekmovalcev.

Zmagal je Koki iz Kranja, drugi je bil Valentin Kavčič, tretji Silvo Poljanšek in četrti Mirko Klinar - vsi TK Jesenice.

V tolažilni skupini je zmagal Hrvoje Černe iz Žirovnice, ki je bil tudi najstarejši udeleženec na turnirju.

Če je tenis nekadašnji veljal za šport bogatašev in veljakov, danes to ne drži več. Za ta šport se navdušuje čedalje več mladih in tudi že nekoliko starejših, saj tenis ni samo tekmovalni šport, marveč je imenitna rekreacija za vsakogar ne glede na starost.

Sindikatu Železarne Jesenice se zahvaljujemo za nagrado, ki jo je prispeval.

K. M.

SPET ZMAGOSLAVJE LEŠKIH PADALCEV

Leški članska in mladinska padalska ekipa po končanem republiškem prvenstvu v avgustu na letališču v Lescah (foto: L. Mesarič)

Ob koncu preteklega tedna je bilo na športnem letališču pri Celovcu šesto mednarodno prvenstvo v padalskih skokih na cilj za ekipe in posameznike. Sodelovalo je 81 tekmovalcev iz petih držav, v tekmovalju ekipnih skokov na cilj pa 27 ekip s po tremi tekmovalci. Padalci Alpskega letalskega centra iz Lesc so prijavili dve ekipi. Jugoslovansko zastopstvo je bilo številčno okrepljeno z ekipama iz AK Bihac in VS Hrvatske. Konkurenca je bila izredno močna, saj so Avstrijci, Zahodni Nemci, Švicarji in Madžari nastopili s svojimi najboljšimi tekmovalci, to pa so ekipe, ki se na svetovnih prvenstvih vedno potegujejo tudi za kolajne. Velika izenačenost se je pokazala v vseh desetih serijah skokov, kolikor so jih opravile vse ekipe.

Tekmovalje je teklo izredno hitro in brez zapletov predvsem po zaslugi odličnega letala Pilatus-Porter s turbo motorjem, ki je poneslo pri vsakem poletu po šest padalcev na tisoč metrov višine. Še preden je zadnji padalec doskočil, je bilo letalo že spet v zraku z novima ekipama. Zaradi turbo motorja se je namreč brez težav hitro spuščalo, ne da bi grozila nevarnost pregrevanja motorja.

Program tekmovalja je bil zelo oster, ker je vsaka napaka tekmovalca imela dvojno posledico: za posameznika in za ekipo, ker je vseh deset skokov štel za posamično in ekipno razvrstitev. To je držalo tekmovalce vse tri dni tekmovalja v napetosti, številni gledalci pa so pri tem prav tako uživali.

Tekmovalje se je pričelo brez poskusnih skokov. To je bila rahla prednost za domačine, ki so poznali muhavost termičnih vetrov s spreminjanjem smeri vetra v kratkih časovnih presledkih. Zato je številnim tekmovalcem že prvi skok prinesel razočaranje. Tudi Lesčanom ni bilo prizanešeno. Najslabše je šlo Dušanu Franku, članu druge ekipe, ki je doskočil kar na 1,97 metra in tako sebi in ekipi že na začetku zapravil možnosti za boljšo uvrstitev, čeprav je v nadaljnjih devetih skokih zbral samo še 27 centimetrov. Ostala člana ekipe, Roman Božič in Benjamin Šmid, sta bila celo najboljša posameznika tekmovalja, a to ekipo ni veliko pomagalo in je pristala na desetem mestu.

Upi so bili zato le še v prvi ekipi v sestavi Dušan Intihar, Branko Mirt in Darko Svetina, a tudi njim ni šlo vse po željah. Mirt je doskočil na sedem, Svetina pa celo na devet centimetrov. Vsi prisotni so v tem že videli poraz Lesčanov. Po prvi seriji so tako pristali na zanje slabem petnajstem mestu, nekaj ekip pa v prvi seriji ni zabeležilo niti enega centimetra.

Lesčani pa so tako štartali ob Intiharjem skoku v ničlo kar s 16 centimetri. Pred njimi pa je bilo še devet serij skokov. Te pa so opravili tako kot pravi šampioni. Po slabem začetku so bili iz serije v serijo boljši in že po sedmi seriji prešli v vodstvo. Ob koncu so zbrali le 0,31 metra, kar pomeni, da so vsi trije člani ekipe zbrali v 27 skokih samo 15 centimetrov, v prvi seriji pa v treh skokih 16 centimetrov. Najboljše Madžare so prehiteli kar za 13 centimetrov. Če ne bi bilo nesrečnega Frankovega skoka v prvi seriji, bi bila tudi druga leška ekipa na tretjem ali celo drugem mestu.

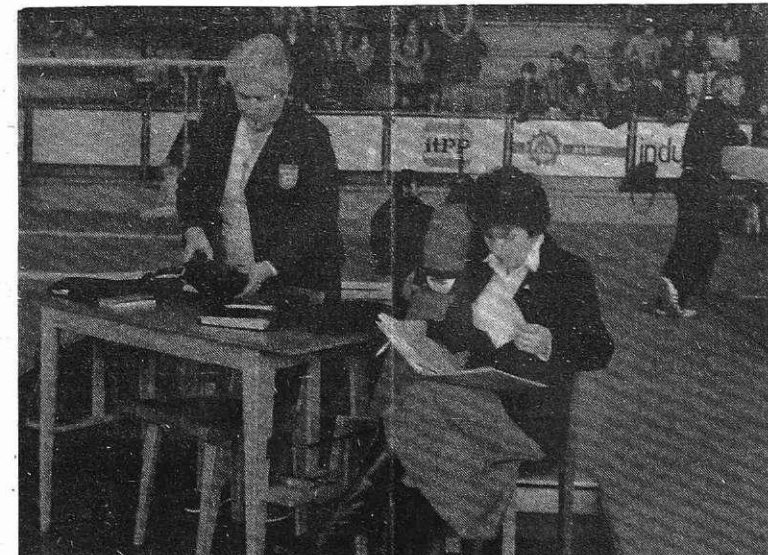
Prava športna drama pa se je razvijala za uvrstitev posameznikov. Po petih skokih je bil v vodstvu Madžar Olenyik z enim centimetrom, sledili so štirje tekmovalci, med katerimi je bil tudi Lesčan Šmid s tremi, Božič pa je bil s sedmimi centimetri na desetem mestu, nabral pa si jih je v prvih treh skokih, četrti in peti pa sta bila v ničli. Druga polovica tekme pa je bila povsem leščanska. Božič je nadaljeval z ničlami, prav tako Svetina, ostali pa so do devetega skoka dodali samo še po en centimeter. Pred zadnjim, desetim skokom je bil v vodstvu Nemec Rittenschober s petimi centimetri, pred našim Intiharjem in Avstrijcem Stadlerjem s po šestimi, s sedmimi centimetri sta sledila Božič in Šmid ter Madžar Mengyan. V zadnji, deseti seriji sta Božič in Mengyan z ničlami ostala na sedmih centimetrih in si s tem razdelila 1. in 2. mesto, ker so ostali zgrešili ničlo, Šmid za centimeter, Stadler za dva, Intihar in Rittenschober pa kar za štiri. Šmidu je to zadostovalo za končno tretje mesto, Intihar se je moral zadovoljiti s šestim. Omeniti je treba odlično skakanje ostalih dveh članov prve ekipe Mirta in Svetine, ki sta po prvem neuspelem skoku borbeno in zbrano nadaljevala. Mirt je do konca tekme dodal še tri, Svetina pa samo še dva centimetra, kar jima je prineslo uvrstitev med osmerico najboljših, med katerimi je bilo tako kar pet Lesčanov.

Rezultati
Posamezno (81 tekmovalcev): 1. Roman Božič (ALC) in Pal Mengyan (Madžarska) 0,07 m; 3. Benjamin Šmid (ALC) in Andreas Stadler (Linz) 0,08 m, 5. Gerold Rittenschober (Zah. Nemčija), 0,09 m, 6. Dušan Intihar in Branko Mirt 0,10 m, 8. Darko Svetina (vsi ALC) 0,11 m, 49. Dušan Frank (ALC) 2,24 m, ...

Skupinski skoki na cilj (27 ekip): 1. ALC I 0,31 m, 2. Madžarska I 0,44 m, 3. Verona I 0,86 m, 7. AK Bihac 1,34 m, 10. ALC II 2,39 m, 17. Hrvatska 6,88 m, ...

L. Mesarič

VOJKA MIHELIČ — MEDNARODNA SODNICA

Vojka Mihelič (sedi) pri sodniškem delu na pionirskem pokalu Slovenije v Ribnici (foto: L. Mesarič)

Pretekli teden je organizirala gimnastična zveza Jugoslavije sodniški seminar za republiške in zvezne sodnice v športni gimnastici. Štiridnevni seminar so vodile priznane mednarodne strokovnjakinje in sodnice, članice strokovnega odbora Mednarodne gimnastične federacije FIG; Čehoslovakinja Slavka Matlahova, Bolgarka Svetlana Dimova in Jugoslovanka profesorica dr. Tanja Šadora.

Po končanem teoretičnem delu, ki je trajal tri polne dneve v Novem mestu, je vseh 46 udeleženk — sodnic iz vseh republik in pokrajin odpotovalo v Zagreb, kjer so z zagrebškimi telovadkami pripravili tekmovalje za opravljanje izpitolov sodnic.

Jeseniška zvezna sodnica Vojka Mihelič je izredno iztopala ter si z oceno odlično in s petim mestom po številu zbranih točk pridobila naziv mednarodne sodnice za športno gimnastiko.

Cestitamo ji in ji želimo še veliko uspehov in dobrega sojenja na največjih tekmovaljih.

L. M.

Panorama

(foto I. Kučina)